



# DZIENNIK URZĘDOWY

## WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

---

Poznań, dnia 27 lutego 2017 r.

Poz. 1532

### **UCHWAŁA NR XXXIV/358/2017 RADY MIASTA GNIEZNA**

z dnia 22 lutego 2017 r.

#### **w sprawie przyjęcia Programu Opieki Nad Zabytkami Miasta Gniezna na lata 2017-2020.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 446 ze zm.) oraz art. 87 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz. U. z 2014 poz. 1446 ze zm.), Rada Miasta Gniezna uchwala co następuje:

**§ 1.** Przyjmuje się Programu Opieki Nad Zabytkami Miasta Gniezna na lata 2017-2020 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

**§ 2.** Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Gniezna.

**§ 3.** Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego.

Przewodniczący Rady Miasta Gniezna  
(-) Michał Glejzer

Załącznik do uchwały Nr XXXIV/358/2017  
Rady Miasta Gniezna  
z dnia 22 lutego 2017 r.

**PROGRAM**  
**OPIEKI NAD ZABYTKAMI**  
**MIASTA GNIEZNO**  
**na lata 2017–2020**



GNIEZNO 2016

## Spis treści

<b>I. Wprowadzenie</b>	4
<b>II. Uwarunkowania prawne</b>	5
1. Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	6
2. Obowiązek samorządów	7
3. Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym	8
4. Ustawa Prawo budowlane	8
5. Ustawa o gospodarce nieruchomościami	9
6. Ustawa o podatkach i opłatach lokalnych	9
<b>III. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego miasta</b>	10
1. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury	10
2. Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami	11
3. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego	11
4. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego	13
5. Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami	17
<b>IV. Zasoby dziedzictwa kulturowego miasta</b>	18
1. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków. Pomniki Historii	20
2. Zabytki nieruchome w gminnej ewidencji zabytków	22
3. Krajobraz kulturowy	24
4. Zabytki ruchome	25
5. Zabytki archeologiczne	26
5.1. Wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków	26
5.2. Wykaz stanowisk archeologicznych o czytelnej formie krajobrazowej	26
5.3. Zestawienie stanowisk archeologicznych z terenu miasta Gniezno	27
6. Zabytki wpisane do rejestru stanowiące własność miasta	27
<b>V. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego miasta</b>	28
1. Stan zachowania i obszary największego zagrożenia zabytków	28
1.1. Stan zachowania zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków	28
1.2. Stan zachowania zabytków nieruchomych w gminnej ewidencji zabytków	29
1.3. Stan zachowania zabytków ruchomych	29
1.4. Stan zachowania dziedzictwa archeologicznego	30
2. Obszary największego zagrożenia dla zabytków w mieście	30
2.1. Obszary największego zagrożenia zabytków nieruchomych	30
2.2. Obszary największego zagrożenia zabytków ruchomych	31
2.3. Obszary największego zagrożenia dziedzictwa archeologicznego	31
3. Uwarunkowania wynikające ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta	32
4. Uwarunkowania wynikające z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miasta	34
5. Uwarunkowania wynikające z ochrony przyrody i równowagi ekologicznej	36

<b>VI. Cele gminnego programu opieki nad zabytkami miasta Gniezno</b>	37
<b>VII. Kierunki działań dla realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami miasta Gniezna</b>	38
1. Gminna ewidencja zabytków	38
1.1. Aktualizacja gminnej ewidencji zabytków nieruchomych	38
1.2. Sporządzenie gminnej ewidencji zabytków archeologicznych	38
2. Wyznaczenie stref ochrony stanowisk archeologicznych	38
3. Udostępnianie i promocja zabytków nieruchomych	38
4. Edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego	39
5. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania i zagospodarowania	39
6. Poprawa stanu zachowania zabytków nieruchomych na terenie miasta – kierunki działań i zadania	40
<b>VIII. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami miasta Gniezno</b>	42
<b>IX. Monitoring działania gminnego programu opieki nad zabytkami miasta Gniezno</b>	44
<b>X. Niektóre zewnętrzne źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami miasta Gniezno</b>	45
<b>Załącznik nr 1 – Wykaz obiektów zabytkowych z terenu miasta Gniezno wpisanych do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego</b>	
<b>Załącznik nr 1A – Wykaz obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków stanowiących własność lub współwłasność miasta Gniezno</b>	
<b>Załącznik nr 2 – Wykaz obiektów zabytkowych w Gminnej Ewidencji Zabytków</b>	

## I. Wprowadzenie

**Gminny program opieki nad zabytkami miasta Gniezno** jest uzupełniającym dokumentem planistycznym w stosunku do innych aktów planowania miejskiego. Jest jednocześnie aktem polityki administracyjnej służącym podejmowaniu planowanych działań dotyczących inicjowania, wspierania oraz koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego przez samorząd miejski.

Myślą przewodnią opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta Gniezno jest uznanie potrzeby zachowania zasobów znajdującego się tutaj dziedzictwa kulturowego, a jednocześnie traktowanie tego dziedzictwa za zasadniczy czynnik wpływający na kształtowanie się tożsamości lokalnej i promocji turystycznej. Głównym celem programu jest dążenie do znaczącej poprawy stanu zasobów dziedzictwa kulturowego na terenie miasta, w szczególności w zakresie stanu zachowania i utrzymania obiektów zabytkowych oraz zachowania krajobrazu kulturowego. Ważne jest, aby realizacja tego celu dokonywała się przy współdziałaniu mieszkańców Gniezna. Dokument ten może służyć nie tylko jednostce samorządu terytorialnego, ale również osobom zainteresowanym kulturą i dziedzictwem kulturowym.

Program opieki nad zabytkami miasta Gniezno na lata 2017-2020 stanowi kolejny tego typu dokument, opracowany po zakończeniu obowiązywania Programu opieki nad zabytkami miasta Gniezno na lata 2009-2012. Będzie on cyklicznie aktualizowany. W trakcie jego realizacji prowadzony będzie monitoring. Dzięki temu możliwe stanie się uwzględnienie nowych uwarunkowań prawnych, społecznych i gospodarczych, co pozwoli na sprecyzowanie lub modyfikację przyjętych kierunków działania oraz priorytetów.

Wskazane w obecnym dokumencie działania są zgodne z wojewódzkimi i miejskimi dokumentami planistycznymi, a nakreślone zadania oraz zaproponowane rozwiązania odpowiadają ustawowym regulacjom z dziedziny ochrony zabytków w Polsce.

## II. Uwarunkowania prawne

Ochrona i opieka nad zabytkami w Polsce jest regulowana wieloma aktami prawnymi, które uwzględnia się przy opracowywaniu Gminnych Programów Opieki nad Zabytkami.

Ochrona zabytków jest konstytucyjnym obowiązkiem Państwa i każdego obywatela. Zgodnie z Art. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej „Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”. W myśl Art. 6, pkt. 1. „Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju”, pkt. 2. „Rzeczpospolita Polska udziela pomocy Polakom zamieszkałym za granicą w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym”. Zgodnie z Art. 82 Konstytucji dbałość i troska o dobro wspólne jest obowiązkiem każdego obywatela Państwa Polskiego.

Rzeczpospolita Polska przyjęła w drodze ratyfikacji akty prawne o znaczeniu międzynarodowym, określające zasady i metody ochrony materialnego dziedzictwa kulturowego. Dokumenty te to w większości deklaracje lub konwencje, zwane zazwyczaj „Kartami”. Najważniejsze z nich to:

- Karta Ateńska, zawierająca postanowienia konferencji w Atenach, sporządzona 30 października 1931 r.
- Konwencja o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, przyjęta w Hadze 14 maja 1954 r.
- Karta Wenecka, czyli Międzynarodowa Karta Konserwacji i Restauracji Miejsc Zabytkowych sporządzona w Wenecji w 1964 r.
- Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego przyjęta w Paryżu 16 listopada 1972 r.
- Międzynarodowa Karta Ochrony Ogrodów IFLA-ICOMOS sporządzona 21 maja 1981 r.
- Konwencja o ochronie dziedzictwa architektonicznego Europy sporządzona w Granadzie 3 października 1985 r.
- Międzynarodowa Karta Ochrony Miast Historycznych ICOMOS sporządzona w październiku 1987 r.

W prawie polskim podstawowym dokumentem dotyczącym ochrony zabytków materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego jest Ustawa z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Pozostałe akty prawne dotyczące omawianej problematyki to m. in.:

- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami
- Ustawa o podatkach i opłatach lokalnych

Niżej przedstawiono przepisy z wymienionych wyżej ustaw, mogących mieć praktyczne zastosowanie w działaniach podejmowanych przez organy samorządowe miasta Gniezna w celu zapewnienia ochrony i opieki nad zabytkami.

### 1. Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Jak już wspomniano, podstawowym dokumentem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami jest **ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami** (Dz. U. z 2003 r. Nr 162 poz. 1568 z późniejszymi zmianami), w dalszej części niniejszego tekstu zwana ustawą.

W myśl art. 6 ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

- 1) **zabytki nieruchome** będące w szczególności:
  - krajobrazami kulturowymi,
  - układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
  - dzielami architektury i budownictwa,
  - dzielami budownictwa obronnego,
  - obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
  - cmentarzami,
  - parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
  - miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 2) **zabytki ruchome** będące w szczególności:
  - a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
  - b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
  - c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
  - d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
  - e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 1998 r. Nr 85 poz. 539 z późniejszymi zmianami),
  - f) instrumentami muzycznymi,
  - g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
  - h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 3) **zabytki archeologiczne** będące w szczególności:
  - a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
  - b) cmentarzyskami,
  - c) kurhanami,
  - d) relikami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ponadto ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej (art. 6 ust. 2).

Zgodnie z ustawą **organem ochrony zabytków na terenie województwa wielkopolskiego jest Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków**. Część

swoich uprawnień w zakresie ochrony zabytków nieruchomych przekazał on w drodze specjalnego porozumienia **Miejskiemu Konserwatorowi Zabytków w Gnieźnie (Porozumienie zawarte w dn. 14 stycznia 2005 r. w Gnieźnie** pomiędzy: Wojewodą Wielkopolskim Andrzejem Nowakowskim oraz Prezydentem Miasta Gniezna Jaromirem Dzielem **w sprawie powierzenia Miastu Gniezno spraw z zakresu właściwości Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków**. Dziennik Urzędowy Województwa Wielkopolskiego, 2005, nr 7, s. 643-64, poz. 177).

## 2. Obowiązek samorządów

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na organy administracji publicznej **obowiązek** (art. 4):

- zapewnienia warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie,
- zapobiegania zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków,
- udaremniania niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków,
- przeciwdziałania kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę,
- kontroli stanu zachowania i przeznaczenia zabytków,
- uwzględniania zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Ponadto wskazana ustawa definiuje **pojęcie opieki nad zabytkiem**, tym samym nakładając na jego właściciela lub posiadacza obowiązek zapewnienia warunków (art. 5):

- naukowego badania i dokumentowania zabytku,
- prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku,
- zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie,
- korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości, popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

**Opracowanie programu opieki nad zabytkami jest zadaniem własnym samorządu terytorialnego.** W myśl art. 87 ust. 1 ustawy zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami. Program przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków (art. 87 ust. 3). Następnie po dwóch latach od ogłoszenia w dzienniku urzędowym programu opieki nad zabytkami zarząd województwa, powiatu i wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy (art. 87 ust. 4 i 5).

Zadania z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego zawarte są również w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591 z późniejszymi zmianami). Treść art. 7 ust. 1 pkt 9 stanowi, iż do zadań własnych gminy

należy zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty; w szczególności zadania te obejmują m. in. sprawy kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

### **3. Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym**

Zgodnie z art. 1 ust. 2 pkt 4 w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym uwzględnia się wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej. Z kolei art. 10 ust. 1 pkt 4 podkreśla konieczność uwzględniania w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy uwarunkowań wynikających ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej. W szczególności w Studium... należy określić obszary i zasady ochrony dziedzictwa kultury i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (ust. 2, pkt 4). Wójt, burmistrz lub prezydent miasta, po podjęciu przez radę gminy uchwały o przystąpieniu do sporządzania studium występuje o opinię dotyczącą rozwiązań przyjętych w projekcie studium m. in. do właściwego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Zgodnie z art. 15, w planie miejscowym zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się obowiązkowo zasady ochrony środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego (ust. 2 pkt 3) oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (ust. 2 pkt 4). Po podjęciu przez radę gminy uchwały o przystąpieniu do sporządzania planu miejscowego wójt, burmistrz albo prezydent miasta uzgadnia projekt planu z m. in. właściwym Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków (art. 17).

### **4. Ustawa Prawo budowlane**

Art. 5 ust. 1 pkt 7 podkreśla konieczność zapewnienia w czasie projektowania i budowy nowych obiektów ochrony obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów objętych ochroną konserwatorską. Z kolei zgodnie z art. 29, ust. 2 pkt 1 i 6 prace budowlane, polegające na remoncie istniejących obiektów i urządzeń budowlanych wpisanych do rejestru zabytków, a także instalowaniu na nich tablic i urządzeń reklamowych wymagają pozwolenia na budowę. Jeśli wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych może pogorszyć m. in. stan zachowania zabytków, właściwy organ może w drodze decyzji nałożyć obowiązek uzyskania stosownego pozwolenia (art. 30 ust. 7 pkt 2). Z art. 31 ust. 1 pkt 1 i 2 wynika, iż rozbiórka obiektów wpisanych do rejestru zabytków lub objętych ochroną konserwatorską wymaga pozwolenia na budowę. Zgodnie z art. 39 prowadzenie robót budowlanych przy obiekcie wpisanym do rejestru zabytków wymaga przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę uzyskania pozwolenia na prowadzenie tych robót wydanego przez właściwego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (ust. 1). Pozwolenie na rozbiórkę obiektu wpisanego do rejestru zabytków może być wydane po uzyskaniu decyzji Generalnego Konserwatora Zabytków działającego w imieniu ministra właściwego do spraw kultury i dziedzictwa narodowego o skreśleniu tego obiektu w z rejestru zabytków (ust. 2). W stosunku do obiektów i obszarów objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę wydaje właściwy organ w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków (ust. 3). Z kolei z artykułu 67 ust. 1 i 2 wynika, iż w stosunku do obiektów wpisanych do rejestru zabytków nie stosuje się przepisu mówiącego o konieczności wydania przez właściwy organ decyzji nakazującej rozbiórkę obiektu nieużytkowanego nie nadającego się do remontu lub odbudowy; w stosunku do obiektów objętych

ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego decyzję, o której mowa powyżej właściwy organ wydaje po uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków. Art. 71 ust. 5 pkt 3b nakazuje właściwemu organowi wniesienie sprzeciwu, jeżeli zamierzona zmiana użytkowania obiektu budowlanego lub jego części może spowodować pogorszenie stanu zachowania zabytków.

#### **5. Ustawa o gospodarce nieruchomościami**

Art. 13 ust. 4 stwierdza, iż sprzedaż, zamiana, darowizna lub oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, a także wnoszenie tych nieruchomości jako wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek, wymaga pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Zgodnie z art. 29 ust. 2 jeżeli przedmiotem umowy o oddanie nieruchomości gruntowej w użytkowanie wieczyste jest nieruchomość wpisana do rejestru zabytków, przy określaniu sposobu korzystania z tej nieruchomości można w razie potrzeby nałożyć na nabywcę obowiązek odbudowy lub remontu położonych na niej zabytkowych obiektów budowlanych. Z kolei art. 45 ust. 2a dotyczy decyzji o ustanowieniu trwałego zarządu nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków, w której w miarę potrzeby można na jednostkę organizacyjną nałożyć obowiązek odbudowy lub remontu położonych na tej nieruchomości zabytkowych obiektów budowlanych. Podział nieruchomości na podstawie decyzji wójta, burmistrza lub prezydenta miasta – o ile jest to nieruchomość wpisana do rejestru zabytków – wymaga uzyskania pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (art. 96 ust. 1 i 1a). Na podstawie art. 109 ust. 1 pkt. 4 w przypadku sprzedaży nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków gminie przysługuje prawo pierwokupu lub prawo użytkowania wieczystego takiej nieruchomości.

#### **6. Ustawa o podatkach i opłatach lokalnych**

Art. 7 ust. 1 pkt. 6 daje możliwość zwolnienia od podatku od nieruchomości właścicieli gruntów i budynków wpisanych indywidualnie do rejestru zabytków, pod warunkiem ich utrzymania i konserwacji zgodnie z przepisami o ochronie zabytków; przepis ten nie obejmuje części tych nieruchomości zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej.

### **III. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego miasta**

#### **1. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury**

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 przyjęta została przez Radę Ministrów 21 września 2004 r. W 2005 r. przyjęto Narodową Strategię Rozwoju Kultury na lata 2004-2020, stanowiącą uzupełnienie poprzedniego dokumentu i wydłużającą okres jego ważności. Głównym celem Strategii jest zwiększenie roli kultury w procesie rozwoju społeczno-ekonomicznego kraju. Celem strategicznym w części dotyczącej ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego jest intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie kompleksowa poprawa stanu zabytków nieruchomych. Celami częściowymi Narodowej Strategii Rozwoju Kultury są:

- Poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków
- Kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne i inne cele społeczne
- Zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości w wyniku tworzenia zintegrowanych narodowych produktów turystycznych
- Promocja polskiego dziedzictwa kulturowego w kraju i za granicą
- Rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego
- Tworzenie warunków dla rozwoju i ochrony dziedzictwa kultury ludowej
- Zabezpieczenie zabytków przed nielegalnym wywozem za granicę

**Cele Narodowej Strategii Rozwoju Kultury realizowane są w ramach dwóch priorytetów i pięciu działań:**

**Priorytet 1:** Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe.

Działanie 1: Wzmocnienie ośrodków dokumentacji zabytków oraz budowa nowoczesnych rozwiązań organizacyjno-prawnych w sferze ochrony zabytków;

Działanie 2: Kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne;

Działanie 3: Zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości.

**Priorytet 2:** Edukacja i administracja na rzecz dziedzictwa kulturowego.

Działanie 1: Rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego;

Działanie 2: Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego przed nielegalnym wywozem, wwozem i przewozem przez granice.

## 2. Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014-2017

Zgodnie z art. 84-86 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego co cztery lata ma obowiązek zainicjowania i przy pomocy Generalnego Konserwatora Zabytków opracowania Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Po jego opracowaniu Minister kieruje wnioskiem do Rady Ministrów w celu przyjęcia Programu w drodze uchwały. W ciągu dwóch lat od dnia zatwierdzenia dokumentu przez Radę Ministrów MKiDN przedstawia Radzie sprawozdanie z realizacji wynikających z niego zadań.

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014-2017 uchwalony został w dniu 24 czerwca 2014 r. Wyznacza on główne cele i kierunki działań niezbędne do poprawy stanu i ochrony zabytków, a także określa warunki współdziałania organów i jednostek administracji publicznej oraz warunki i sposób finansowania poszczególnych zadań oraz harmonogram ich realizacji.

Głównym celem Krajowego Programu jest wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków. Realizacji celu głównego służą trzy cele szczegółowe określające poszczególne kierunki działań:

- Wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce
- Wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków
- Tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji.

Cele i zadania wypracowane w ramach Krajowego Programu realizowane będą w latach 2014-2017 z perspektywą przedłużenia ich realizacji w ramach kolejnej edycji Programu na lata 2018-2021.

## 3. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego

**„Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2020” jest dokumentem przyjętym przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego Uchwałą Nr XLII/692A/05 z dnia 19 grudnia 2005 r.**

Strategia określa uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju województwa, wśród nich zachowanie wartości środowiska kulturowego i przyrodniczego przy uwzględnieniu potrzeb przyszłych pokoleń. Ustalenia zawarte we wskazanym dokumencie stanowią podstawę do sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa.

Celem generalnym „Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego” jest Poprawa jakości przestrzeni województwa, systemu edukacji, rynku pracy, gospodarki oraz sfery społecznej skutkująca wzrostem poziomu życia mieszkańców.

Cel generalny ma być realizowany przy pomocy celów strategicznych i operacyjnych, które mają być podporządkowane wskazanemu celowi generalnemu. Największe

znaczenie dla dziedzictwa kulturowego ma cel strategiczny Dostosowanie przestrzeni do wyzwań XXI wieku (cel strategiczny 1).

Osiągnięcie tego celu nastąpić ma poprzez realizację celów operacyjnych, w tym celu operacyjnego Wzrost znaczenia i zachowania dziedzictwa kulturowego (cel operacyjny 1.3).

Nie bez znaczenia dla ochrony środowiska kulturowego jest również cel operacyjny Zwiększenie efektywności wykorzystania potencjałów rozwojowych województwa (cel strategiczny 2). Ma być on realizowany poprzez cel operacyjny Zwiększenie udziału usług turystycznych i rekreacji w gospodarce regionu (cel operacyjny 2.4).

Zgodnie z założeniami przyjętymi dla celu operacyjnego 1.3 (wzrost znaczenia i zachowania dziedzictwa kulturowego): „Dziedzictwo kulturowe w rozwoju Wielkopolski pełni kilka funkcji. Jest ono czynnikiem integracji społecznej, stanowi instrument promocji regionu oraz przyczynia się do rozwoju gospodarczego, gdyż może być bazą dla turystyki i usług kulturalnych. Szczególnie ważnym elementem tego dziedzictwa jest wielkopolska kultura przedsiębiorczości”.

Cel ten realizowany będzie przede wszystkim poprzez:

- 1) inwestycje w instytucje kultury,
- 2) ochronę dorobku kulturowego,
- 3) wsparcie działań powiększających dorobek kulturalny regionu,
- 4) promocję aktywności kulturalnej mieszkańców.

Dla celu operacyjnego 2.4 (Zwiększenie udziału usług turystycznych i rekreacji w gospodarce regionu) przyjęto założenie, iż „Przyrodnicze, krajobrazowe oraz kulturowe atuty Wielkopolski tworzą szanse na rozwój sektora usług turystyczno-rekreacyjnych. W połączeniu z turystyką biznesową sektor ten ma szanse na znaczny udział w gospodarce regionu. Jest to tym bardziej ważne, iż tego typu usługi generują dużą liczbę miejsc pracy przy stosunkowo niskich nakładach”.

Cel ten realizowany będzie przede wszystkim poprzez:

- 1) inwestycje w infrastrukturę poprawiającą stan zagospodarowania obszarów atrakcyjnych pod względem turystycznym i rekreacyjnym, z poszanowaniem wymogów ochrony środowiska,
- 2) wsparcie bazy noclegowej i gastronomicznej,
- 3) promocję przedsiębiorczości w tym zakresie,
- 4) wsparcie rozwoju agroturystyki,
- 5) promocję turystyki alternatywnej.

Realizacja celów strategicznych i operacyjnych wskazanych w strategii rozwoju województwa wymaga uwzględnienia celów horyzontalnych, tj. ładu przestrzennego (cel horyzontalny 1), który uznany został za jeden z głównych czynników kształtujących konkurencyjność Wielkopolski oraz zrównoważonego rozwoju (cel horyzontalny 2).

Cel horyzontalny 1 (ład przestrzenny) realizowany ma być m. in. poprzez:

- 1) osiągnięcie zgodności form wykorzystania poszczególnych obszarów zgodnie z ich naturalnymi predyspozycjami lub przy minimalizacji konfliktów z nimi,
- 2) właściwe kształtowanie sieci osadniczej przy utrwalaniu jej wielostopniowej, hierarchicznej struktury, wielofunkcyjności oraz ograniczaniu antropopresji na pozostałe obszary.

Z kolei cel horyzontalny 2 (zrównoważony rozwój) wymaga, zgodnie z założeniami wskazanego dokumentu, respektowania następujących zasad:

- 1) solidarności wszystkich ludzi – zarówno na poziomach lokalnym, regionalnym, krajowym i globalnym, jak i między obecnym a przyszłymi pokoleniami,

- 2) ostrożności – wybory dokonywane dzisiaj nie mogą ograniczyć swobody wszystkich uczestników życia społeczno-ekonomicznego w przyszłości,
- 3) współuczestnictwa – zaangażowanie wszystkich uczestników życia społeczno-gospodarczego w regionie.

#### 4. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego przyjęty został przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego Uchwałą Nr XLI/628/2001 z dnia 26 listopada 2001 r., zmieniony w dniu 26 kwietnia 2010 r. Uchwałą nr XLVI/690/2010 (Dz. Urz. Województwa Wielkopolskiego Nr 155, poz. 2953 z dnia 5 sierpnia 2010 r.) Dokument ten określa zasady kształtowania struktury przestrzennej województwa w długim horyzoncie czasowym, w tym: wymagania w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego i ochrony dziedzictwa kulturowego z uwzględnieniem obszarów podlegających szczególnej ochronie.

Zgodnie z zapisami wskazanego dokumentu podstawową zasadą kształtowania rozwoju województwa powinno być optymalne wykorzystanie szeroko rozumianych uwarunkowań wewnętrznych oraz szans wynikających z uwarunkowań zewnętrznych dla zaspokajania potrzeb mieszkańców i sprawnego funkcjonowania podmiotów gospodarczych znajdujących się na terenie województwa. Z zasady tej wynikają przesłanki znaczące dla ochrony dziedzictwa kulturowego województwa:

- 1) przesłanka 1: nie zaprzepaścić posiadanych przez województwo możliwości wynikających z położenia, tradycji, istniejącego potencjału środowiska przyrodniczego, walorów społecznych i gospodarki, a także *image* Wielkopolski;
- 2) przesłanka 2: chroniąc posiadane dobra, efektywnie je wykorzystywać, a równocześnie w miarę możliwości je pomnażać oraz poprawić ich jakość.

Zasadniczym celem dla kształtowania polityki przestrzennej województwa wielkopolskiego jest harmonijny, zrównoważony rozwój całego terytorium województwa poprzez poprawę jakości zagospodarowania przestrzennego i wzrost wewnętrznej spójności województwa. Jedną z zasadniczych kategorii, do której sprowadzić można cele zagospodarowania przestrzennego województwa, jest tworzenie warunków do poprawy jakości życia i rozwoju zrównoważonego, które w rozumieniu planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego oznacza m. in.:

- 1) zachowanie właściwych proporcji między elementami zagospodarowania przestrzennego w dążeniu do harmonijnego rozwoju,
- 2) poprawę walorów estetycznych struktur przestrzennych i krajobrazu.

Za główne zasady zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego uznano m. in.:

- 1) tworzenie warunków do współistnienia środowiska przyrodniczego i zurbanizowanego,
- 2) zachowanie dziedzictwa kulturowego i wpisanie go w struktury przestrzenne i otaczający krajobraz.

W planie wojewódzkim przyjęto, że w zagospodarowaniu przestrzeni w odniesieniu do ochrony dziedzictwa kulturowego nie powinno się przekraczać następujących wskazań:

- 1) w obszarach chronionego krajobrazu nie powinno się lokalizować obiektów i urządzeń zakłócających w drastyczny sposób walory krajobrazowe,

- 2) ochronie podlegają obiekty cenne kulturowo, wymagające bezwzględnego zachowania dla przyszłych pokoleń oraz ich bezpośrednie otoczenie, w którym nie powinny być lokalizowane obiekty nieprzystosowane architektonicznie i funkcjonalnie,
- 3) w strefach ochrony konserwatorskiej zagospodarowanie winno odbywać się na warunkach określonych przez służby konserwatorskie,
- 4) strefy ochrony widokowej (osie widokowe, ciągi widokowe, dominanty przestrzenne, panoramy) powinny być wyznaczone poprzez stosowne zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin.

Jak to już wyżej wskazano generalnym celem zagospodarowania przestrzeni województwa wielkopolskiego jest zrównoważony rozwój całego terytorium, łączący w sobie ład społeczny, ład ekonomiczny, ład ekologiczny i ład przestrzenny.

Ład przestrzenny można uzyskać m. in. przez:

- 1) dobre rozpoznanie prawideł tradycyjnego kształtowania przestrzeni miejskich i zastosowanie ich na nowo; formuła przywracania przestrzeni miejskiej musi uwzględniać możliwości wszelkich kreacji, a nowoczesne budynki o dobrej architekturze nie powinny być traktowane jako niepożądane, ale jako potencjalne wzbogacenie dziedzictwa kulturowego,
- 2) przestrzeganie wytycznych konserwatorskich w zakresie nie tylko poszczególnych obiektów objętych ochroną, ale również zasad zagospodarowania zabytkowych układów urbanistycznych,
- 3) „odkrycie” lokalnej architektury wiejskiej i zapewnienie możliwości wprowadzenia tradycyjnych gabarytów, form dachów, detali i rozwiązań materiałowych do obiektów o współczesnych standardach; nurt architektury regionalnej nie może mieć prawa wyłączności, ale powinien stanowić ważny wyróżnik przy kształtowaniu specyfiki lokalnej,
- 4) ochronę krajobrazu, a w rejonach o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych wykluczenie realizacji obiektów, które charakterem (gabaryty, powierzchnia zajmowanego terenu, rodzaj prowadzonej działalności) kolidują z otoczeniem.

Dla kształtowania przestrzeni miejskiej przyjęto m. in. następujące zasady:

- 1) ochrona dziedzictwa kulturowego, tożsamości i tradycyjnych elementów środowiska miejskiego, takich jak: zabytkowe dzielnice, budynki, dominanty przestrzenne, panoramy, tereny zielone i tereny otwarte; respektowanie zaleceń wynikających z przepisów ochronnych i poszerzenie zakresu ochrony prawnej,
- 2) wykorzystanie atutów wynikających z ukształtowania terenu, osi widokowych, dominant przestrzennych, panoram,
- 3) w zapisach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego podnoszenie wymogów architektury w stosunku do obiektów realizowanych na obszarach śródmieść oraz w pobliżu terenów o najwyższych walorach kulturowych i przyrodniczych,
- 4) podejmowanie opracowań dotyczących rewaloryzowania zabytkowych dzielnic.

Dla kształtowania otwartych przestrzeni przyjęto następujące zasady:

- 1) zakaz wznoszenia w pobliżu jezior, rzek, kanałów, krajobrazowych punktów widokowych lub na terenach o szczególnych walorach krajobrazowych

obiektów budowlanych naruszających walory krajobrazowe i uniemożliwiających dostęp do nich,

- 2) wprowadzenie zieleni osłonowej wokół istniejących i projektowanych obiektów kolizyjnych w stosunku do krajobrazu,
- 3) narzucanie ograniczeń w sytuowaniu reklam, wykluczenie ich z miejsc o ciekawej ekspozycji.

Dla kształtowania przestrzeni wokół miejsc cennych kulturowo przyjęto następujące zasady:

- 1) dostosowanie zagospodarowania do masowego ruchu turystycznego i pielgrzymkowego (hotele, campingi, gastronomia, parkingi itp.),
- 2) ograniczenie działalności gospodarczej do nie kolidującej z wiodącą funkcją miejsca, a wspieranie działalności związanej z obsługą turystów czy pielgrzymów,
- 3) izolowanie tych miejsc od bezpośredniego styku z współczesnym zainwestowaniem, zachowanie niezbędnej otwartej przestrzeni w celu lepszego ich wyeksponowania.

Uznano następujące zasady w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego:

- 1) podstawową zasadą pozwalającą na zachowanie dóbr kultury dla przyszłych pokoleń jest bezwzględne przestrzeganie obowiązującego w tym zakresie prawa, ujętego w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- 2) ochrona krajobrazu kulturowego może być realizowana poprzez właściwe zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego zawiera szereg odniesień dotyczących zagadnień związanych z dziedzictwem kulturowym Gniezna oraz zachowanymi na terenie miasta obiektami zabytkowymi. W rozdziale 18, dotyczącym kultury i dziedzictwa narodowego, w podrozdziale 18.1 Tożsamość regionalna podkreśla się znaczenie uformowania przez pierwszych Piastów w rejonie Poznania, Kalisza i **Gniezna** instytucjonalnych i terytorialnych podstaw państwa polskiego dla kształtowania się świadomości regionalnej Wielkopolski. W dalszej części podkreślono, iż *Wielkopolska była i jest areną ważnych wydarzeń w dziejach państwa i narodu polskiego (...) Symbolami początku państwa polskiego są Kalisz (...), Gniezno – uznane za pierwszą stolicę kraju i miejsce koronacji pierwszych władców, Poznań (...) oraz Giecz i Lednica*. W podrozdziale 18.3 Obiekty zabytkowe, poświęconym obiektom najwybitniejszym, stwierdzono m. in. *Najstarsze obiekty związane z początkami państwa polskiego znajdują się w miejscach, gdzie warunki środowiska i ukształtowania terenu pozwalały na dogodnie usytuowanie grodów obronnych (...) Relikty z tamtych czasów zachowane do dziś znajdują się przede wszystkim na Ostrowie Lednickim (...) oraz w Gnieźnie, Poznaniu, Gieczu, Kaliszu i Łądzie*. Wśród zabytków z epoki romańskiej, których najwięcej zachowało się na Szlaku Piastowskim między Poznaniem a Inowrocławiem oraz w rejonie Kalisza i Konina wymieniono m. in. romańskie katedry w Poznaniu i **Gnieźnie**, które w wiekach następnych przekształcone zostały w monumentalne budowle gotyckie. W tym kontekście przypomniano wybitne dzieło plastyki romańskiej – **brązowe drzwi z**

**katedry gnieźnieńskiej** ze scenami z życia św. Wojciecha. Omawiając obiekty gotyckie wymieniono m. in. **katedrę w Gnieźnie** (1342-1437).

W podrozdziale 18.4. **Pomniki historii** omawiając tą szczególną formę ochrony najcenniejszych zabytków w Polsce przypomniano **katedrę gnieźnieńską** – jeden z sześciu pomników historii na terenie województwa wielkopolskiego, wpisaną na listę pomników już w 1994 r. Podrozdział 18.5 dotyczy Listy Dziedzictwa Europejskiego, uchwalonej w Grenadzie w 2006 r., obejmującej miejsca i obiekty istotne dla tożsamości europejskiej. Z terenu województwa wielkopolskiego na listę wpisane zostało **Wzgórze Lecha z katedrą, kościołem św. Jerzego, pałacem arcybiskupim, pałacem biskupim i zespołem kanonii w Gnieźnie**. W podrozdziale 18.7 omówione zostały szlaki kulturowe. Stwierdzono tu m. in. *Bogata przeszłość historyczna i kulturowa Wielkopolski stwarza wiele możliwości do przeprowadzenia szlaków kulturowych a tym samym do promocji Wielkopolski w skali lokalnej, krajowej czy międzynarodowej. Najważniejszym szlakiem, unikatowym w skali kraju (...) jest Szlak Piastowski, który prowadzi poprzez miejsca związane z początkami państwa polskiego. Szlak rozpoczyna się na Ostrowie Tumskim w Poznaniu a następnie prowadzi poprzez Ostrów Lednicki do Gniezna, powszechnie uważanego za pierwszą stolicę Polski.* Ponadto wspomniano tu o stanowiącej część ogólnoeuropejskiego projektu Romanesque Europe **Piastowskiej Drodze Romańskiej** (częściowo pokrywającej się ze Szlakiem Piastowskim) oraz o nawiązującej do tradycji średniowiecznych **Drodze Świętego Jakuba** – w 2007 r. wytyczono wielkopolski odcinek tej drogi, rozpoczynający się w **Gnieźnie**.

Podrozdział 18.8 dotyczy **działalności kulturalnej**. Wśród placówek muzealnych o największym znaczeniu na terenie województwa wymieniono m. in. **gnieźnieńskie Muzeum Początków Państwa Polskiego**, a wśród instytucji kulturalnych – **Państwowy Teatr im. Aleksandra Fredry w Gnieźnie**.

Rozdział 31 poświęcony jest **ochronie i wykorzystaniu dziedzictwa kulturowego**. **Gniezno** pojawia się tu w podrozdziale 31.1.3 (Wytyczanie szlaków kulturowo historycznych) w związku z propozycją utworzenia m. in. **Szlaku św. Wojciecha, Szlaku ottońskiego** czy **Szlaku dziedzictwa archeologicznego**, a także w podrozdziale 31.1.5 z podkreśleniem konieczności prowadzenia monitoringu i opieki nad istniejącymi pomnikami historii, m. in. pomnikiem „**Gniezno – katedra p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii panny i św. Wojciecha**”. W podrozdziale 31.1.6 omówiono problem rejonów kulturotwórczych. Stwierdzono tu m. in. iż podczas analizy zasobów kulturowych województwa wielkopolskiego *wyraźnie wyróżniają się rejon, w których elementy środowiska kulturowego mają funkcję kulturotwórczą i promocyjną. są to obszary, na których istnieje koncentracja elementów kulturowych o dużej wartości (...)* Na podstawie analiz zasobów kulturowych województwa wielkopolskiego *wyznaczono rejon kulturotwórcze*. Wśród rejonów o znaczeniu ponadregionalnym wymieniono m. in. **rejon Gniezna** z najcenniejszymi elementami środowiska kulturowego w Gnieźnie, na Ostrowie Lednickim, Trzemesznie, Czerniejewie i Gieczu.

## 5. Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami

Program opieki nad zabytkami województwa wielkopolskiego na lata 2013-2016 jest dokumentem przyjętym przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego Uchwałą nr XXXVIII/736/13 z dnia 28 października 2013 roku.

Program określa priorytety w dziedzinie ochrony zabytków których celem jest zapewnienie prawidłowego stanu zachowania obiektów zabytkowych znajdujących się we władaniu Samorządu Województwa Wielkopolskiego.

Do celów mieszczących się w sferze ochrony zabytków, które będą realizowane w miarę posiadanych środków należą:

- Działania zmierzające do poprawy stanu zachowania zabytków
- Ochrona zabytków z uwzględnieniem krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego
- Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków
- Promocja dziedzictwa kulturowego województwa wielkopolskiego
- Upowszechnianie wiedzy o regionie

Obecnie obowiązujący wojewódzki program opieki nad zabytkami obejmuje lata 2013-2016. Opracowywany jest kolejny program na lata 2017-2020.

#### **IV. Zasoby dziedzictwa kulturowego miasta**

Ochrona i opieka nad zabytkami, aby była skuteczna, powinna być realizowana w oparciu o rzetelną wiedzę dotyczącą wartości kulturowych i ich znaczenia dla regionu. Równie ważną jest kwestia rozpoznania występujących problemów związanych między innymi ze stanem zachowania poszczególnych obiektów, reagowania na występujące zagrożenia, a co za tym idzie powstrzymania dalszej degradacji zabytków oraz ich otoczenia.

Przesłanką niniejszej, ogólnej charakterystyki zasobów kulturowego dziedzictwa miasta jest pomoc w sformułowaniu zadań i celów, które służyć będą realizacji działań na rzecz ochrony i zachowania tego dziedzictwa.

Miasto Gniezno, siedziba powiatu, usytuowane we wschodniej części województwa wielkopolskiego, zajmuje obszar 40,89 km<sup>2</sup>. Zamieszkuje je ok. 71.500 osób.

Pod względem przynależności fizycznogeograficznej miasto znajduje się na terenie Pojezierza Gnieźnieńskiego, będącego częścią makroregionu zwanego Pojezierzem Wielkopolskim. Krajobraz ukształtowany tu został przez poznańską fazę zlodowacenia wiślanego. Charakterystycznym elementem tego krajobrazu jest pasmo wzgórz ciągnących się równoleżnikowo od Gniezna do Trzemeszna, a następnie skręcających na południowy wschód w stronę Konina. Drugim ważnym elementem krajobrazu są jeziora rynnowe pochodzenia polodowcowego: Jezioro Jelonek, Jezioro Świętokrzyskie i Jezioro Winiary.

Na terenie miasta znajdują się tereny leśne zajmujące 12% powierzchni miasta (ok. 500 ha). Największe kompleksy występują w południowej części miasta (Las Miejski i Las Jelonek). Lasy te nie odgrywają większego znaczenia gospodarczego.

Gniezno jest ośrodkiem przemysłu lekkiego i spożywczego. Miasto położone jest na skrzyżowaniu dróg krajowych nr 5 Poznań – Bydgoszcz i nr 15 Jarocin – Toruń. Ponadto wybiegają stąd drogi wojewódzkie: w kierunku pd.-wsch. droga nr 260 do Słupcy, w kierunku pn.-zach. droga nr 190 do Chodzieży oraz w kierunku zach. droga nr 197 do Kiszkowa. Przez terytorium miasta przebiega także linia kolejowa o znaczeniu krajowym Poznań–Toruń oraz linia do Jarocina.

Obszar, na którym znajduje się obecne miasto w okresie VIII–X w. należał do terytorium plemiennego Polan, które odegrało kluczową rolę w procesie tworzenia państwa polskiego. W czasach piastowskich znajdował się ten teren w granicach ziemi gnieźnieńsko-kaliskiej, która przekształciła się następnie w województwo kaliskie, wchodzące w skład Wielkopolski. W 1768 r. na krótko uformowało się województwo gnieźnieńskie. Stan ten uległ zmianie w 1793 r., kiedy to w wyniku drugiego rozbioru Polski miasto włączone zostało w granice państwa pruskiego. W 1807 r. przyłączono je do Księstwa Warszawskiego, w obrębie departamentu poznańskiego, zaś w 1815 r. – do Wielkiego Księstwa Poznańskiego, w rejencji bydgoskiej. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości (1918 r.) Gniezno stało się siedzibą powiatu, wchodzącego w skład województwa poznańskiego. W czasach okupacji niemieckiej w latach 1939–1945 teren ten włączony został do III Rzeszy jako część składowa Kraju Warty, w obrębie rejencji poznańskiej. W 1945 r. w ramach nowoutworzonych struktur organizacji administracyjnej Polski miasto ponownie stało się siedzibą powiatu w województwie poznańskim. W 1975 r., kiedy zlikwidowane zostały powiaty, obszar gminy Gniezno nadal znajdował się w granicach województwa poznańskiego. Kolejna

zmiana nastąpiła w 1999 r. Wówczas to miasto po raz kolejny stało się siedzibą powiatu gnieźnieńskiego w obrębie województwa wielkopolskiego.

Przeważająca część współczesnego układu urbanistycznego Gniezna wykształcona została już w okresie średniowiecza. We wczesnym średniowieczu powstał rozległy zespół osadniczy wraz z układem dróg łączących poszczególne jego części oraz dróg wylotowych. Późniejsze tendencje rozwojowe nie przełamały już wykształconego układu. Jego utrwaleniu sprzyjała także rzeźba terenu, która zresztą uwarunkowała powstanie zespołu – dzięki obronności miejsca ujętego zakolem doliny jezior (Jelonka, nieistniejącego Świętego, Bielidla i Winiarskiego). Znacznie wyniesione ponad dolinę jezior wzgórza, rozdzielone dolinkami strumieni, określiły na parę stuleci ukształtowanie i zasięg poszczególnych elementów osadniczych oraz połączeń komunikacyjnych i wylotów dróg. Jedynym poważniejszym naruszeniem tego układu była pruska regulacja po pożarze miasta w roku 1819.

W dzisiejszym układzie urbanistycznym Gniezna wyróżnić można następujące elementy zabytkowe:

1. Wzgórze Lecha – teren dawnego grodu książęcego wraz z podgrodziami.
2. Właściwe miasto średniowieczne na Wzgórzu Panieńskim. Ta część zabytkowego układu urbanistycznego uległa najsilniejszym przeobrażeniom w związku z rozplanowaniem pruskim po pożarze miasta w roku 1819. W wyniku tej regulacji powstała nowa oś kompozycyjna katedra – ul. Tumską – Rynek – ul. Chrobrego – kościół ewangelicki. Osi tej podporządkowano Rynek, nadając mu kształt kwadratu. Zlikwidowano też część dawnych staromiejskich uliczek. Miasto na Wzgórzu Panieńskim jest obecnie od strony wschodniej silnie powiązane z powstałym w czasach pruskich nowym miastem.
3. Pozostałe elementy średniowiecznego układu przestrzennego przetrwały bez większych zmian z wyjątkiem korekty przebiegu niektórych odcinków ulic (południowy odcinek ul. Warszawskiej, wyprostowanie załamania ul. Dąbrówki, ul. Mieszka I między ulicami Chrobrego i Dąbrówki) oraz regulacji danych linii zabudowy.
4. ul. Słomianka – mieściła się tu domniemana wczesnośredniowieczna siedziba rycerska. Przebieg ulicy nie zmienił się.
5. położone na południe od Słomianki Targowisko, zajmujące teren położonej na wzgórzu wczesnośredniowiecznej osady targowej, z obszernym placem (pl. 21 Stycznia) i kościołem św. Wawrzyńca.
6. Położone na zachód od Targowiska Cierpięgi również o metryce średniowiecznej, niegdyś samodzielne miasteczko.
7. Rozciągające się wzdłuż ul. Chrobrego dawne Przedmieście Pyzdrowskie, na którym w czasach pruskich powstało Nowe Miasto.
8. Przedmieście Toruńskie wzdłuż drogi do Trzemeszna (ul. Dąbrówki).
9. Przedmieście Grzybowo, usytuowane przy odchodzącym od drogi trzemeszeńskiej na północ trakcie do Żnina.

Obszar historycznego Gniezna jest prawnie chroniony na mocy wpisu do rejestru zabytków układu urbanistycznego miasta ( nr rejestru 2523/A z dnia 27 stycznia 1956 r.).

Do najważniejszych zabytków architektury z terenu miasta zaliczyć należy obiekty architektury sakralnej, m. in. kościół katedralny pw. Wniebowzięcia NMP i św. Wojciecha (ok. poł XIV w. - 1512), kościół i klasztor Bożogrobców (ok. poł XIV w. – XV/XVI w.), kościół i klasztor franciszkanów (ok. 1270–pocz. XV w.), kościół parafialny p.w. św. Trójcy (ok. 1420 – 1430), kościół parafialny p.w. św. Michała Archanioła (1 ćw. XV w.?), kościół filialny p.w. św. Jerzego (XII w.) i in. W mieście zachowało się także wiele cennych obiektów dziewiętnasto- i dwudziestowiecznej zabudowy miejskiej

(kamienice, gmachy użyteczności publicznej, obiekty techniki i budownictwa przemysłowego), jak również parki i cmentarze.

Dziedzictwo kulturowe miasta to także archeologiczne nawarstwienia kulturowe. Wspomnieć tu należy przede wszystkim o 3 obiektach archeologicznych posiadających czytelną formę krajobrazową – Wzgórzu Lecha oraz gródka „Zbar”, na którym wznosi się dziś kościół p.w. św. Michała i gródka „Gnieźnianek”, którego pozostałości zachowały się na terenie Parku Miejskiego.

Gniezno upatruje swojej szansy między innymi w rozwoju turystyki. Pragnie w tym zakresie wykorzystać zachowane walory przyrodniczo-krajobrazowe i kulturowe. O tym w jakim stopniu uda się osiągnąć wytyczony cel decydować będzie również zachowanie dziedzictwa kulturowego, w sposób znaczący warunkującego atrakcyjność omawianego terenu.

### **1. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków. Pomnik historii.**

**Rejestr zabytków** znajdujących się na terenie województwa **prowadzi wojewódzki konserwator zabytków** (art. 8 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). W województwie wielkopolskim jest nim Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków, który kieruje Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w Poznaniu oraz delegaturami w Kaliszu, Koninie, Lesznie i Pile.

Wpis do rejestru zabytku nieruchomego może nastąpić z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy (art. 9 ust. 1). Przedmiotowego wpisu dokonuje wojewódzki konserwator zabytków w formie decyzji administracyjnej.

Ponadto do rejestru może być wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku (art. 9 ust. 2).

Obecnie (stan: październik 2016 r.) **w rejestrze zabytków województwa wielkopolskiego znajduje się 214 zabytków nieruchomych (w tym układ urbanistyczny oraz 3 obiekty archeologiczne) z terenu miasta Gniezna (95 decyzji administracyjnych w sprawie wpisu do rejestru zabytków).**

Szczegółowe dane statystyczne w przedmiotowym zakresie przedstawiają tabele I i II.

Tabela I. Wojewódzki rejestr zabytków nieruchomych z terenu miasta Gniezno (wg kategorii obiektów) – stan: październik 2016 r.

Kategorie zabytków	Liczba obiektów
układy urbanistyczne	1
układy ruralistyczne	–
zabudowa mieszkalna	51
obiekty sakralne	32
budownictwo obronne	26
obiekty użyteczności publicznej	40
obiekty przemysłowe i gospodarcze	39
pałace i dwory	4
zabudowa folwarczna	–
budownictwo wiejskie	–
parki, ogrody	6
Cmentarze, budynki na cmentarzach	12
miejsca pamięci	–
obiekty archeologiczne	3
<b>Ogółem</b>	<b>214</b>

Zródło: G. Budnik, *Ewidencja zabytków miasta Gniezno*.

Tabela II. Wojewódzki rejestr zabytków nieruchomości z terenu miasta Gniezno (wg typów własności) – stan: październik 2016 r.

Typy własności	Liczba obiektów
Skarb Państwa	46
własność komunalna	53
własność prywatna	44
własność wyznaniowa	50
spółki prawa handlowego	7
własność inna	13
<b>Ogółem</b>	<b>213</b>

Zródło: G. Budnik, *Ewidencja zabytków miasta i gminy Gniezno*  
W zestawieniu nie uwzględniono układu urbanistycznego

Wykaz obiektów zabytkowych z terenu miasta Gniezno wpisanych do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego zamieszczony został w załączniku nr 1.

Zabytek nieruchomy wpisany do rejestru zabytków lub park kulturowy o szczególnej wartości dla kultury narodowej może zostać uznany za **pomnik historii**. Ustanowienie pomnika historii następuje drogą **rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej** na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (art. 15, ust. 1 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). W Gnieźnie za pomnik historii rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 września 1994 r. (MP Nr 50 poz. 416) uznany został **kościół katedralny pw. Wniebowzięcia NMP i św. Wojciecha**. Ponadto w roku 2007 katedra gnieźnieńska wraz z najbliższym otoczeniem w obrębie Wzgórza Lecha jako jeden z czterech obiektów w Polsce została uznana za **Pomnik Dziedzictwa Europejskiego**.

## 2. Zabytki nieruchome w gminnej ewidencji zabytków

**Ewidencję zabytków** stanowią zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków, zabytki nieruchome nie wpisane do rejestru zabytków oraz parki kulturowe. **Ewidencję zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków** w formie kart ewidencyjnych (art. 22 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami), zaś **ewidencję z terenu gmin prowadzi wójt (burmistrz, prezydent miasta)** w formie zbioru kart adresowych zabytków, objętych wojewódzką ewidencją zabytków (art. 22 ust. 4).

Obok zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia oraz parków kulturowych ochronę zabytków objętych gminną ewidencją uwzględnia się w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz wskazuje w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (art.19 ust. 1).

Ewidencja zabytków jest podstawą dla sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy (art. 21). Rozpoznanie zasobów i stanu zachowania obiektów zabytków pozwala na wskazanie zagrożeń oraz sposobów reagowania w celu ochrony i powstrzymania degradacji zewidencjonowanych zabytków oraz ich otoczenia. Dlatego obiekty te ujęte zostają w programach opieki oraz wskazane do ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Jeżeli gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami ustalenia tego programu uwzględnia się zarówno w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, jak i w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (art. 19 ust. 2).

**Gminna ewidencja zabytków w mieście Gniezno obejmuje 1285 historycznych struktur przestrzennych oraz zabytkowych obiektów budowlanych funkcjonujących samodzielnie lub tworzących historyczne zespoły budowlane.**

Szczegółowe dane odnośnie zestawienia liczbowego zabytków nieruchomych na terenie miasta Gniezno przedstawia poniższa tabela:

Tabela III. Gminna ewidencja zabytków nieruchomych z terenu miasta Gniezno – stan: październik 2016 r.

Kategorie zabytków nieruchomych		Liczba obiektów murowanych	Liczba obiektów drewnianych	Łącznie	W tym wpisanych do rejestru zabytków
1. UKŁADY URBANISTYCZNE [liczba]	1	X	X	1	1
2. UKŁADY RURALISTYCZNE [liczba]	–	X	X	–	–
<b>3. ZABUDOWA MIESZKALNA</b>		<b>870</b>	<b>1</b>	<b>871</b>	<b>51</b>
a. kamienice i oficyny		316	–	316	47
b. domy		476	1	477	-
c. wille		53	–	53	1
d. inne (gospodarcze, magazyny, ogrodzenia itp.)		25	–	25	3
<b>4. OBIEKTY SAKRALNE</b>		<b>37</b>	<b>7</b>	<b>44</b>	<b>32</b>
a. kościoły romańskie		1	–	1	1
b. kościoły gotyckie		5	–	5	5
c. kościoły nowożytny XVI–XVIII w.		2	–	2	2
d. kościoły XIX w.–1945 r.		1	–	1	1
e. klasztory		2	–	2	2
f. kościoły protestanckie		1	–	1	1
g. rezydencje, kanonie plebanie, bramy, ogrodzenia i inne		22	7	29	20
h. kapliczki, krzyże i figury przydrożne		3	–	3	–
<b>5. BUDOWNICTWO OBRONNE</b>		<b>57</b>	<b>2</b>	<b>59</b>	<b>26</b>
a. zamki i ich relikty		1	–	1	1
b. fortyfikacje, zabudowania koszar		56	2	58	25
<b>6. OBIEKTY UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ</b>		<b>97</b>	<b>–</b>	<b>97</b>	<b>40</b>
a. ratusz, budynki administracji publicznej, sądy, banki, poczty		19	–	19	16
b. szkoły, muzea, kina		17	–	17	9
c. hotele, karczmy i zajazdy		2	–	2	1
d. inne (m.in. szpitale)		59	–	59	14
<b>7. OBIEKTY PRZEMYSŁOWE I KOMUNIKACYJNE</b>		<b>100</b>	<b>1</b>	<b>101</b>	<b>39</b>
a. zakłady przemysłowe z zespołami budynków		40	–	40	6
b. dworce kolejowe z zespołami budowlanymi		61	–	61	33
<b>8. PAŁACE I DWORY, FOLWARKI</b>		<b>77</b>	<b>1</b>	<b>78</b>	<b>4</b>
9. PARKI I OGRODY	12	X	X	12	6
12. CMENTARZE, BUDYNKI NA CMENTARZACH	22	X	X	22	12
<b>RAZEM</b>		<b>1273</b>	<b>12</b>	<b>1285</b>	<b>211</b>

Źródło: G. Budnik, *Ewidencja zabytków miasta i gminy Gniezno*.

Wykaz obiektów zabytkowych w Gminnej Ewidencji Zabytków zamieszczony został w załączniku nr 2.

### 3. Krajobraz kulturowy

**Krajobraz kulturowy** to przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze (art. 3 pkt 14 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). W celu jego ochrony oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej cytowana wyżej ustawa przewiduje ochronę poprzez wpis do rejestru zabytków cennych kulturowo struktur przestrzennych – układów urbanistycznych oraz krajobrazów kulturowych (art. 6 ust. 1 pkt 1 lit. a i b). W ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wprowadzono także nową formę ochrony – **park kulturowy** (art. 7 pkt 3).

Zgodnie z zapisami art. 16 ust. 1 utworzenie parku następuje w drodze uchwały rady gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. Ochrona krajobrazu kulturowego powinna być komplementarna dla form ochronnych krajobrazu przyrodniczego, wynikających ze stosownych przepisów o ochronie przyrody.

Na terenie miasta Gniezno znajdują się następujące obszary objęte ochroną prawną:

#### HISTORYCZNY UKŁAD URBANISTYCZNY MIASTA

Założenie urbanistyczne miasta Gniezno zostało wpisane do rejestru zabytków pod numerem 2523/A decyzją z 27.01.1956 r. Zakres wpisu urbanistycznego obejmuje najstarsze obszary osadnicze w mieście ze Wzgórzem Lecha, miastem lokacyjnym, obszarami skupionymi wokół najstarszych założeń sakralnych. Historyczny obszar miasta posiadający walory zabytkowe od północy jest ograniczony przez trasę Poznań – Bydgoszcz, od zachodu przez Jezioro Jelonek i ul. Łąkową do torów kolejowych, od południa przez tory kolejowe a od wschodu przez ul. Żwirki i Wigury oraz ul. Jana III Sobieskiego. Obszar ten prezentuje dość dobrze zachowaną historyczną tkankę urbanistyczną wraz z zabudową. Ścisłe centrum miasta z Rynkiem jest efektem działania administracji pruskiej zapoczątkowanego w okresie tzw. Prus południowych w końcu XVIII wieku. Prowadzono wtedy konsekwentną politykę głębokich przemian przestrzennych w obrębie już istniejących ośrodków. Działalność pruskiej policji budowlanej pod hasłem „odnowy” promowała standaryzowane dla całej prowincji przekształcenia przestrzenne. Stara zabudowa, głównie drewniana, była bardzo podatna na pożary, biedne i zniszczone miasta były w końcu potencjalnym źródłem groźnych epidemii. Mając na uwadze te zagrożenia administracja pruska doprowadzała do kompleksowych przebudów miast. Stąd po pożarze Gniezna w początku XIX wieku na nowo został ukształtowany rynek wraz z siatką ulic (usunięto m.in. wewnętrzną śródrynkową zabudowę) a na nowo wytyczonych parcelach zaczęły od 1819 roku powstawać budynki o ustalonej i schematycznej formie.

### 4. Zabytki ruchome

**Zabytek ruchomy** to rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych będących dziełem człowieka lub związanych z jego działalnością i stanowiących świadectwo minionej epoki lub zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową (art. 3 pkt 1 i 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Wpis do rejestru zabytku ruchomego może nastąpić na wniosek właściciela zabytku, natomiast w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia tego zabytku za granicę wojewódzki konserwator zabytków może dokonać wpisu z urzędu (art. 10 ust. 1 i 2).

Ewidencja zabytków ruchomych na terenie miasta Gniezna nie została jeszcze zakończona. W kartotece Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu znajduje się ponad **1900** kart ewidencyjnych takich zabytków (stan z października 2016 r.). Zdecydowana większość znajdujących się w ewidencji konserwatorskiej zabytków ruchomych stanowi wyposażenie kościołów: katedralnego pw. Wniebowzięcia NMP i św. Wojciecha, filialnego pw. św. Jerzego, klasztornego franciszkanów pw. Wniebowzięcia NMP i św. Antoniego, klasztornego bożogrobców pw. św. Jana Chrzyciela, parafialnego pw. św. Trójcy, parafialnego pw. św. Michała, filialnego pw. św. Piotra i Pawła, filialnego pw. Św. Krzyża oraz garnizonowego pw. NMP Królowej Polski.

Najważniejszym zespołem jest przechowywany obecnie w gnieźnieńskim Muzeum Archidiecezjalnym zespół cennych zabytków pochodzących ze skarbca katedralnego. Wśród nich tzw. Kielich św. Wojciecha czy patena Dąbrówki, pastorały, pierścienie biskupie, cenne argenteria oraz paramentyka kościelna. Zespół ten liczący prawie 200 obiektów, wpisano do rejestru zabytków pod numerem 46/B decyzją pochodzącą z roku 1970. Najcenniejszy, pomnikowy zabytek ruchomy pochodzący z katedry – Drzwi Gnieźnieńskie wpisano do rejestru zabytków pod numerem 133/13/B orzeczeniem konserwatorskim z roku 1960. Innym zabytkiem wpisanym do rejestru decyzją z roku 1990 pod numerem 401/B jest zrekonstruowana i przywrócona do wnętrza katedry konfesja św. Wojciecha. Szereg zabytków stanowiących wystrój i wyposażenie katedry (280 obiektów) wpisano do rejestru zabytków pod nr 68/Wlkp/B decyzją z dn. 14 lutego 2005 r.; kolejnych 66 obiektów katedralnych wpisano do rejestru pod nr 220/Wlkp/B decyzją z 24. lutego 2012 r.

W kościele farnym pw. św. Trójcy do rejestru zabytków pod numerem 402/ B decyzją z roku 1992 wpisano zespół witraży i oszkleń witrażowych; na cmentarzu parafialnym Św. Trójcy – obelisk upamiętniający założenie cmentarza (nr 111/Wlkp/B, decyzją z 13 lutego 2008 r.). W kościele filialnym pw. św. św. Piotra i Pawła znajduje się 14 zabytków, wpisanych do rejestru zabytków pod nr 90/Wlkp/B decyzją z 14 lutego 2006 r. Kolejne wpisy dotyczą elementów wystroju i wyposażenia m. in. kościoła rektorskiego pw. Św. Jana Chrzyciela (12 pozycji, nr rejestru 310/Wlkp/B z 09 sierpnia 2013 r.), kościoła pw. Św. Jerzego (13 pozycji, nr rejestru 311/Wlkp/B z 18 lipca 2013 r.), kościoła i klasztoru Ojców Franciszkanów (47 pozycji, nr rejestru 343/Wlkp/B z 28 maja 2014 r.).

Na terenie miasta Gniezna do rejestru zabytków prócz zabytków sakralnych wpisano także zabytki świeckie. Wśród nich – dwa powozy należące do gnieźnieńskiego Państwowego Stada Ogierów: pod numerem 5/B decyzją z roku 1966 pojazd typu Mylord – Faeton zaś pod numerem 303/B decyzją z roku 1973 pojazd typu Bryczko – Amerykan. Ostatnio do rejestru zabytków wpisano także polichromię na ścianach

pomieszczenia dyżurki Komendy Powiatowej Policji przy ul. Jana Pawła II 2 (nr 418/Wlkp/B, decyzja z 28.07.2015 r.) oraz żyrandol w auli budynku d. Królewskiego Gimnazjum przy ul. Mieszka I 27 (nr 421/Wlkp/B, decyzja z dn. 10.08.2015 r.) Osobnymi wpisami do rejestru zabytków objęto stanowiące własność prywatną obiekty zabytkowe: sztukaterie w domu mieszkalnym przy gnieźnieńskim rynku, dla których w roku 1964 wydano orzeczenie konserwatorskie pod numerem 119/11/B oraz prywatna kolekcja obrazów olejnych zarejestrowana pod numerem 400/B decyzją z roku 1987 i również stanowiący prywatną własność pistolet skałkowy wpisany do rejestru zabytków pod numerem 394/ B decyzją z roku 1978 roku.

## **5. Zabytki archeologiczne**

**Zabytek archeologiczny** to zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów lub zabytek ruchomy, będący tym wytworem (art. 3 pkt 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Zabytki archeologiczne są częścią dziedzictwa kulturowego. Na zasób zabytków archeologicznych składają się zarówno tzw. stanowiska archeologiczne, na które składają się obiekty archeologiczne i nawarstwienia kulturowe, jak i ruchome zabytki (przedmioty) z nich pochodzące. Europejska konwencja o ochronie archeologicznego dziedzictwa kulturowego uznaje je za źródło „zbiorowej pamięci europejskiej i instrument dla badań historycznych i naukowych”.

### **5.1. Wykaz obiektów archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków**

1. Wzgórze Lecha, VIII-X w., nr rejestru K.K.I/5/12/35 – 19 06 1935 r.
2. Grodzisko „Gnieźnianek”, XII w., nr rejestru 1358/A – 15 03 1972 r.
3. Grodzisko „Zbar”, XII w., nr rejestru 1359/A – 28 03 1972 r.

### **5.2. Wykaz stanowisk archeologicznych o czytelnej formie krajobrazowej**

Na obszarze miasta Gniezno znajdują się 3 stanowiska archeologiczne o czytelnej formie krajobrazowej.

1. Wzgórze Lecha, VIII-X w.;
2. Grodzisko „Gnieźnianek”, XII w.;
3. Grodzisko „Zbar”, XII w.

### **5.3. Zestawienie stanowisk archeologicznych z terenu miasta Gniezno**

Podstawową i wiodącą metodą ewidencjonowania stanowisk archeologicznych jest ogólnopolski program badawczo-konserwatorski zw. Archeologicznym Zdjęciem Polski (AZP), realizowany od 1978 r. Systematyzuje on dotychczasowy zasób wiedzy o rozpoznaniu archeologicznym terenu poprzez obserwację archeologiczną

oraz uwzględnienie informacji zawartych w archiwach, zbiorach muzealnych i innych instytucjach oraz publikacjach. Należy jednak pamiętać, że zbiór dokumentacji AZP, reprezentujący ewidencję zasobów dziedzictwa archeologicznego, jest otwarty i ciągle uzupełniany w procesie archeologicznego rozpoznania terenowego. Do zbioru włączane są informacje o wszystkich sukcesywnie odkrywanych reliktach archeologicznych, niezależnie od charakteru badań, a także włączane są informacje weryfikujące lub uzupełniające dotychczasowe dane. W ten sposób dokumentacja stanowisk archeologicznych tworzona metodą AZP jest zasobem najbardziej aktualnej wiedzy o terenie w zakresie występowania historycznych nawarstwień archeologicznych. Informacje o stanowiskach archeologicznych pozyskiwane są poprzez prowadzenie badań archeologicznych oraz dzięki przypadkowym odkryciom zgłaszanym służbom konserwatorskim lub instytucjom kultury przez znalazców.

Na obszarze miasta Gniezno zewidencjonowano **272 stanowiska archeologiczne**, na które składa się blisko **600 faktów osadniczych**, w tym m. in.: grodziska – 3, osad – 133, punktów osadniczych – 85, śladów osadniczych – 217 i cmentarzyska – 22 (Źródło: zasoby archiwum WUOZ w Poznaniu, stan z grudnia 2016 r.)

#### **6. Zabytki wpisane do rejestru stanowiące własność lub współwłasność miasta**

Wśród zabytków wpisanych do rejestru 22 obiekty stanowią własność lub współwłasność miasta. Siedem z nich to obiekty pojedyncze: dwie szkoły, d. sąd, ob. kamienica, ratusz, budynek d. siedziby Gminy Żydowskiej, ob. Zespół Państwowych Szkół Muzycznych oraz dwie kamienice. Piętnaście obiektów wchodzi w skład czterech zespołów. Są to: zespół d. Starostwa, ob. Urząd Miejski (budynek d. starostwa, d. stajnia z wozownią, ogrodzenie, brama gł., brama wewnętrzna), zespół d. łoży masońskiej, ob. Miejski Ośrodek Kultury (budynek d. łoży, ogród), zespół d. koszar 12. Regimentu Dragonów (blok koszarowy, kasyno, budynek mieszkalny kadry oficerskiej, budynek administracyjny, stajnia z ujeżdżalnią, ustęp pułkowy) oraz zespół budynków mieszkalnych garbarni (budynek biurowo-mieszkalny, budynek socjalno-mieszkalny. Stan 15 obiektów oceniono jako dostateczny. W stanie dobrym i bardzo dobrym zachowało się pięć obiektów, w stanie złym – dwa obiekty. Dane na temat wszystkich wyżej wymienionych obiektów, ich stanu zachowania oraz projektowanych pracach remontowych i konserwatorskich przedstawiono w załączniku nr 1A.

## **V. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego miasta**

### **1. Stan zachowania i obszary największego zagrożenia zabytków**

#### **1.1. Stan zachowania zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków**

W oparciu o informację Miejskiego Konserwatora Zabytków miasta Gniezno można stwierdzić, że na terenie miasta Gniezno znajduje się 38 obiektów wpisanych do rejestru zabytków, których stan zachowania ocenić należy jako bardzo dobry, nie wymagający podjęcia żadnych prac. Są to m. in. następujące obiekty: kościół filialny pw. św. Piotra i Pawła, pałac arcybiskupi oraz pałac biskupi przy ul. Kanclerza Łaskiego, zespoły kanonii przy ul. Kolegiaty oraz ulicach Kanclerza Łaskiego i Tumskiej, budynek Sądu Rejonowego przy ul. Franciszkańskiej, zabudowania w zespole Starostwa (ob. Urzędu Miasta) – stajnia z wozownią, bramy oraz ogrodzenie, kaplica grobowa Piotrowskich na terenie cmentarza Zakładu Psychiatrycznego „Dziekanka”, zespół zabudowań Straży Pożarnej, willa dyrektora, budynek administracyjny oraz park w zespole cukrowni, kamienice przy ul. Tumskiej 4, Mickiewicza 6 oraz Wrzesińskiej 9-11, 13, 20 i 22. Jako bardzo dobry należy również określić stan zabytków archeologicznych Wzgórza Lecha oraz grodzisk „Zbar” i „Gnieźninek”.

Pozostałe 172 zabytki nieruchome wymagają podjęcia prac konserwatorsko-remontowych. W grupie zabytków kwalifikowanych do przeprowadzenia drobnych prac wskazać należy 81 obiektów, m. in. kościół rektorski pw. św. Jana Chrzyciela, gmach Starostwa (ob. Urząd Miasta, d. ratusz oraz szereg kamienic staromiejskich. Szerzej zakrojonych prac wymaga 91 obiektów. Są to m. in. klasztor Bożogrobców, kościół fil. p.w. św. Jerzego, wnętrze kaplicy dwuwyznaniowej na terenie Zakładu Psychiatrycznego „Dziekanka”, cmentarz Św. Trójcy wraz z zabudowaniami i ogrodzeniem, pałac dawnego folwarku Kustodia, d. dwór w Dalkach, ob. Prymasowski Uniwersytet Ludowy, zespół budynków mieszkalnych cukrowni i garbarni przy ul. Pstrowskiego, budynki wchodzące w skład zespołu stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ul. Pocztowej oraz wiaduktem im. Ks. Jerzego Popiełuszki, a także kamienice przy Rynku nr 5, ul. Tumskiej 3 i 1 i ul. Lecha 10.

Dane liczbowe odnośnie stanu zachowania zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, a znajdujących się na terenie miasta Gniezno, przedstawia zamieszczona poniżej tabela:

Tabela IV. Wojewódzki rejestr zabytków nieruchomych z terenu miasta Gniezno (wg oceny stanu zachowania) – stan: październik 2016 r.

Ocena stanu zachowania	Liczba obiektów
<b>obiekty nie wymagające podjęcia prac</b>	<b>38</b>
<b>obiekty wymagające podjęcia prac</b>	<b>172</b>
w tym:	
drobne prace konserwatorsko-remontowe	81
remont kapitalny, szerzej zakrojone prace rewitalizacyjne	91
<b>Ogółem</b>	<b>210*</b>

Zródło: Informacja Miejskiego Konserwatora Zabytków w Gnieźnie

\* nie wliczono historycznego układu urbanistycznego miasta Gniezno oraz obiektów archeologicznych

### 1.2. Stan zachowania zabytków nieruchomych w gminnej ewidencji zabytków

Zdecydowaną większość budynków pozostających w gminnej ewidencji zabytków stanowią obiekty budownictwa mieszkaniowego. Duże nagromadzenie wartościowych pod względem architektonicznym kamienic i domów w śródmieściu Gniezna podnosi atrakcyjność miasta. Należy jednak stwierdzić, iż w wyniku wieloletnich zaniedbań wiele z nich pozostaje w złym stanie technicznym, wymagającym podjęcia natychmiastowych działań remontowych i modernizacyjnych w celu podniesienia standardu ich użytkowania.

Analiza struktury własnościowej zabytkowych obiektów w centrum miasta wskazuje wyraźną przewagę budynków prywatnych (58 %) oraz komunalnych (22%). Ogólna ocena stanu zachowania tych budynków budzi niepokój: stan aż 85% zabytków oceniono jako średni lub poniżej średniej. Blisko 72% obiektów wymaga kapitalnego remontu, przy czym postulat ten dotyczy głównie budynków mieszkalnych stanowiących własność miasta lub pozostającą w rękach prywatnych.

Dużą grupę budynków znajdujących się w bardzo złym stanie technicznym stanowią zabudowania koszar przy ul. Sobieskiego. Większość z nich wymaga natychmiastowego podjęcia prac remontowo-zabezpieczających oraz znalezienia właściwego sposobu ich użytkowania.

### 1.3. Stan zachowania zabytków ruchomych

Zespoły zabytków ruchomych znajdujące się w kościołach rzymskokatolickich posiadają dobry stan zachowania i nie wymagają poważniejszych interwencji konserwatorskich. Przyjąć należy jedynie, że ze względu na brak systemów zabezpieczeń przeciwpożarowych i przeciwwłamaniowych we wskazanych kościołach, w celu ochrony znajdujących się tamże zabytków ruchomych, systemy takich zabezpieczeń należałoby wykonać. Należy wspomnieć, że w roku 2016

realizowany był I etap „Programu znakowania zabytków nieruchomości w obiektach sakralnych województwa wielkopolskiego”, który objął m. in. zbiory Muzeum Archidiecezjalnego oraz wystrój i wyposażenie kościoła katedralnego w Gnieźnie.

#### **1.4. Stan zachowania dziedzictwa archeologicznego**

Stanowiska archeologiczne nie wpisane do rejestru zabytków, ujawnione głównie podczas badań archeologicznych, w tym powierzchniowych metodą AZP, stanowią podstawową i najliczniejszą grupę, która składa się na archeologiczne dziedzictwo kulturowe miasta. Najlepiej zachowane są stanowiska archeologiczne położone na nieużytkach i terenach niezabudowanych.

Mimo że teren miasta był przedmiotem archeologicznych badań powierzchniowych w ostatnich dwóch dekadach XX wieku, ustalenie aktualnego stanu zachowania archeologicznego dziedzictwa kulturowego, w tym weryfikacja zasobów archeologicznych, wymagają powtórznego przeprowadzenia badań AZP.

## **2. Obszary największego zagrożenia dla zabytków w mieście**

### **2.1. Obszary największego zagrożenia zabytków nieruchomości**

- najbardziej zagrożone zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków: budownictwo sakralne – brak zagrożeń (przeprowadzenie prac remontowych planuje się w zespole klasztoru Bożogrobców); budownictwo obronne i koszarowe – część budynków zespołu koszar przy ul. Wrzesińskiej (trzy stajnie usytuowane prostopadle do ul. Wrzesińskiej, stajnia pd. na wsch. skraju zespołu, budynki w części pd. poza zwartym zespołem z wyjątkiem magazynu przy ul. Wrzesińskiej i budynku izby chorych); budownictwo użyteczności publicznej – d. budynek starostwa przy ul. Lecha 6 (elewacje), budynek starego ratusza przy ul. Chrobrego (remont planowany w 2017 r.), budynek d. Sądu Ziemskiego przy Rynku 10, część budynków szpitala dla psychicznie chorych „Dziekanka” wraz z parkiem i cmentarzem; zabudowa mieszkalna – kamienice przy Rynku 20, ul. Tumskiej 3 i 16, Grzybowo 7 i pl. 21 Stycznia 21; budownictwo rezydencjonalne – pałac w zespole d. folwarku „Kustodia” przy ul. Powstańców 22, dwór, później siedziba Uniwersytetu Ludowego wraz z parkiem przy ul. Ks. Ludwiczaka; obiekty przemysłowe – trzy budynki mieszkalne garbarni i cukrowni przy ul. Pstrowskiego; cmentarz przy ulicach Witkowskiej oraz cmentarz szpitalny Zakładu Psychiatrycznego „Dziekanka” przy ul. Dąlkowskiej;
- niewłaściwy stan zagospodarowania i niewłaściwy stan techniczny budynków pozostających w ewidencji konserwatorskiej usytuowanych w najstarszej i najcenniejszej pod względem zabytkowym części historycznego układu urbanistycznego miasta Gniezna.

## 2.2. Obszary największego zagrożenia zabytków ruchomych

– brak zagrożeń dla zabytków ruchomych na terenie miasta, poza faktem, iż niektóre kościoły, w których występuje zabytkowe wyposażenie, nie posiadają systemów sygnalizacji przeciwpożarowej i przeciwlamaniowej.

## 2.3. Obszary największego zagrożenia dziedzictwa archeologicznego

– Największym zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych oraz archeologicznych nawarstwień kulturowych na terenie miasta są wszelkie inwestycje związane z zabudowywaniem i zagospodarowywaniem terenu wymagającymi prowadzenia szerokopłaszczyznowych prac ziemno-budowlanych. Do grupy tego typu inwestycji planowanych do realizacji w latach 2017–2020 zaliczyć należy głównie prace w zakresie budowy, przebudowy i remontu dróg:

1. roboty drogowe na ul. Jeziornej II etap (parking), ul. Rzeźnickiej II etap, ul. Pocztowej, ul. Chrobrego (chodniki), ul. Łaskiego (parking) – rok 2017;
2. roboty drogowe na ul. Warszawskiej – rok 2018;
3. roboty drogowe na ul. Żabiej - Świętokrzyskiej – rok 2019;
4. roboty drogowe na ul. Dąbrowskiego – rok 2020;

W celu ochrony stanowisk archeologicznych oraz pradziejowych, średniowiecznych i nowożytnych nawarstwień kulturowych niezbędne jest uzgadnianie przez inwestorów wymogów konserwatorskich przedkładanych przez właściwy miejscowo organ ochrony zabytków.

Aktualnie zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych są inwestycje budowlane i przemysłowe. Wiele zagrożeń wynika z przyspieszonego rozwoju gospodarczego, związanego z rozwojem budownictwa na obrzeżach ośrodków osadniczych czy budową dróg. A zatem podstawowym zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych oraz nawarstwień kulturowych są wszelkie inwestycje związane z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, które wymagają prowadzenia prac ziemno-budowlanych.

Wskazania zawarte w decyzji w sprawie wpisania do rejestru zabytków układu urbanistycznego Gniezna nakazują także szczególną ochronę pradziejowych, średniowiecznych i nowożytnych nawarstwień kulturowych w obrębie granic miasta objętych wpisem do rejestru.

Aby zapobiec zniszczeniu stanowisk archeologicznych, prace ziemne prowadzone w strefie ochrony stanowisk archeologicznych wymagają prowadzenia prac archeologicznych w zakresie uzgodnionym z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Jest to szczególnie ważne podczas budowy np. dróg, gdyż inwestycje te, z uwagi na szerokopłaszczyznowy charakter prac ziemnych, w bezpowrotny sposób niszczą substancję zabytkową i obiekty archeologiczne.

Przebudowa układów urbanistycznych czy założeń rezydencjonalno-parkowych prowadzi często do naruszenia średniowiecznych i nowożytnych nawarstwień kulturowych. W związku z tym wszystkie prace ziemne wymagają jednoczesnego prowadzenia badań archeologicznych. Wyniki badań stanowią jedyną dokumentację następujących po sobie epizodów osadniczych na danym terenie. Pozwalają

skorygować, uszczegółowić i potwierdzić dane ze źródeł pisanych. Pozyskany w trakcie badań materiał ruchomy umożliwi uzupełnienie danych o kulturze materialnej regionu.

### **3. Uwarunkowania wynikające ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta**

Problematyka ochrony dziedzictwa i krajobrazu kulturowego oraz opieki nad zabytkami na terenie Gniezna została zawarta w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta, przyjętego Uchwałą Nr XV/141/00 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 11 lutego 2000 r. i w zmianach tego studium, przyjętej Uchwałami Rady Miejskiej Nr LVI/588/2006 z dnia 19 października 2006 r. i Nr XXVII/320/2008 z 29 października 2008.

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta uznano, że nadrzędnym celem rozwoju miasta jest poprawa szeroko pojętej jakości życia jego mieszkańców, któremu należy podporządkować wszelkie działania władz samorządowych. Realizacja tego celu winna się odbywać z uwzględnieniem m. in. równowagi między rozwojem miasta a ochroną walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego. W granicach administracyjnych miasta wskazano obszar objęty strefą ochrony konserwatorskiej oraz tereny eksploracji archeologicznej. Strefa ochrony konserwatorskiej zawiera następujące elementy dawnego i obecnego układu przestrzennego:

1. Wzgórze Lecha – obszar pierwotnego grodu i podgrodzi
2. Wzgórze Panieńskie – teren dawnej osady targowej i późniejszego trzynastowiecznego miasta lokacyjnego
3. Teren niezachowanego grodu Władysława Odonica nad brzegiem jez. Jelonek
4. Targowisko – teren dwunastowiecznej osady targowej z przyległym Rynkiem Bednarskim i Zielonym Rynkiem
5. Teren pomiędzy ulicami Mieszka I i Łubieńskiego
6. Rejon ulic Chrobrego i Dąbrowski
7. Teren dawnego gródka „Zbar”
8. Wzgórze Św. Jana oraz rejon ulic Grzybowo, św. Jana. Żuławy, Rybnej i Świętokrzyskiej
9. Wzgórze z kościołem i cmentarzem Św. Krzyża
10. Tereny otaczające budynek Seminarium Duchownego
11. Tzw. grobla drogi poznańskiej tj. rejon skrzyżowania ulic Łaskiego, Poznańskiej i Kłeckoskiej, miejsce dawnej osady Zajezerze z kościołem św. Piotra i Pawła oraz cmentarzem
12. Teren Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych – zespół budynków oraz park
13. Rejon doliny wokół jez. Jelonek pomiędzy ulicami Poznańską, Kostrzewskiego, Dalkowską, Jeziorną, Cierpięgi i Krótką
14. Zabudowa w rejonie dworca PKP przy ulicach Kościuszki, Lecha, Mieszka I, Warszawskiej, św. Wawrzyńca, Cierpięgi i Dalkowskiej
15. Teren dawnych koszar piechoty przy ul. Sobieskiego wraz z okolicą
16. Teren Parku Miejskiego wraz z grodziskiem stożkowym „Gnieźninek”
17. Teren i budynki dawnej rzeźni miejskiej
18. Rejon ul. 3 Maja

Dla badań archeologicznych zastrzeżono następujące tereny:

1. Teren na pd. od ulic Kłeckoskiej i Poznańskiej, na krawędzi niecki i jez. Jelinek oraz na wyspie nieistniejącego jez. Świętego
2. Teren grodu i podgrodzi na Wzgórzu Lecha oraz grodu Władysława Odonica nad jez. Jelonek, a także Wzgórze Panieńskie – zasadniczy rdzeń pierwotnego osadnictwa
3. Targowisko obejmujące pl. 21 Stycznia z otoczeniem
4. Teren po wsch. stronie ul. Warszawskiej pomiędzy torami kolejowymi i ul. Dworcową
5. Teren w rejonie trójkąta ograniczonego ulicami Mieszka I, Dąbrówki i Łubieńskiego
6. Otoczenie kościoła św. Michała
7. Grodzisko „Gnieźnik” w Parku Miejskim
8. Rejon kościoła Św. Krzyża
9. Rejon kościoła św. Piotra i Pawła
10. Grobla drogi poznańskiej – zachodnia część ul. Łaskiego

W dalszej części Studium określono zasadnicze kierunki działań planistycznych, mające na celu ochronę krajobrazu kulturowego. Za główne elementy determinujące formułowanie wizji rozwojowych miasta uznano m. in. wyjątkową rangę kościoła katedralnego – jako symbolu i dominanty przestrzennej oraz główną oś kompozycyjną śródmieścia ul. Chrobrego – Rynek – ul. Tumską. Wśród postulatów wymieniono zasadę nakierowywania nowopowstających ulic na katedrę i inne dominanty śródmiejskie oraz zachowanie wolnych przestrzeni o wybitnych walorach krajobrazu przyrodniczo-kulturowego, co łączy się z kolejnym postulatem – prawidłowego kształtowania panoram. W obrębie strefy ochrony konserwatorskiej w całości pozostają Wzgórze Lecha i Śródmieście. Teren pierwszego z nich został wyodrębniony jako integralna jednostka architektoniczno-krajobrazowa o ogólnokrajowym znaczeniu, której zagospodarowanie wymaga stosowania najwyższych standardów, umożliwiających pełne wyeksponowanie istniejącej zabudowy i reliktyw przeszłości.

Obszar szczególnie wartościowy stanowi także Śródmieście, gdzie również obowiązywać powinien priorytet wymagań konserwatorskich (pełne zachowanie układu przestrzennego, substancji zabytkowej oraz zieleni, uzupełnienie ubytków i wolnych parcel, eliminacja obiektów dysharmonijnych, stosowanie zasady nawiązywania do istniejącej zabudowy przy wznoszeniu nowych obiektów). W stosunku do pozostałych terenów miasta Studium postuluje ogólnie ochronę obiektów zabytkowych przed zniszczeniem i poddanie ich zabiegom renowacyjnym zgodnie z zaleceniami konserwatora zabytków.

Przyjęte w studium ustalenia spełniają warunki określone w art. 10 ust. 1 pkt 2, 3, 4 i 9 oraz ust. 2 pkt 2, 3, 4 i 14 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80 poz. 717 z późniejszymi zmianami), a także w art. 18 ust. 1–2 i art. 19 ust. 1–3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, tj. uwzględniają uwarunkowania wynikające ze stanu krajobrazu kulturowego, dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, a także określają obszary i zasady ochrony krajobrazu kulturowego, dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej w zakresie

określonym cytowanymi wyżej ustawami oraz w zakresie wynikającym z zasad ochrony konserwatorskiej obszarów i obiektów o wartościach kulturowych.

#### **4. Uwarunkowania wynikające z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miasta**

Sytuacja w zakresie planowania przestrzennego na terenie Gniezna w sensie istnienia dokumentów planistycznych w postaci miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest zróżnicowana. Istnieje 44 obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, dotyczących wybranych fragmentów miasta. Dla pozostałych terenów, gdzie przewidziano wykonanie takich planów, są one na etapie opracowywania lub podjęcia stosownej uchwały. Spośród obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego największe znaczenia dla ochrony dziedzictwa kulturowego śródmieścia Gniezna mają:

1. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu działek nr 1 i 2 na ark. 51, przy ul. Pocztowej w Gnieźnie przyjęty uchwałą Nr XX/211/2012 RMG z dn. 28.03.2012 r.
2. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu grodziska "Gnieźninek" przy ul. Sobieskiego w Gnieźnie przyjęty uchwałą Nr LI/585/2010 RMG z dn. 23.06.2010 r.
3. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy mieszkaniowo usługowej osiedla Konikowo w Gnieźnie przyjęty uchwałą Nr XXXVII/430/2009 Rady Miasta Gniezna z dnia 22 czerwca 2009 r.
4. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy mieszkaniowo usługowej osiedla Konikowo w Gnieźnie przyjęty uchwałą Nr XXIV/273/2008 RMG z dn. 18.06.2008 r.
5. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu Cukrowni w Gnieźnie przyjęty uchwałą Nr XXIV/271/2008 RMG z dn. 18.06.2008 r.
6. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu byłej jednostki wojskowej przy ulicach Chrobrego i Sobieskiego, przyjęty Uchwałą Nr XXII/254/2008 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 20 maja 2008 r.
7. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy mieszkaniowo-usługowej przy ulicach Polnej i Wrześnińskiej, przyjęty Uchwałą Nr IX/93/2007 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 30 maja 2007 r.
8. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy mieszkaniowo-usługowej przy ul. Pocztowej, przyjęty Uchwałą Nr XL/387/2002 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 27 września 2002 r.
9. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy mieszkaniowej przy ul. 3 Maja, przyjęty Uchwałą Nr VI/34/2003 Rady Miejskiej w Gnieźnie z 2002 r.
10. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Gniezna stanowiący częściową zmianę dotychczasowych ustaleń zagospodarowania fragmentów jego obszaru (działki położone przy ulicach św. Jana, św. Michała, Sobieskiego, 3 Maja, Jolenty, Kilińskiego, Kościuszki, Kostrzewskiego, Poznańskiej, Dalkowskiej oraz Grzybowo, Rybnej, Świętokrzyskiej i Żuławy, przyjęty Uchwałą Nr IX/58/99 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 11 czerwca 1999 r.

11. Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Gniezna stanowiący częściową zmianę dotychczasowych ustaleń zagospodarowania fragmentów jego obszaru – cz. 2: (działki położone przy ulicach m. in. św. Michała, ks. A. Ludwiczaka, Orchowskiej i Świętokrzyskiej), przyjęty Uchwałą Nr XXIX/293/2001 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 29 czerwca 2001 r.
12. Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu przy ulicach św. Jana, Grzybowo, franciszkańskiej, Podgómej, Tumskiej i św. Wojciecha, przyjęty Uchwałą Nr XXXVIII/324/98 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 15 czerwca 1998 r.
13. Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego zachodniej części miasta Gniezna (teren obejmujący otoczenie jez. Jelonek), przyjęty Uchwałą Nr IX/75/2003 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 30 maja 2003 r.
14. Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy mieszkaniowo-usługowej osiedla Piekary (między ulicami Poznańską Kleckoską, Żerniki i Żytnią), przyjęty Uchwałą Nr LII/564/2006 Rady Miejskiej w Gnieźnie z dnia 01 września 2006 r.

W wymienionych planach przyjęto następujące zapisy w zakresie realizacji ochrony dziedzictwa kulturowego na terenie miasta:

- 1) należy dążyć do zachowania historycznych układów przestrzennych, w tym powiązań komunikacyjnych, ogrodzeń, zieleni parkowej i przydrożnej,
- 2) prace rewaloryzacyjne, polegające na nadawaniu współczesnych standardów użytkowych zabudowie istniejącej, zabudowę ubytków i wolnych parcel, należy prowadzić z zachowaniem najważniejszych wartości historycznych i estetycznych w oparciu o uzgodnienie z właściwym terytorialnie konserwatorem zabytków,
- 3) w stosunku do nowych i modernizowanych niezabytkowych budynków obowiązuje zasada nawiązywania do sąsiedniej zabytkowej (sposobem usytuowania budynków na działce, zachowaniem linii zabudowy, gabarytami),
- 4) dopuszcza się rozbiórki budynków znajdujących się w ewidencji konserwatorskiej, po uprzednim uzasadnieniu celowości takiego wniosku i otrzymaniu pozytywnej opinii właściwego terytorialnie konserwatora zabytków,
- 5) wszelkie prace w obrębie obszaru ochrony konserwatorskiej i terenu zabytkowego należy uzgodnić z właściwym terytorialnie konserwatorem zabytków,
- 6) prowadzenie wszelkich prac ziemnych w rejonie potencjalnych stanowisk archeologicznych winno się odbywać pod nadzorem archeologicznym,
- 7) w obszarze śródmieścia znajduje się strefa bogatego osadnictwa pradziejowego i wczesnośredniowiecznego, w związku z tym, w przypadku odkrycia obiektów archeologicznych, prace ziemne na obszarze występowania stanowisk wymagają badań archeologicznych w zakresie uzgodnionym z właściwym terytorialnie konserwatorem zabytków; obowiązują zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków uregulowane przepisami odrębnymi,
- 8) wszelkie prace ziemne związane z realizacją inwestycji wymagają przeprowadzenia badań archeologicznych, po uprzednim uzgodnieniu ich

zakresu oraz sposobu wykonania z właściwym terytorialnie konserwatorem zabytków przed uzyskaniem pozwolenia na budowę.

Przyjęte w wymienionych planach miejscowych ustalenia spełniają warunki określone w art. 15 ust. 1 pkt 2, 3, 4, 7 i 9 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, a także w art. 18 ust. 1–2 i art. 19 ust. 1–3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, tj. uwzględniają zasady ochrony krajobrazu kulturowego, zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, granice i sposoby zagospodarowania terenów i obiektów podlegających ochronie ze względu na reprezentowane przez nie wartości kulturowe oraz szczegółowe zasady zagospodarowania terenów o wartościach kulturowych w zakresie określonym cytowanymi wyżej ustawami oraz w zakresie wynikającym z zasad ochrony konserwatorskiej obszarów i obiektów o wartościach kulturowych.

#### **5. Uwarunkowania wynikające z ochrony przyrody i równowagi ekologicznej**

Na terenie miasta nie wskazano żadnych obszarów podlegających ochronie prawnej na podstawie przepisów o ochronie przyrody z uwagi na ich walory przyrodnicze, nie planuje się też utworzenia obszarów przeznaczonych do ochrony w formie rezerwatowej. Na terenie miasta nie ma obiektów uznanych za pomniki przyrody.

## **VI. Cele gminnego programu opieki nad zabytkami miasta Gniezno**

Cele gminnego programu opieki nad zabytkami wskazuje art. 87 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zgodnie z którym gminne programy opieki nad zabytkami mają na celu w szczególności:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

## **VII. Kierunki działań dla realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami miasta Gniezno**

### **1. Gminna ewidencja zabytków**

#### **1.1. Aktualizacja gminnej ewidencji zabytków nieruchomości**

– Systematyczne uzupełnianie kart miejskiej ewidencji zabytków nieruchomości o uzyskane dane i dokumentację fotograficzną. Dodawanie nowych obiektów do gminnej ewidencji zabytków, jak i usuwanie wcześniej włączonych musi odbywać się w uzgodnieniu z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

#### **1.2. Sporządzenie gminnej ewidencji zabytków archeologicznych**

– Wykonanie gminnej ewidencji zabytków archeologicznych w formie kart ewidencyjnych stanowisk archeologicznych, zgodnie ze wskazaniami przekazanymi przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

– Sporządzenie elektronicznej systematycznie aktualizowanej bazy informacji o stanowiskach archeologicznych na terenie miasta.

– Uzupełnianie i weryfikowanie istniejącej gminnej ewidencji zabytków archeologicznych w oparciu o informacje uzyskiwane od Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o wszystkich sukcesywnie odkrywanych reliktach przeszłości, niezależnie od charakteru badań oraz na podstawie uzyskiwanych wyników badań weryfikacyjnych AZP na obszarach **49–34, 50–34 i 51–34**.

### **2. Wyznaczenie stref ochrony stanowisk archeologicznych**

Strefy ochrony stanowisk archeologicznych na terenie miasta określone zostaną w trakcie wykonywania miejskiej ewidencji zabytków archeologicznych.

W celu ochrony stanowisk archeologicznych i archeologicznych nawarstwień kulturowych, podczas inwestycji związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, należy ujmować zagadnienia związane z ochroną zabytków archeologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego, decyzjach o warunkach zabudowy i decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz należy respektować zapisy dotyczące ochrony zabytków archeologicznych w opiniach i decyzjach Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

### **3. Udostępnianie i promocja zabytków nieruchomości**

1. Rozpowszechnienie informacji na temat zabytków nieruchomości z terenu miasta.

2. Udostępnienie miejskiej ewidencji zabytków oraz niniejszego „Programu opieki nad zabytkami miasta Gniezno na lata 2017–2020” na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Gnieźnie.

3. Współpraca z instytucjami wprowadzającymi dodatkowe oznakowania na drogach gminnych, powiatowych i wojewódzkich w celu ułatwienia dojazdu do tych obiektów.

4. Ustalenie z właścicielami obiektów zabytkowych możliwości i zasad ich udostępniania.

5. Promocja Szlaku Piastowskiego oraz pozostałych szlaków rowerowych i pieszych

6. Opracowanie koncepcji i realizacja nowej trasy turystycznej biegnącej ulicami miasta - Traktu Królewskiego. Opracowana została dokumentacja techniczna lokalizacji elementów Traktu wraz z infrastrukturą towarzyszącą (pięć rzeźb z brązu przedstawiających władców Polski koronowanych w Gnieźnie, dwie rzeźby ilustrujące legendy o Piaście Kołodzieju oraz o Lechu, Czechu i Rusie, makiety przedstawiające rozwój przestrzenny miasta, tablice informacyjne itp.). Dokumentacja została zaakceptowana przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Obecnie złożony został wniosek o opinię i dofinansowanie do Marszałka województwa wielkopolskiego. Po uzyskaniu dofinansowania ogłoszony zostanie konkurs na wykonanie rzeźb.

#### **4. Edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego**

1. Włączenie tematyki opieki i ochrony zabytków do zajęć dydaktycznych w szkołach podstawowych i gimnazjalnych prowadzonych przez miasto.

2. Wdrażanie do zajęć szkolnych pojęć związanych z krajobrazem kulturowym miasta i regionu.

3. Informowanie młodzieży szkolnej o zasobach krajobrazu kulturowego miasta, powiatu i województwa.

4. Organizowanie w ramach zajęć szkolnych wycieczek krajoznawczych po najciekawszych i najważniejszych miejscach w mieście i powiecie oraz przedstawianie znajdujących się tamże obiektów zabytkowych.

#### **5. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania i zagospodarowania**

1. Współdziałanie z Miejskim Konserwatorem Zabytków w Gnieźnie oraz Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w zakresie

informowania właścicieli obiektów zabytkowych o możliwościach pozyskania pomocowych środków finansowych na ich remonty.

2. Nawiązanie współpracy z właścicielami obiektów znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków, przy czynnym udziale Miejskiego konserwatora Zabytków oraz Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, poprzez:

- a) rozpowszechnianie wśród właścicieli tych obiektów informacji na temat zasad konserwatorskich i profilaktyki konserwatorskiej,
- b) zbieranie od właścicieli tych obiektów informacji na temat przeprowadzonych remontów i odnotowywanie tych faktów w kartach gminnej ewidencji zabytków.

3. Aktywne zachęcanie sektora prywatnego do zagospodarowania obiektów zabytkowych.

#### 6. Poprawa stanu zachowania zabytków nieruchomych na terenie miasta – kierunki działań i zadania

Lp	Kierunki działań	Zadania	Terminarz realizacji
1.	Rewitalizacja najcenniejszych zabytkowych fragmentów historycznej struktury urbanistycznej Gniezna	<p><u>1. Rewitalizacja najcenniejszych zabytkowych fragmentów historycznej struktury przestrzenno-architektonicznej miasta:</u></p> <p>1) Opracowanie koncepcji zagospodarowania strefy Śródmieścia m. Gniezna, obejmująca Rynek, Dolinę Pojednania teren u zbiegu ulic Chrobrego i Łubieńskiego oraz Lecha i Chrobrego</p> <p>a) konkurs na opracowanie koncepcji funkcjonalno-przestrzennych;</p> <p>b) opracowanie projektów małej architektury, mebli oraz zegarów miejskich oraz elementów zieleni;</p> <p>2) rewitalizacja parku miejskiego im. Tadeusza Kościuszki przy ul. Kościuszki – część wsch. (park im. R. Kaczorowskiego) oraz część zach.</p>	2017–2020
2.	Rewitalizacja zabytkowych cmentarzy	<p>2. <u>Rewitalizacja cmentarza przy ul. Witkowskiej</u></p> <p>3. <u>Rewitalizacja cmentarza szpitalnego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanaka"</u></p>	2017–2020
3.	Rewitalizacja najcenniejszych zabytkowych obiektów budowlanych	<p>1. <u>Kontynuowanie prac konserwatorsko-remontowych przy budynku dawnego starostwa, ob. siedziby Urzędu Miejskiego przy ul. Lecha</u> (elewacje południowa i zachodnia od strony ulic Kościuszki i Lecha) oraz przy towarzyszącej mu zabudowie gospodarczej i przy ogrodzeniu;</p>	2017–2020

	<u>2. Podjęcie prac konserwatorsko-remontowych przy budynku starego Ratusza przy ul. Chrobrego – prace konserwatorsko-remontowe w najcenniejszych wnętrzach oraz przygotowanie prac konserwatorsko-remontowych elewacji budynku;</u>	2017-2020
	<u>3. Prace konserwatorsko-remontowe przy kamienicy przy Rynku nr 5 – elewacje;</u>	2017-2020
	<u>4. Prace konserwatorsko-remontowe przy budynku dawnej szkoły katolickiej św. Michała, ob. Szkole Podstawowej nr 6 przy ul. Żwirki i Wigury – remont dachów;</u>	2017-2020
	<u>5. Współpraca w ramach udzielania dotacji na prace konserwatorsko-remontowe, zgodnie z podjętą stosowną uchwałą Rady Miasta Gniezna, z właścicielami zabytków nieruchomych z terenu miasta Gniezno wpisanych do rejestru zabytków. Uchwała Nr XXI/238/2008 w sprawie określenia zasad i trybu udzielania w/w dotacji została przyjęta w dn. 29 kwietnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego Nr 111, poz. 2040).</u>	2017-2020

## **VIII. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami**

Podmiotem formułującym gminny program opieki nad zabytkami jest samorząd miasta. Realizacja programu odbywać się będzie poprzez działania władz miejskich na rzecz osiągnięcia celów w nim przyjętych.

Program wymaga współdziałania samorządu miejskiego z:

- instytucjami ochrony zabytków, ochrony środowiska i ośrodkami naukowymi,
- organizacjami pozarządowymi zajmującymi się ochroną i opieką nad zabytkami,
- diecezjami – w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami sakralnymi.

Samorząd miejski ma oddziaływać na różne podmioty mające do czynienia z obiektami zabytkowymi, w tym także na mieszkańców, tak by wywoływać ich pożądane zachowanie prowadzące do realizacji zamierzonych celów.

Zakłada się, że w realizacji miejskiego programu opieki nad zabytkami dla miasta Gniezno wykorzystane zostaną następujące grupy instrumentów:

### **1. instrumenty prawne**

- a) przepisy prawne wynikające z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- b) programy określające politykę państwa i województwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego,
- c) miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego miasta oraz inne dokumenty określające strategię miasta,
- d) ustanawianie różnych form prawnej ochrony zabytków;

### **2. instrumenty finansowe**

- a) dotacje,
- b) subwencje,
- c) dofinansowania,
- d) europejskie instrumenty finansowe (fundusze unijne);

### **3. instrumenty koordynacji**

- a) strategię rozwoju miasta,
- b) plany rozwoju lokalnego,
- c) programy prac konserwatorskich,
- d) programy ochrony środowiska,
- e) studia i analizy, koncepcje,
- f) plany rewitalizacji;

### **4. instrumenty społeczne**

- a) edukacja kulturowa,
- b) informacja,
- c) współdziałanie z sąsiednimi jednostkami samorządu terytorialnego, diecezją, organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami regionalnymi, ośrodkami naukowymi oraz właścicielami i posiadaczami obiektów;

**5. instrumenty kontrolne**

- a) utworzenie w ramach organizacyjnych Urzędu Miejskiego w Gnieźnie Zespołu Koordynującego pracami realizującymi poszczególne zadania wynikające z ustaleń niniejszego programu – w skład Zespołu wchodzić będą następujące osoby:  
Jarosław Grobelny – Z-ca Prezydenta,  
Krzysztof Gała – kierownik Referatu Urbanistyki,  
Agnieszka Pacanowska – kierownik Referatu Architektury  
Grzegorz Ostach – Dyrektor Wydziału Techniczno-Inwestycyjnego,  
Piotr Wiśniewski – Pełnomocnik Prezydenta Miasta ds. Kultury,  
Marlena Przybyłowicz – Miejski Konserwator Zabytków.
- b) aktualizacja bazy danych zawartych w gminnej ewidencji zabytków,
- c) monitorowanie stanu zachowania i funkcjonowania środowiska kulturowego.

## **IX. Monitoring działania gminnego programu opieki nad zabytkami miasta Gniezno**

Monitoring polega na prowadzeniu stałej obserwacji procesów i zjawisk, które są istotne z punktu widzenia realizacji programu.

Zgodnie z art. 87 ust 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami za monitorowanie realizacji programu opieki nad zabytkami miasta Gniezno odpowiada Prezydent Miasta, który co dwa lata będzie przedstawiał Radzie Miasta w Gnieźnie sprawozdanie z realizacji programu. Po 4 latach program powinien zostać zaktualizowany i ponownie przyjęty przez Radę Miasta.

Do wykonania powyższego zadania utworzono Zespół Koordynujący monitorujący „Program opieki nad zabytkami Miasta Gniezno na lata 2017–2020” poprzez analizę stopnia jego realizacji. Monitorowanie przebiegu realizacji programu będzie ważnym elementem jego wdrażania. Przedmiotem monitoringu będą działania podejmowane przez miejskie władze wykonawcze w dziedzinie ochrony i opieki nad zabytkami (w ramach własnego budżetu miasta), jak i działania innych podmiotów w tym zakresie w oparciu o środki własne i inne środki finansowe.

## X. Niektóre zewnętrzne źródła finansowania prac przy zabytkach

Obowiązek dbania o stan zabytków ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na właścicieli i posiadaczy zabytków.

Wsparciem dla zadań z zakresu ochrony zabytków są zewnętrzne źródła dofinansowania udzielane zgodnie z obowiązującą ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Wśród zewnętrznych źródeł finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami wymienić należy:

### 1. Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

#### a) dane adresowe:

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego  
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego  
Departament Ochrony Zabytków  
ul. Ksawerów 13  
02–656 Warszawa,

#### b) witryna internetowa: <http://www.mkidn.gov.pl>,

#### c) dotacje udzielane na sporządzanie ekspertyz technicznych i konserwatorskich; przeprowadzanie badań konserwatorskich, architektonicznych lub archeologicznych; wykonywanie dokumentacji konserwatorskiej; opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich; wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego; sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz; zabezpieczenie, zachowanie i utwalenie substancji zabytku; stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku; odnowienie lub uzupełnienie tynków, okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki; odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności; odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych odrzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych; modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności; wykonanie izolacji przeciwwilgociowej; uzupełnienie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych; działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu; zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych niezbędnych do wykonania wskazanych powyżej prac i robót przy zabytku, a także zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej – dotacje udzielane w ramach programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Dziedzictwo kulturowe” (priorytety 1: *Rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych*; priorytet 4: *Ochrona zabytków archeologicznych* i priorytet 6: *Ochrona zabytkowych cmentarzy*);

- d) podmioty uprawnione do występowania o dotację:
- osoby fizyczne posiadające tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego,
  - jednostki samorządu terytorialnego spełniające warunek w zakresie tytułu prawnego do zabytku jak wyżej,
  - inne jednostki organizacyjne spełniające warunek w zakresie tytułu prawnego do zabytku jak wyżej;

## 2. Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

a) dane adresowe:

Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków  
Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków  
ul. Gołębia 2  
61–834 Poznań,

b) witryna internetowa: <http://www.wosoz.bip-i.pl/public>,

- c) dotacje udzielane na zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku; stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku; odnowienie lub uzupełnienie tynków, okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki; odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności; odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych odrzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych; modernizację instalacji elektrycznej

w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności; wykonanie izolacji przeciwwilgociowej; uzupełnienie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych; działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu, a także zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej;

- d) podmioty uprawnione do występowania o dotację:
- osoby fizyczne posiadające tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego,
  - jednostki samorządu terytorialnego spełniające warunek w zakresie tytułu prawnego do zabytku jak wyżej,
  - inne jednostki organizacyjne spełniające warunek w zakresie tytułu prawnego do zabytku jak wyżej;

## 3. Marszałka Województwa Wielkopolskiego

a) dane adresowe:

Marszałek Województwa Wielkopolskiego  
Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego  
Departament Kultury  
pl. Wolności 18  
61–739 Poznań,

b) witryna internetowa: <http://www.bip.umww.pl>,

- c) dotacje udzielane na prace wyszczególnione w pkt 1 lit. c;  
d) podmioty uprawnione do występowania o dotację:
- organizacje pozarządowe w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96 poz. 873 z późniejszymi zmianami),
  - osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenia działalności pożytku publicznego,
  - stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, prowadzące działalność pożytku publicznego,
  - jednostki organizacyjne podległe organom administracji publicznej lub przez nie nadzorowane;

#### 4. Zarząd Powiatu Gnieźnieńskiego

- a) dane adresowe:  
Zarząd Powiatu Gnieźnieńskiego  
ul. Jana Pawła II 9/10  
62-200 Gniezno,
- b) witryna internetowa: <http://www.powiat-gniezno.pl>,  
c) dotacje udzielane na prace wyszczególnione w pkt 1,  
d) podmioty uprawnione do występowania o dotację:
- osoby fizyczne posiadające tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego,
  - jednostki organizacyjne z wyłączeniem jednostek samorządu terytorialnego, spełniające warunek w zakresie tytułu prawnego do zabytku jak wyżej,

#### 5. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Wydział Funduszu Kościelnego

- a) dane adresowe:  
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji  
Departament Wyznań Religijnych  
oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych  
ul. Batorego 5  
02-591 Warszawa,
- b) witryna internetowa: <http://www.mswia.gov.pl>.  
c) dotacje udzielane na remonty i konserwację obiektów sakralnych o wartości zabytkowej w zakresie wykonywania podstawowych prac zabezpieczających obiekt (w szczególności remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie i odgrzybianie, izolacja, remonty i wymiana zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwlamaniowej, przeciwpożarowej itp.); nie finansuje się remontów i konserwacji obiektów towarzyszących (dzwonnicy wolnostojących, krzyży), ruchomego wyposażenia (obrazów, ikonostasów, stalli, epitafiów, szaf i naczyń liturgicznych, instrumentów muzycznych i dzwonów) oraz otoczenia świątyni, a także stałych elementów wystroju wewnątrz (polichromii, fresków, witraży i posadzek),  
d) podmioty uprawnione do występowania o dotację:

- osoby prawne Kościoła Rzymskokatolickiego,
- osoby prawne innych kościołów i związków wyznaniowych działających na podstawie ustaw o stosunku Państwa do kościołów oraz związków wyznaniowych,
- osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych wpisanych do rejestru kościołów i związków wyznaniowych, o którym mowa w art. 30 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (Dz. U. z 2005 r., Nr 231 poz. 1965 z późniejszymi zmianami).

Ponadto istnieją możliwości pozyskiwania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na zadania inwestycyjne i społeczne do współfinansowania z funduszy krajowych i zagranicznych Unii Europejskiej (w ramach funduszy strukturalnych) oraz pozaunijne (Mechanizm Norweski, Mechanizm Finansowy EOG).

**Uwaga:**

W/w źródła finansowania są wskazówką dla użytkowników obiektów zabytkowych i przedstawicieli władz samorządowych, w jakich instytucjach można pozyskiwać środki na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami.

### **Dotacje gminne**

Zgodnie z art. 81 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz zgodnie z Ustawą o samorządzie gminnym z dn. 08 marca 1990 r. (Dz. U. 1990, nr 16, poz. 95 z późniejszymi zmianami) finansowanie prac konserwatorskich i robót budowlanych jest również obowiązkiem jednostek samorządu terytorialnego na szczeblu gminy. Rada Miejska Gniezno na mocy Uchwały nr XXI/238/2008 z dn. 29 kwietnia 2008 r. (Dz. U. Województwa Wielkopolskiego Nr 111, poz. 2040) określiła zasady i tryb udzielania dotacji ze środków budżetowych miasta Gniezno na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków położonych na terenie miasta Gniezno. W roku 2009 uchwała ta została zmieniona w zakresie terminu składania wniosków (Uchwała Rady Miasta Gniezno nr XXXIX/444/2009 z dn. 16 września 2009 r.; Dz. U. Województwa Wielkopolskiego nr 186, poz. 3162).

## ZAŁĄCZNIK NR 1

WYKAZ ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH Z TERENU MIASTA GНИЕZNA  
WPISANYCH DO REJESTRU

Lp	Obiekt	Zespół	Czas powstania	Ulica	Numer pocztowy	Numer działki	Rejestr zabytków - data	Rejestr zabytków - numer
1	2	3	4	5	6	7	8	9
ZABYTKI ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA, ZE SPOŁY BUDOWLANE, HISTORYCZNE UKŁADY PRZESTRZENNE								
1.	kościół katedralny rzymskokatolicki pw. Wniebowzięcia NMP i św. Wojciecha*		ok. poł. XIV w.-1512	Tumska [ul.]	9	50 KM 18	31-03-04	2374/A
2.	kościół klasztorny Bożogrobców, ob. rektorski rzymskokatolicki pw. św. Jana Chrzciciela	klasztory Bożogrobców	ok. poł. XIV w.-XV/XVI w.	Św. Jana [ul.]	1	85 KM 19	51-09-11	765/Włkp/A
3.	układ urbanistyczny		XIII-k. XVIII w., 1819-k. XIX w.				56-01-27	2523/A
4.	kanonia wikariacka	kanoni, ul. Kolegiaty	1736-1738	Kolegiaty [ul.]	2	50 KM 18	64-11-19	11/A
5.1.	kanonia	kanoni, ul. Kolegiaty	2. ćw. XVIII w.	Kolegiaty [ul.]	1	50 KM 18	64-11-18	12/A
5.2.	kanonia	kanoni, ul. Kolegiaty	2. ćw. XVIII w.	Kolegiaty [ul.]	3	50 KM 18	64-11-18	12/A
5.3.	łamanie, ob. gmaz	kanoni, ul. Kolegiaty	2. ćw. XVIII w.	Kolegiaty [ul.]	3 a	50 KM 18	64-11-18	12/A
5.4.	kanonia	kanoni, ul. Kolegiaty	1733	Kolegiaty [ul.]	4	50 KM 18	64-11-18	12/A
5.5.	kanonia	kanoni, ul. Kolegiaty	2. ćw. XVIII w.	Kolegiaty [ul.]	4 a	50 KM 18	64-11-18	12/A
5.6.	kanonia	kanoni, ul. Kolegiaty	1851-1853	Kolegiaty [ul.]	6	50 KM 18	64-11-18	12/A
6.	klasztory Bożogrobców, ob. Szkoła Specjalna	klasztory Bożogrobców	2. poł. XIV w.	Św. Jana [ul.]	2	68/3 KM 19	64-11-19	765/Włkp/A
7.	kościół kolegiaty, ob. filialny rzymskokatolicki pw. św. Jerzego		XII w.	Kolegiaty [ul.]		50 KM 18	64-11-19	14/A
8.1.	kościół klasztorny Franciszkanów pw. Wniebowzięcia NMP i św. Antoniego	klasztory Franciszkanów	ok. 1270	Franciszkańska [ul.]	12	73 KM 19	64-11-19	15/A
8.2.	klasztory Franciszkanów	klasztory Franciszkanów	pocz. XV w.	Franciszkańska [ul.]	12	73 KM 19	64-11-19	15/A
9.	kościół parafialny rzymskokatolicki pw. Św. Trójcy	kościół parafialny rzymskokatolicki pw. Św. Trójcy	ok. 1420-1430	Farna [ul.]	6	21 KM 29	64-11-23	18/A
10.	kościół parafialny rzymskokatolicki pw. św. Michała Archanioła	kościół parafialny rzymskokatolicki pw. św. Michała Archanioła	1. ćw. XV w. (?)	Św. Michała [ul.]	2	122 KM 10	64-11-23	19/A
11.	kamienica		1. ćw. XIX w.	Rynek	3	30 KM 29	64-12-02	21/A
12.	kamienica		1. ćw. XIX w.	Rynek	11	139 KM 19	64-12-02	22/A

13.	kamienica		ok. 1823-1824	Tumska [ul.]	2	11 KM 29	64-12-07	23/A
14.	kamienica		ok. 1823-1824	Tumska [ul.]	3	5/1 KM 29	64-12-07	24/A
15.	kamienica		ok. 1823-1824	Tumska [ul.]	4	4 KM 29	64-12-07	25/A
16.	kamienica		ok. 1823-1824	Tumska [ul.]	14	8/2 KM 19	64-12-09	26/A
17.	Seminarium Duchowne z kaplicą, ob. Prymasowskie Wyższe Seminarium Duchowne	Seminarium Duchowne, ob. Prymasowskiego Wyższego Seminarium Duchownego	1782-1788	Seminaryjna [ul.]	2	49/2 KM 18	68-11-21	356/A
18.	pałac arcybiskupi		ok. 1830-1836	Kancelerza Laskiego [ul.]	7	1 KM 29	68-11-21	357/A
19.1.	pałac biskupi	pałacu biskupiego	przed poł. XIX w.	Kancelerza Laskiego [ul.]	2	50 KM 18	68-11-21	358/A
19.2.	lamus	pałacu biskupiego	2. poł. XVIII w.	Kancelerza Laskiego [ul.]	2	50 KM 18	68-11-21	358/A
20.	kanonia	kanoni, ul. Kancelerza Laskiego i Tumska	pocz. XVI w.	Kancelerza Laskiego [ul.]	1	1 KM 29	68-11-21	359/A
21.	kanonia	kanoni, ul. Kancelerza Laskiego i Tumska	2. poł. XVIII w.	Kancelerza Laskiego [ul.]	1 a	1 KM 29	68-11-21	360/A
22.	kanonia	kanoni, ul. Kancelerza Laskiego i Tumska	ok. 1830-1835	Kancelerza Laskiego [ul.]	3	1 KM 29	68-11-21	361/A
23.1.	kanonia	kanoni, ul. Kancelerza Laskiego i Tumska	ok. 1830-1835	Kancelerza Laskiego [ul.]	5	1 KM 29	68-11-21	362/A
23.2.	lamus	kanoni, ul. Kancelerza Laskiego i Tumska	k. XVIII w.	Kancelerza Laskiego [ul.]	5	1 KM 29	68-11-21	362/A
24.	kanonia, ob. plebania katedralna	kanoni, ul. Kancelerza Laskiego i Tumska	ok. 1830-1835	Kancelerza Laskiego [ul.]	9	12 KM 30	68-11-21	363/A
25.	kamienica		1. ćw. XIX w.	Rynek	5	19 KM 29	68-11-21	364/A
26.	kamienica		1. ćw. XIX w.	Rynek	7	17 KM 29	68-11-22	365/A
27.	kamienica		1. ćw. XIX w.	Rynek	8	14 KM 29	68-11-22	366/A
28.	budynek Sądu Ziemskiego, później Powiatowego, ob. kamienica		2. ćw. XIX w.	Rynek	10	140 KM 19	68-11-22	367/A
29.	kamienica		3. ćw. XIX w.	Rynek	12	138 KM 19	68-11-22	368/A
30.	kamienica		ok. 1824	Tumska [ul.]	1	12 KM 29	68-11-23	369/A
31.	kanonia Karukowskiego	kanoni, ul. Kancelerza Laskiego i Tumska	2. ćw. XVIII w.	Tumska [ul.]	7/8	1 KM 29	68-11-23	370/A
32.	kamienica		ok. 1823-1824	Tumska [ul.]	12	6 KM 19	68-11-23	371/A
33.	kamienica		ok. 1823-1824	Tumska [ul.]	13	7 KM 19	68-11-23	372/A
34.	kamienica		ok. 1823-1824	Tumska [ul.]	16	137 KM 19	68-11-23	373/A
35.	kościół filialny rzymskokatolicki pw. Św. Krzyża		1834-1836	Świętokrzyska [ul.]	24	12 KM 11	68-11-28	412/A
36.	kościół filialny rzymskokatolicki pw. św. św. Piotra i Pawła		1680-1690	Kleckońska [ul.]	4/8	2 KM 17	68-11-28	413/A
37.	kościół parafialny rzymskokatolicki pw. św. Wawrzynca	kościół parafialny rzymskokatolicki pw. św. Wawrzynca	1. poł. XVI w.	Św. Wawrzynca [ul.]	6/7	16 KM 41	68-11-28	414/A

38.	kamienica		1. ćw. XIX w.	Rybnik	15	143 KM 19	69-09-12	725/A
39.	kamienica		2. ćw. XIX w.	Rybnik	19	16 KM 29	69-09-12	726/A
40.	kamienica		2. ćw. XIX w.	Rybnik	20	35 KM 29	69-09-12	727/A
41.	dom		ok. 1820	Farna [ul.]	8	20 KM 29	69-09-12	728/A
42.	kanonia	kanoni, ul. Kolegiaty	1748	Kolegiaty [ul.]	5	50 KM 18	74-07-18	1551/A
43.	wieża cieniów		1889	Zwuki i Wigury [ul.]	29	11 KM 10	83-04-12	1905/A
44.1.	cmentarz parafialny rzymskokatolicki pw. św. Piotra	cmentarz parafialnego rzymskokatolickiego pw. św. Piotra	1833	Klekoska [ul.]	8/4	2 KM 17	87-03-30	2119/A
44.2.	bnama główna	cmentarz parafialnego rzymskokatolickiego pw. św. Piotra	1901	Klekoska [ul.]	8/4	2 KM 17	87-03-30	2119/A
45.1.	cmentarz parafialny rzymskokatolicki pw. Św. Krzyża	cmentarz parafialnego rzymskokatolickiego pw. Św. Krzyża	1804	Świętokrzyska [ul.]/Zalawy [ul.]	24/19/20	8, 9/1, 9/2, 10, 11, 12, 13, 14 KM 11	87-03-25	2121/A
45.2.	bnama główna	cmentarz parafialnego rzymskokatolickiego pw. Św. Krzyża	2. poł. XIX w.	Świętokrzyska [ul.]/Zalawy [ul.]	24/19/20	8, 9/1, 9/2, 10, 11, 12, 13, 14 KM 11	87-03-25	2121/A
46.1.	cmentarz parafialny rzymskokatolicki pw. Św. Trójcy	cmentarz parafialnego rzymskokatolickiego pw. Św. Trójcy	1906	Witkowska [ul.]	64	1/4 i 28 KM 88	87-03-24	2122/A
46.2.	kościelnia	cmentarz parafialnego rzymskokatolickiego pw. Św. Trójcy	1912	Witkowska [ul.]	64	1/4 KM 88	87-03-24	2122/A
46.3.	dom grobarza	cmentarz parafialnego rzymskokatolickiego pw. Św. Trójcy	1912	Witkowska [ul.]	64	1/4 KM 88	87-03-24	2122/A
46.4.	bnama główna	cmentarz parafialnego rzymskokatolickiego pw. Św. Trójcy	1912	Witkowska [ul.]	64	28 KM 88	87-03-24	2122/A
46.5.	ogrodzenie	cmentarz parafialnego rzymskokatolickiego pw. Św. Trójcy	1912	Witkowska [ul.]	64	1/4 i 28 KM 88	87-03-24	2122/A
47.1.	budynek główny Królewskiego Gimnazjum Gnieźnieńskiego, ob. Wielkopolskiego Samorządowego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Gnieźnie	Królewskiego Gimnazjum Gnieźnieńskiego, ob. Wielkopolskiego Samorządowego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Gnieźnie	1863	Mieszka I [ul.]	27	42 KM 42	91-04-24	2203/A
47.2.	sala gimnastyczna Królewskiego Gimnazjum Gnieźnieńskiego, ob. Wielkopolskiego Samorządowego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Gnieźnie	Królewskiego Gimnazjum Gnieźnieńskiego, ob. Wielkopolskiego Samorządowego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Gnieźnie	1875	Mieszka I [ul.]	27	42 KM 42	91-04-24	2203/A
47.3.	ogrodzenie	Królewskiego Gimnazjum	XIX/XX w.	Mieszka I [ul.]	27	42 KM 42	91-04-24	2203/A

		Gnieźnieńskiego, ob. Wielkopolskiego Samorządowego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Gnieźnie						
48.	kaplica dwuwieżniowa rzymskokatolicka i ewangelicka	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	1890-1894	Poznańska [ul.]	15	1/5 KM 37	92-01-20	2251/A
49.1.	kamienica	kamienicy, ul. Warszawska 10	7080. lata XIX w.	Warszawska [ul.]	10	152 KM 29	93-07-13	2276/A
49.2.	oficyna [1]	kamienicy, ul. Warszawska 10	7080. lata XIX w.	Warszawska [ul.]	10	152 KM 29	93-07-13	2276/A
49.3.	oficyna [2]	kamienicy, ul. Warszawska 10	7080. lata XIX w.	Warszawska [ul.]	10	152 KM 29	93-07-13	2276/A
49.4.	magazyn [1]	kamienicy, ul. Warszawska 10	90. lata XIX w.	Warszawska [ul.]	10	152 KM 29	93-07-13	2276/A
49.5.	magazyn [2]	kamienicy, ul. Warszawska 10	90. lata XIX w.	Warszawska [ul.]	10	152 KM 29	93-07-13	2276/A
49.6.	biurowiec gospodarczy	kamienicy, ul. Warszawska 10	90. lata XIX w.	Warszawska [ul.]	10	152 KM 29	93-07-13	2276/A
50.	kamienica		1894	Warszawska [ul.]	27	36 KM 41	94-06-24	2306/A
51.1.	kamienica		XIX/XX w.	3 Maja [ul.]	36	78/2 KM 10	94-07-25	2308/A
51.2.	kamienica		XIX/XX w.	3 Maja [ul.]	38	78/1 KM 10	94-07-25	2308/A
52.	park szpitalny	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	k. XIX w.	Poznańska [ul.]	15	1/3, 1/5, 1/8 i 1/9 KM 37	94-08-10	2312/A
53.	kamienica		1840	Warszawska [ul.]	40	92/2 KM 29	94-12-20	2325/A
54.	kamienica		1905-1907	21 Stycznia [pl.]	9	82 KM 29	95-06-20	2345/A
55.	pałac	pałacu i folwarku "Kustodia"	4. ćw. XIX w.	Powstańców Wielkopolskich [ul.]	22	1/23 KM 12	95-08-11	2553/A
56.	kamienica		1893	Ciepłego [ul.]	7 a	70 KM 41	96-02-06	2570/A
57.	kościół ewangelicki, ob. garnizonowy rzymskokatolicki pw. NMP Królowej Polski	kościół ewangelickiego, ob. rzymskokatolickiego garnizonowego pw. NMP Królowej Polski	1831-1832	Chrobrego [ul.]	11 b	18/1 KM 28	96-06-21	2595/A
58.	Ochotnica św. Wojciecha, ob. Specjalny Ośrodek Opiekuńczo-Wychowawczy Sióstr Służebniczek Niepokalanego Poczęcia NMP		1870	Św. Wojciecha [ul.]	3	16 KM 19	97-03-28	2620/A
59.1.	dwór, późniejsza siedziba Uniwersytetu Ludowego, ob. Prymasowski Uniwersytet Ludowy Oddział w Gnieźnie	dworu Dąki	1919-1921	Ks. Ludwiczaka [ul.]	20	215/4 KM 59	98-12-30	2655/A
59.2.	park	dworu Dąki	k. XIX w.	Ks. Ludwiczaka [ul.]	20	215/4 KM 59	98-12-30	2655/A

60.	Hotel "Du Nord"		ok. 1850	Dąbnówka [ul.]	20	6 KM 28	98-12-29	2656/A
61.1.	budynek Starostwa, ob. Urzędu Miasta	Starostwa	1899	Lecha [ul.]	6	56/2 KM 42	99-05-17	5/Wlkp/A
61.2.	stajnia z wozownią	Starostwa	pocz. XX w.	Lecha [ul.]	6	56/2 KM 42	99-05-17	5/Wlkp/A
61.3.	brama główna	Starostwa	pocz. XX w.	Lecha [ul.]	6	56/2 KM 42	99-05-17	5/Wlkp/A
61.4.	brama wewnętrzna	Starostwa	pocz. XX w.	Lecha [ul.]	6	56/2 KM 42	99-05-17	5/Wlkp/A
61.5.	ogrodzenie	Starostwa	pocz. XX w.	Lecha [ul.]	6	56/2 KM 42	99-05-17	5/Wlkp/A
62.1.	łóża masońska, ob. Miejski Ośrodek Kultury	łóża masońskiej, ul. Lubińskiego 11	pocz. XX w.	Lubińskiego [ul.]	11	7 KM 42	99-05-18	6/Wlkp/A
62.2.	ogród	łóża masońskiej, ul. Lubińskiego 11	pocz. XX w.	Lubińskiego [ul.]	11	7 KM 42	99-05-18	6/Wlkp/A
63.	kamienica		k. XIX w.	Św. Wawrzyńca [ul.]	24	45 KM 41	99-07-12	11/Wlkp/A
64.	Katolicka Szkoła Ludowa św. Michała, ob. Szkoła Podstawowa Nr 6		1913-1915	Żwinki i Wigury [ul.]	22	20 KM 5	99-10-04	12/Wlkp/A
65.	Katolicka Szkoła Ludowa św. Jana, ob. Gimnazjum Nr 1		1901-1904	Św. Jana [ul.]	2 a	68/4 KM 19	99-10-04	19/Wlkp/A
66.	ratarz		1830	Chrobrego [ul.]	40-41	59, 60 KM 29	00-05-05	26/Wlkp/A
67.1.	poczta	poczty	1890	Chrobrego [ul.]	36	8 KM 42	00-07-19	36/Wlkp/A
67.2.	budynek gospodarczy	poczty	1890	Chrobrego [ul.]	36	8 KM 42	00-07-19	36/Wlkp/A
67.3.	brama	poczty	1890	Chrobrego [ul.]	36	8 KM 42	00-07-19	36/Wlkp/A
67.4.	ogrodzenie	poczty	1890	Chrobrego [ul.]	36	8 KM 42	00-07-19	36/Wlkp/A
68.	budynek Sądu Ziemskiego i Okręgowego, ob. Sądu Rejonowego		1878-1881	Franciszkańska [ul.]	9	71/5 KM 19	00-07-28	37/Wlkp/A
69.1.	kamienica	kamienicy, pl. 21 Stycznia 2	1882	21 Stycznia [pl.]	2	20/4 KM 41	00-12-22	41/Wlkp/A
69.2.	oficyna [1]	kamienicy, pl. 21 Stycznia 2	1882	21 Stycznia [pl.]	2	20/4 KM 41	00-12-22	41/Wlkp/A
69.3.	oficyna [2]	kamienicy, pl. 21 Stycznia 2	1882	21 Stycznia [pl.]	2	20/4 KM 41	00-12-22	41/Wlkp/A
70.	kamienica		1898-1899	Mickiewicza [ul.]	6	164 KM 41	01-07-03	62/Wlkp/A
71.1.	blok koszarowy duży [1] - budynek nr 18 [1]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później artylerii	1890-1894	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/6 KM 86	01-11-20	69/Wlkp/A
71.2.	blok koszarowy duży [2] - budynek nr 17 [2]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później artylerii	1890-1894	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/8 KM 86	01-11-20	69/Wlkp/A
71.3.	blok koszarowy duży [3] - budynek nr 15 [3]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później artylerii	1890-1894	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/27 KM 86	01-11-20	69/Wlkp/A
71.4.	blok koszarowy duży [4] - budynek nr 14 [4]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później artylerii	1890-1894	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/10 KM 86	01-11-20	69/Wlkp/A
71.5.	blok koszarowy duży [5] - budynek nr 13 [5]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później artylerii	1890-1894	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/12 KM 86	01-11-20	69/Wlkp/A
71.6.	blok koszarowy mały - budynek nr 3 [6]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później artylerii	1890-1894	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/41 KM 86	01-11-20	69/Wlkp/A
71.7.	kasyno - budynek nr 1 [7]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później artylerii	1890-1894	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/28 KM 86	01-11-20	69/Wlkp/A
71.8.	kuchnia i stołówka - budynek nr 6 [8]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później artylerii	1890-1894	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/27 KM 86	01-11-20	69/Wlkp/A
71.9.	budynek mieszkalny kadry	koszar 12. Regimentu	1890-1894	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/48 KM 86	01-11-20	69/Wlkp/A

	oficerskiej - budynek nr 35 [9]	Dragonów, późniejszej artylerii						
71.10.	budynek sztabowy [1] - budynek nr 12 [10]	koszar 12. Regimentu Dragonów, późniejszej artylerii	1890-1894	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/13 KM 86	01-11-20	69/Wlkp/A
71.11.	budynek sztabu kwatermistrzowskiego - budynek nr 2 [11]	koszar 12. Regimentu Dragonów, późniejszej artylerii	1890-1894	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/6 KM 86	01-11-20	69/Wlkp/A
71.12.	budynek administracyjny - budynek nr 5 [12]	koszar 12. Regimentu Dragonów, późniejszej artylerii	1890-1894	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/41 KM 86	01-11-20	69/Wlkp/A
71.13.	stajnia z ujeżdżalnią [1] - budynek nr 25 [13]	koszar 12. Regimentu Dragonów, późniejszej artylerii	1890-1894	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/38 KM 86	01-11-20	69/Wlkp/A
71.14.	stajnia z ujeżdżalnią [2] - budynek nr 23 [14]	koszar 12. Regimentu Dragonów, późniejszej artylerii	1890-1894	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/44 KM 86	01-11-20	69/Wlkp/A
71.15.	stajnia z ujeżdżalnią [3] - budynek nr 19 [15]	koszar 12. Regimentu Dragonów, późniejszej artylerii	1890-1894	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/45 KM 86	01-11-20	69/Wlkp/A
71.16.	stajnia [1] - budynek nr 22 [16]	koszar 12. Regimentu Dragonów, późniejszej artylerii	1890-1894	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/40 KM 86	01-11-20	69/Wlkp/A
71.17.	stajnia [2] - budynek nr 24 [17]	koszar 12. Regimentu Dragonów, późniejszej artylerii	1890-1894	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/38 i 7/34 KM 86	01-11-20	69/Wlkp/A
71.18.	ustęp pułkowy [2] - budynek nr 4 [18]	koszar 12. Regimentu Dragonów, późniejszej artylerii	1890-1894	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/41 KM 86	01-11-20	69/Wlkp/A
71.19.	magazyn mundurowy - budynek nr 11 [19]	koszar 12. Regimentu Dragonów, późniejszej artylerii	1890-1894	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/38 KM 86	01-11-20	69/Wlkp/A
71.20.	magazyn [3] - budynek nr 28 [20]	koszar 12. Regimentu Dragonów, późniejszej artylerii	1890-1894	Wrzesińska [ul.]	43-55	77/38 KM 86	01-11-20	69/Wlkp/A
71.21.	magazyn sprzętu - budynek nr 26 [21]	koszar 12. Regimentu Dragonów, późniejszej artylerii	1890-1894	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/38 KM 86	01-11-20	69/Wlkp/A
71.22.	magazyn paszowy [1] - budynek nr 37 [22]	koszar 12. Regimentu Dragonów, późniejszej artylerii	1890-1894	Wrzesińska [ul.]	43-55	11 KM 86	01-11-20	69/Wlkp/A
71.23.	stodoła [1] - budynek nr 30 [24]	koszar 12. Regimentu Dragonów, późniejszej artylerii	1890-1894	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/38 KM 86	01-11-20	69/Wlkp/A
71.24.	stodoła [2] - budynek nr 31 [25]	koszar 12. Regimentu Dragonów, późniejszej artylerii	1890-1894	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/38 KM 86	01-11-20	69/Wlkp/A
72.1.	izba przyjęć, ob. portiernia	Zakładu Psychiatrycznego "Dziękanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziękanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	1894	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	01-11-23	72/Wlkp/A
72.2.	budynek dyrekcji i administracji	Zakładu Psychiatrycznego "Dziękanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziękanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	1890-1894	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	01-11-23	72/Wlkp/A
72.3.	willa dyrektora	Zakładu Psychiatrycznego	1890-1894	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	01-11-23	72/Wlkp/A

		"Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych						
72.4.	willa lekarzy [1]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych	1890-1894	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	01-11-23	72/Wikp/A
72.5.	prosektorium	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych	1894	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	01-11-23	72/Wikp/A
72.6.	budynek oddziału żeńskiego IV	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych	1894	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	01-11-23	72/Wikp/A
72.7.	budynek oddziału żeńskiego V	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych	1894	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	01-11-23	72/Wikp/A
72.8.	budynek oddziału żeńskiego X	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych	1900	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	01-11-23	72/Wikp/A
72.9.	budynek oddziału męskiego XV	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych	1894	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	01-11-23	72/Wikp/A

72.10.	budynek oddziału męskiego XVI	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	1894	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	01-11-23	72/Wlkp/A
72.11.	budynek oddziału męskiego XIX	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	1900	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	01-11-23	72/Wlkp/A
72.12.	budynek gospodarczy	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	1890-1894	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	01-11-23	72/Wlkp/A
72.13.	domek ogrodnika	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	1894	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	01-11-23	72/Wlkp/A
73.1.	kamienica	kamienicy, ul. Chrobrego 33	1904-1905	Chrobrego [u.]	33	11 KM 42	02-02-11	79/Wlkp/A
73.2.	oficyna	kamienicy, ul. Chrobrego 33	1904-1905	Chrobrego [u.]	33	11 KM 42	02-02-11	79/Wlkp/A
74.	kamienica		20. lata XIX w.	Rynek	9	13 KM 29	03-03-26	124/Wlkp/A
75.	willa Ellerbeck, ob. przedszkole Sióstr Miłosierdzia Sw. Wincentego a Paulo		1872	Lecha [ul.]	11	46 KM 42	03-05-07	129/Wlkp/A
76.	kamienica, ob. Kolejowa Przychodnia Specjalistyczna		1870	Lecha [ul.]	10	59/2 KM 42	03-08-21	144/Wlkp/A
77.	dom		ok. poł. XIX w.	Chrobrego [ul.]	2	38 KM 29	04-02-20	156/Wlkp/A
78.1.	amentarz szpitalny	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	1894	Dalkoska [ul.]		1/99 KM 55	04-03-10	158/Wlkp/A
78.2.	kaplica grobowa Piotrowskich	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka",	ok. 1935	Dalkoska [ul.]		1/99 KM 55	04-03-10	158/Wlkp/A

		ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych						
79.1.	Miejska Szkoła Przemysłowo-Handlowa, ob. Zespół Szkół Ekonomiczno-Odrzeżowych	Miejskiej Szkoły Przemysłowo-Handlowej, ob. Zespołu Szkół Ekonomiczno-Odrzeżowych	1899-1901	Chrobrego [ul.]	23	18/2 KM 42	04-03-31	157/Wlkp/A
79.2.	ogrodzenie	Miejskiej Szkoły Przemysłowo-Handlowej, ob. Zespołu Szkół Ekonomiczno-Odrzeżowych	1899-1901	Chrobrego [ul.]	23	18/2 KM 42	04-03-31	157/Wlkp/A
80.1.	Straż Pożarna	Straży Pożamej	pocz. XX w.	Chrobrego [ul.]	22	19 KM 42	04-07-14	194/Wlkp/A
80.2.	bnama	Straży Pożamej	pocz. XX w.	Chrobrego [ul.]	22	19 KM 42	04-07-14	194/Wlkp/A
80.3.	ogrodzenie	Straży Pożamej	pocz. XX w.	Chrobrego [ul.]	22	19 KM 42	04-07-14	194/Wlkp/A
81.1.	willa dyrekcji	cukrowni	1883	Wrzesińska [ul.]	24/26	5/4 KM 63	04-12-28	214/Wlkp/A
81.2.	park	cukrowni	k. XIX w.	Wrzesińska [ul.]	24/26	5/4 i 6/2 KM 63	04-12-28	214/Wlkp/A
81.3.	budynki administracyjne	cukrowni	1924	Wrzesińska [ul.]	28	4/1 KM 63	04-12-28	214/Wlkp/A
82	budynki mieszkalny pracowników cukrowni		1921	Pitowskiego [ul.]	14	1/1 KM 63	04-12-30	215/Wlkp/A
83.1.	budynki biurowo-mieszkalny	zespół budynków mieszkalnych garbarni	1922	Pitowskiego [ul.]	13	1/2 KM 77	04-12-30	216/Wlkp/A
83.2.	budynki socjalno-mieszkalny	zespół budynków mieszkalnych garbarni	1922	Pitowskiego [ul.]	15	1/1 KM 77	04-12-30	216/Wlkp/A
84.1.	kamienica	kamienicy, ul. Chrobrego 34	1896	Chrobrego [ul.]	34	10 KM 42	05-04-06	223/Wlkp/A
84.2.	oficyna [1]	kamienicy, ul. Chrobrego 34	1896	Chrobrego [ul.]	34	10 KM 42	05-04-06	223/Wlkp/A
84.3.	oficyna [2]	kamienicy, ul. Chrobrego 34	1896	Chrobrego [ul.]	34	10 KM 42	05-04-06	223/Wlkp/A
84.4.	oficyna [3]	kamienicy, ul. Chrobrego 34	przed 1914	Chrobrego [ul.]	34	10 KM 42	05-04-06	223/Wlkp/A
85.	kamienica		k. XIX w.	Grzybowo [ul.]	7	87 KM 19	06-06-19	345/Wlkp/A
86.1.	budynki Muzeum Archidiecezjalnego, później Trybunału Metropolitalnego, ob. Prymasowskiego Wydawnictwa "Gaudinium"	Muzeum Archidiecezjalnego, później Trybunału Metropolitalnego, ob. Prymasowskiego Wydawnictwa "Gaudinium"	1937-1938	Kanclerza Łaskiego [ul.]	11	11 KM 30	06-09-20	411/Wlkp/A
86.2.	relikty baszty zamku prymasowskiego	Muzeum Archidiecezjalnego, później Trybunału Metropolitalnego, ob. Prymasowskiego Wydawnictwa "Gaudinium"	XVI w.	Kanclerza Łaskiego [ul.]	11	11 KM 30	06-09-20	411/Wlkp/A
86.3.	ogród	Muzeum Archidiecezjalnego, później Trybunału Metropolitalnego, ob. Prymasowskiego Wydawnictwa "Gaudinium"	30. lata XX w.	Kanclerza Łaskiego [ul.]	11	11 i 12 KM 30	06-09-20	411/Wlkp/A
87.	budynki siedziby gminy żydowskiej wraz z dziedzińcem, ob. Zespół Państwowych Szkół Muzycznych		ok. 1880	Mieszka I [ul.]	20	61/3 KM 29	08-07-24	698/Wlkp/A
88.	otoczenie zespołu klasztornego Bożogrobców	Klasztoru Bożogrobców	2. poł. XIV-XVIII w.	Św. Jana [ul.]	2	85, 68/2, 68/3 i 68/6 KM 19	09-10-02	765/Wlkp/A

89.1.	lokomotywnia wachlarzowa z podzespołu techniczno-ruchowo-doksploatacyjnego [1]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełusko	1908–1909, 1941, 1942	Składowa [ul.]		1/16 KM 52	09-12-08	772/Wlkp/A
89.2.	hala napraw lokomotyw lokomotywowni wachlarzowej z podzespołu techniczno-ruchowo-doksploatacyjnego [1 a]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełusko	1908–1909, 1941, 1942	Składowa [ul.]		1/16 KM 52	09-12-08	772/Wlkp/A
89.3.	skrzydło warsztatowe lokomotywowni wachlarzowej z podzespołu techniczno-ruchowo-doksploatacyjnego [1 b]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełusko	1908–1909, 1941, 1942	Składowa [ul.]		1/16 KM 52	09-12-08	772/Wlkp/A
89.4.	komin przemysłowy lokomotywowni wachlarzowej z podzespołu techniczno-ruchowo-doksploatacyjnego [1 c]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełusko	1908–1909, 1941, 1942	Składowa [ul.]		1/16 KM 52	09-12-08	772/Wlkp/A
89.5.	obrotnica przegubowa lokomotywowni wachlarzowej z podzespołu techniczno-ruchowo-doksploatacyjnego [1 d]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełusko	1941	Składowa [ul.]		1/16 KM 52	09-12-08	772/Wlkp/A
89.6.	lokomotywnia wachlarzowa z podzespołu techniczno-ruchowo-doksploatacyjnego [2]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełusko	1888, 1894, 1914, 1939–1941, 1963	Składowa [ul.]		1/16, 1/17 i 1/20 KM 52	09-12-08	772/Wlkp/A
89.7.	warsztaty lokomotywowni wachlarzowej z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [2 e]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełusko	1888, 1894, 1914, 1939–1941, 1963	Składowa [ul.]		1/16 i 1/17KM 52	09-12-08	772/Wlkp/A
89.8.	obrotnica zrównoważona lokomotywowni wachlarzowej z podzespołu techniczno-ruchowo-doksploatacyjnego [2 f]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełusko	1910	Składowa [ul.]		1/17KM 52	09-12-08	772/Wlkp/A

89.9.	noclegownia z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [3]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełusko	1898-1899, 1913-1914, 1941	Składowa [ul.]		1/16 KM 52	09-12-08	772/Wlkp/A
89.10.	wieża wodna typu grzybek z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [4]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełusko	1906	Składowa [ul.]		1/16 KM 52	09-12-08	772/Wlkp/A
89.11.	żuraw wodny z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [20]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełusko	1906	Składowa [ul.]		1/20 KM 52	09-12-08	772/Wlkp/A
89.11.	dyspozycja lokomotywni z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [5]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełusko	1942	Składowa [ul.]		1/20 KM 52	09-12-08	772/Wlkp/A
89.12.	stołówka z umywalką i portiernią z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [6]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełusko	1941-1942	Składowa [ul.]		1/16 KM 52	09-12-08	772/Wlkp/A
89.13.	kotłownia centralnego ogrzewania z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [7]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełusko	1941-1942	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	09-12-08	772/Wlkp/A
89.14.	siłownia spalinowa z trafostacją z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [8]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełusko	1942	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	09-12-08	772/Wlkp/A
89.15.	warsztaty naprawy wagonów z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [9]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełusko	1941-1942	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	09-12-08	772/Wlkp/A

89.16.	przesuwnica wagonów warsztatów naprawy wagonów z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [9 g]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1941	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	09-12-08	772/Wlkp/A
89.17.	dwa dwutorowe kanały oczyszczkowe z basenami szlaki z podzespołu ciągu technicznego obrządzania parowozów [12 h]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	ok. 1941	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	09-12-08	772/Wlkp/A
89.18.	żuraw wodny z podzespołu ciągu technicznego obrządzania parowozów [12 i]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	ok. 1941	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	09-12-08	772/Wlkp/A
89.19.	dwa kanały rewiryjne z podzespołu ciągu technicznego obrządzania parowozów [12 j]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1941	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	09-12-08	772/Wlkp/A
89.20.	rezewowy kanał oczyszczkowy z podzespołu ciągu technicznego obrządzania parowozów [12 k]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	ok. 1941	Składowa [ul.]		12/8 KM 51	09-12-08	772/Wlkp/A
89.21.	suszarnia piasku z wyposażeniem (piec suszarniczy i instalacja pneumatycznego przesylu piasku na wieżę zapaszczenia) z podzespołu ciągu technicznego obrządzania parowozów [12 l]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1941	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	09-12-08	772/Wlkp/A
89.22.	wieża napiaszczania lokomotyw z podzespołu ciągu technicznego obrządzania parowozów [12 m]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	ok. 1941	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	09-12-08	772/Wlkp/A
89.23.	nastawnia dysponująca Gm-A z podzespołu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [13]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz	ok. 1911	Dworcowa [ul.]		1/21 KM 52	09-12-08	772/Wlkp/A

		wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełusko						
89.24.	nastawnia wykonawcza Gn-2 z podzespołu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [14]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełusko	ok. 1941	Pocztowa [ul.]		1/21 KM 52	09-12-08	772/Włkp/A
89.25.	dom urzędników kolejowych z podzespołu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [15]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełusko	1906-ok. 1910	Dworcowa [ul.]	21	1/13 KM 52	09-12-08	772/Włkp/A
89.26.	dom z kolonii domów robotników kolejowych z podzespołu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [17 o]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełusko	1906-ok. 1910	Pocztowa [ul.]	8.	12/12 KM 51	09-12-08	772/Włkp/A
89.27.	dom z kolonii domów robotników kolejowych z podzespołu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [17 p]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełusko	1906-ok. 1910	Pocztowa [ul.]	10	12/12 KM 51	09-12-08	772/Włkp/A
89.28.	dom z kolonii domów robotników kolejowych z podzespołu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [17 r]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełusko	1906-ok. 1910	Pocztowa [ul.]	12	12/12 KM 51	09-12-08	772/Włkp/A
89.29.	dom z kolonii domów robotników kolejowych z podzespołu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [17 s]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełusko	1906-ok. 1910	Pocztowa [ul.]	14	12/12 KM 51	09-12-08	772/Włkp/A
89.30.	dom z kolonii domów robotników kolejowych z podzespołu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [17 t]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełusko	1906-ok. 1910	Pocztowa [ul.]	16	12/12 KM 51	09-12-08	772/Włkp/A
89.31.	budynek gospodarczy z kolonii domów robotników kolejowych z podzespołu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [17 u]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz	1906-ok. 1910	Pocztowa [ul.]	8	12/12 KM 51	09-12-08	772/Włkp/A

		wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko						
89.32.	wiadukt drogowy im. Ks. Jerzego Popiełuszko [18]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1916	Warszawska [ul.]		3, 5/1, 5/2, 4/1, 4/2, 4/3 i 4/4 KM 52	09-12-08	772/Wlkp/A
90.1.	kamienica	kamienic spółdzielni mieszkaniowej urzędników, ob. Gnieźnieńskiej Spółdzielni Mieszkaniowej przy ulicy Wrzesińskiej 9-11, 13, 20 i 22 oraz ulicy Konopnickiej 1-2	1906	Wrzesińska [ul.]	20	9 KM 63	2013-01-18	881/Wlkp/A
90.2.	kamienica	kamienic spółdzielni mieszkaniowej urzędników, ob. Gnieźnieńskiej Spółdzielni Mieszkaniowej przy ulicy Wrzesińskiej 9-11, 13, 20 i 22 oraz ulicy Konopnickiej 1-2	1906	Wrzesińska [ul.]	22	9 KM 63	2013-01-18	881/Wlkp/A
90.3.	kamienica	kamienic spółdzielni mieszkaniowej urzędników, ob. Gnieźnieńskiej Spółdzielni Mieszkaniowej przy ulicy Wrzesińskiej 9-11, 13, 20 i 22 oraz ulicy Konopnickiej 1-2	1908, 1909	Wrzesińska [ul.]	9-11	32 KM 64	2013-01-18	881/Wlkp/A
90.4.	kamienica	kamienic spółdzielni mieszkaniowej urzędników, ob. Gnieźnieńskiej Spółdzielni Mieszkaniowej przy ulicy Wrzesińskiej 9-11, 13, 20 i 22 oraz ulicy Konopnickiej 1-2	1911-1912	Wrzesińska [ul.]	13	32 KM 64	2013-01-18	881/Wlkp/A
90.5.	kamienica	kamienic spółdzielni mieszkaniowej urzędników, ob. Gnieźnieńskiej Spółdzielni Mieszkaniowej przy ulicy Wrzesińskiej 9-11, 13, 20 i 22 oraz ulicy Konopnickiej 1-2	1911-1912	Konopnickiej [ul.]	1-2	32 KM 64	2013-01-18	881/Wlkp/A
91.1.	dwór	dworsko-parkowy Skierszeszewo	80. lata XIX w.	Kostrzyńska [ul.]	44	67 KM 144	1987-09-09 i 2014-11-05	2131/A i 948/Wlkp/A
91.2.	park	dworsko-parkowy Skierszeszewo	80. lata XIX w.	Kostrzyńska [ul.]	44	67 KM 144	1987-09-09 i 2014-11-05	2131/A i 948/Wlkp/A
92.	dwór z Młonic gm.		XVIII w.	Zamejska [ul.]		4/1 KM 183	2015-01-28	944/Wlkp/A

	Krosno, pow. krotoski, woj. łódzkie							
ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE								
1.	Wzgórze Lecha		VIII-X w.	Wzgórze Lecha			1935-06-19	K. K. 1/5/12/35
2.	grodzisko „Gnieźnik”		XIII w.	Park Miejski			1972-03-15; 2012-08-23	1358/A; 434/Wlkp/C
3.	grodzisko „Zbas”		XII w.	Wzgórze z kościołem św. Michała		124/1 KM 10	1972-03-28; 2012-03-13	1359/A; 426/Wlkp/C

- \* kościół katedralny rzymskokatolicki pw. Wniebowzięcia NMP i św. Wojciecha w Gnieźnie wraz z działką nr 50 KM 18 uznane zostały nadto za pomnik historii  
Zarządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 września 1994 r. (MP Nr 50 poz. 416)

## ZAŁĄCZNIK NR 1A

**WYKAZ ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH Z TERENU MIASTA GNIEZNA  
WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTKÓW  
I STANOWIĄCYCH WŁASNOŚĆ LUB WSPÓŁWŁASNOŚĆ MIASTA GNIEZNA**

	zabytki nieruchome stanowiące własność samorządu Miasta Gniezno
	zabytki nieruchome stanowiące współwłasność samorządu Miasta Gniezno

Lp	Objekt	Zespół	Czas powstania	Ulica	Numer pocztowy	Numer działki	Rejestr zabytków - data	Rejestr zabytków - numer	Stan zachowania	Projektowane prace
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	kamienica		ok. 1823-1824	Tumska [ul.]	14	8/2 KM 19	64-12-09	26/A	3	bieżąca konserwacja
2.	Budynek Sądu Ziemskiego, później Powiatowego, ob. kamienica		2. ćw. XIX w.	Rynek	10	140 KM 19	68-11-22	367/A	3	bieżąca konserwacja
3.	kamienica		3. ćw. XIX w.	Rynek	12	138 KM 19	68-11-22	368/A	3	bieżąca konserwacja
4.1.	budynek Starostwa, ob. Urzędu Miasta	Starostwa	1899	Lecha [ul.]	6	56/2 KM 42	99-05-17	5/Wlkp/A	3	2017-2020 prace konserwatorsko-rentmentowe elewacji frontowych
4.2.	stajnia z wozownią	Starostwa	pocz. XX w.	Lecha [ul.]	6	56/2 KM 42	99-05-17	5/Wlkp/A	5	bieżąca konserwacja
4.3.	brama główna	Starostwa	pocz. XX w.	Lecha [ul.]	6	56/2 KM 42	99-05-17	5/Wlkp/A	3	2017-2020 prace konserwatorsko-rentmentowe

4.4.	brama wewnętrzna	Starostwa	pocz. XX w.	Lecha [ul.]	6	56/2 KM 42	99-05-17	5/Wlkp/A	3	2017-2020 prace konserwatorsko- remontowe
4.5.	ogrodzenie	Starostwa	pocz. XX w.	Lecha [ul.]	6	56/2 KM 42	99-05-17	5/Wlkp/A	3	2017-2020 prace konserwatorsko- remontowe
5.1.	łóża masonskie, ob. Miejski Ośrodek Kultury	łóża masonskiej, ul. Lubińskiego 11	pocz. XX w.	Lubińskiego [ul.]	11	7 KM 42	99-05-18	6/Wlkp/A	4	bieżąca konserwacja
5.2.	ogrod	łóża masonskiej, ul. Lubińskiego 11	pocz. XX w.	Lubińskiego [ul.]	11	7 KM 42	99-05-18	6/Wlkp/A	3	bieżąca konserwacja
6.	Katolicka Szkoła Ludowa św. Michała, ob. Szkoła Podstawowa Nr 6		1913-1915	Żwirki i Wigury [ul.]	22	20 KM 5	99-10-04	12/Wlkp/A	3	2017-2020 prace konserwatorsko- remontowe e elewacji frontowych
7.	Katolicka Szkoła Ludowa św. Jana, ob. Gimnazjum Nr 1		1901-1904	Św. Jana [ul.]	2 a	68/4 KM 19	99-10-04	19/Wlkp/A	4	bieżąca konserwacja
8.	muzeum		1830	Chrobrego [ul.]	40/41	59, 60 KM 29	00-05-05	26/Wlkp/A	2	2017-2020 remont kapitalny
9.1.	blok koszarowy mały - budynek nr 3 [6]	koszar 12. Regimentu Dagónów, później artylerii	1890-1894	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/41 KM 86	01-11-20	69/Wlkp/A	4	bieżąca konserwacja
9.2.	kasyno - budynek nr 1 [7]	koszar 12. Regimentu Dagónów, później artylerii	1890-1894	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/28 KM 86	01-11-20	69/Wlkp/A	3	bieżąca konserwacja
9.3.	budynek mieszkalny kadry oficerskiej - budynek nr 35 [9]	koszar 12. Regimentu Dagónów, później artylerii	1890-1894	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/48 KM 86	01-11-20	69/Wlkp/A	3	bieżąca konserwacja
9.4.	Budynek admiral strażnicy - budynek nr 5 [12]	koszar 12. Regimentu Dagónów, później artylerii	1890-1894	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/41 KM 86	01-11-20	69/Wlkp/A	3	2017-2020 prace konserwatorsko- remontowe e elewacji
9.5.	stajnia z ujeżdżalnią [3] - budynek nr 19 [15]	koszar 12. Regimentu Dagónów, później artylerii	1890-1894	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/45 KM 86	01-11-20	69/Wlkp/A	2	2017-2020 wykonanie provisorycznego dachu nad zniszczoną częścią budynku

9.6.	ustęp pułkowy [2] - budynek nr 4 [18]	koszar 12. Regimentu Dragunów, później artylerii	1890-1894	Września [ul.]	43-55	7/41 KM 86	01-11-20	69/Wlkp/A	4	bieżąca konserwacja
10.1.	budynek biurowo- mieszkalny	zespół budynków mieszkalnych garbarni	1922	Pstrowskiego [ul.]	13	1/2 KM 77	04-12-30	216/Wlkp/A	3	bieżąca konserwacja
10.2.	budynek sekcja lo- mieszkalny	zespół budynków mieszkalnych garbarni	1922	Pstrowskiego [ul.]	15	1/1 KM 77	04-12-30	216/Wlkp/A	3	bieżąca konserwacja
11.	budynek siedziby gminy żydowskiej wraz z dziedzińcem, ob. Zespół Państwowych Szkoł Muryznych		ok. 1880	Mieszka I [ul.]	20	61/3 KM 29	08-07-24	698/Wlkp/A	3	bieżąca konserwacja

## ZAŁĄCZNIK NR 2 GMINNA EWIDENCJA ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH Z TERENU MIASTA GNEZNA

- zabytki nieruchome wpisane indywidualnie do rejestru zabytków
- zabytki nieruchome zlokalizowane w zabytkowym obszarze historycznego układu urbanistycznego miasta Gniezna wpisanego do rejestru zabytków
- zabytki nieruchome zlokalizowane w zabytkowych historycznych zespołach budowlanych wpisanych do rejestru zabytków
- pozostałe zabytki nieruchome
- kamienica zabytki nieruchome wykreślone z wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków

Lp	Ulica	Numer pocztowy	Numer działki	Obiekt	Zespół	Czas powstania	Material	Prace budowlane i remontowe przed 1945	Rejestr zabytków - data	Rejestr zabytków - numer
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.				układ urbanistyczny		XIII-1. poł. XX w.			1966-01-27	2523/A
2.	Bednarski Rynek	1	129 KM 29	kamienica		XIXXX w.	murowany			
3.	Bednarski Rynek	3	113 KM 29	kamienica		XIXXX w.	murowany			
4.	Bednarski Rynek	6	119 KM 29	kamienica		3. ćw. XIX w.	murowany			
5.	Bluszczowa [ul.]	3	6/1 KM 35	dom		1931	murowany			
6.	Bluszczowa [ul.]	5	7/1 KM 35	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
7.	Chociszewskiego [ul.]	1	92 KM 10	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
8.	Chociszewskiego [ul.]	2/3	93 KM 10	kamienica		1 ćw. XX w.	murowany			
9.	Chociszewskiego [ul.]	9	38 KM 10	wiła		pocz. XX w.	murowany			
10.	Chociszewskiego [ul.]	10	37/2 KM 10	wiła		pocz. XX w.	murowany			

11.	Chociszewskiego [ul.]	11	36 KM 10	wiła		pocz. XX w.	murowany			
12.	Chociszewskiego [ul.]	12	35 KM 10	wiła		ok. 1912	murowany			
13.	Chociszewskiego [ul.]	13	34 KM 10	wiła		ok. 1912	murowany			
14.	Chociszewskiego [ul.]	14	33 KM 10	wiła		ok. 1912	murowany			
15.	Chociszewskiego [ul.]	16	109 KM 10	kamienica		po 1912	murowany			
16.	Chociszewskiego [ul.]	17	108 KM 10	kamienica		po 1912	murowany			
17.	Chociszewskiego [ul.]	18	107 KM 10	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
18.	Chociszewskiego [ul.]	19	106 KM 10	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
19.	Chociszewskiego [ul.]	20	105 KM 10	kamienica		po 1912	murowany			
20.	Chociszewskiego [ul.]	21	104 KM 10	wiła		pocz. XX w.	murowany			
21.	Chociszewskiego [ul.]	22	103 KM 10	wiła		pocz. XX w.	murowany			
22.	Chociszewskiego [ul.]	23	138 KM 10	dom		pocz. XX w.	murowany			
23.	Chociszewskiego [ul.]	25	135/4 KM 10	wiła		30. lata XX w.	murowany			
24.	Chociszewskiego [ul.]	27	133 KM 10	wiła		pocz. XX w.	murowany			
25.	Chociszewskiego [ul.]	28	132 KM 10	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
26.	Chrobrego [ul.]	1	37 KM 29	kamienica		ok. 1900	murowany			
27.	Chrobrego [ul.]	2	38 KM 29	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany		2004-02-20	156/Wikip/A
28.	Chrobrego [ul.]	3	41 KM 29	kamienica		k. XIX w.	murowany			
29.	Chrobrego [ul.]	4	44 KM 29	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
30.	Chrobrego [ul.]	5	45/2 KM 29	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
31.	Chrobrego [ul.]	6	48 KM 29	kamienica		3. ćw. XIX w.	murowany			
32.	Chrobrego [ul.]	7	56, 57 KM 29	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
33.	Chrobrego [ul.]	8	17 KM 28	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			

34.	Chrobrego [ul.]	9	16 KM 28	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany			
35.	Chrobrego [ul.]	10	15 KM 28	dom		1. poł. XIX w.	murowany			
36.	Chrobrego [ul.]	11	14 KM 28	kamienica		20-30. lata XX w.	murowany			
37.	Chrobrego [ul.]	11 b	16/1 KM 28	kościół ewangelicki, ob. garnizonowy rzymskokatolicki pw. NMP Królowej Polski	kościół ewangelickiego, ob. rzymskokatolickiego garnizonowego pw. NMP Królowej Polski	1838-1842	murowany	1896-1898 (Wesing)	1994-06-21	2965/A
38.	Chrobrego [ul.]	12	43/7 KM 28	szkoła ewangelicka, ob. Szkoły Podstawowej Nr 5 im. Arkadego Fiedlera	szkoły ewangelickiej, ob. Szkoły Podstawowej Nr 5 im. Arkadego Fiedlera	ok. poł. XIX w.	murowany	30. lata XX w.		
39.	Chrobrego [ul.]	12	43/7 KM 28	sala gimnastyczna	szkoły ewangelickiej, ob. Szkoły Podstawowej Nr 5 im. Arkadego Fiedlera	20-30. lata XX w.	murowany			
40.	Chrobrego [ul.]	13	43/8 KM 28	pastorówka, ob. plebania garnizonowa	kościół ewangelickiego, ob. rzymskokatolickiego garnizonowego pw. NMP Królowej Polski	ok. poł. XIX w.	murowany			
41.	Chrobrego [ul.]	14	42 KM 28	kamienica		pozc. XX w.	murowany			
42.	Chrobrego [ul.]	16	44 KM 28	kamienica		3. ćw. XIX w.	murowany			
43.	Chrobrego [ul.]	17/19	45, 46 KM 28	budynek mieszkalny		3. ćw. XX w.	murowany			
44.	Chrobrego [ul.]	20	7/20 KM 43	pralnia - budynek nr 21	koszar 6. Regimentu Piechoty Pomorskiej, później 69. Pułku Piechoty	1876-1884	murowany	pozc. XX w.		
45.	Chrobrego [ul.]	21	21 KM 42	cmentarz żydowski	cmentarza żydowskiego, ul. Chrobrego 21	40. lata XIX w.				
46.	Chrobrego [ul.]	21	21 KM 42	ogrodzenie	cmentarza żydowskiego, ul. Chrobrego 21	ok. 1900	murowany			
47.	Chrobrego [ul.]	22	19 KM 42	Strazy Polajna	Strazy Polajnej	pozc. XX w.	murowany		2004-07-14	194/Wkp/A
48.	Chrobrego [ul.]	22	19 KM 42	brama	Strazy Polajnej	pozc. XX w.	murowano- metalowy		2004-07-14	194/Wkp/A
49.	Chrobrego [ul.]	22	19 KM 42	ogrodzenie	Strazy Polajnej	pozc. XX w.	murowano- metalowy		2004-07-14	194/Wkp/A
50.	Chrobrego [ul.]	23	18/2 KM 42	Miejskie Szkoła Przemysłowo-Handlowa, ob. Zasad Szkol Ekonomiczno-Oficjalnych	Miejskiej szkoły Przemysłowo-Handlowej, ob. Zasad Szkol Ekonomiczno-Oficjalnych	1899-1901	murowany	1907-1908 (Odo Müller i J. Grunmann)	2004-03-31	157/Wkp/A
51.	Chrobrego [ul.]	23	18/2 KM 42	ogrodzenie	Miejskiej Szkoły Przemysłowo-Handlowej, ob. Zasad Szkol	1899-1901	murowany		2004-03-31	157/Wkp/A

					Ekonomiczno-Odziebowych					
52.	Chrobrego [ul.]	24/25	22/6, 22/9 KM 42	budynek główny	elektrowni miejskiej	1905	murowany			
53.	Chrobrego [ul.]	24/25	22/6, 22/9 KM 42	budynek słowni energetycznej	elektrowni miejskiej	1905	murowany			
54.	Chrobrego [ul.]	24/25	22/6, 22/9 KM 42	komin	elektrowni miejskiej	1905	murowany			
55.	Chrobrego [ul.]	24/25	22/9 KM 42	budynek administracyjny	gazowni miejskiej, d. Miejskie Zakłady dla Siły, Świata i Gazu	1870	murowany			
56.	Chrobrego [ul.]	24/25	22/14 KM 42	aparatornia	gazowni miejskiej, d. Miejskie Zakłady dla Siły, Świata i Gazu	1870	murowany			
57.	Chrobrego [ul.]	24/25	22/6, 22/9 KM 42	piecownia	gazowni miejskiej, d. Miejskie Zakłady dla Siły, Świata i Gazu	1929-1930	murowany			
58.	Chrobrego [ul.]	24/25	22/6, 22/9 KM 42	brama	gazowni miejskiej, d. Miejskie Zakłady dla Siły, Świata i Gazu	XIX/XX w.	murowany			
59.	Chrobrego [ul.]	24/25	22/6, 22/9 KM 42	ogrodzenie	gazowni miejskiej, d. Miejskie Zakłady dla Siły, Świata i Gazu	1. ćw. XX w.	żelwny			
60.	Chrobrego [ul.]	27	16/2 KM 42	dom		pocz. XX w.	murowany			
61.	Chrobrego [ul.]	29	14 KM 42	kino "Apollo", później kino "Polonia"		1921	murowany	ok. 1940		
62.	Chrobrego [ul.]	30	13/5 i 13/8 KM 42	młyn parowy Leona Foltynowicza, od 1936 Drukarnia "Lech"		pocz. XX w.	murowany			
63.	Chrobrego [ul.]	32	12/1 KM 42	hotel Francuski		XIX/XX w.	murowany			
64.	Chrobrego [ul.]	33	11 KM 42	kamienica	kamienicy, ul. Chrobrego 33	1904-1905	murowany	1918-1939	2002-02-11	79/Wkp/A
65.	Chrobrego [ul.]	33	11 KM 42	ofcyzna	kamienicy, ul. Chrobrego 33	1904-1905	murowany		2002-02-11	79/Wkp/A
66.	Chrobrego [ul.]	34	10 KM 42	kamienica	kamienicy, ul. Chrobrego 34	1896	murowany		2005-04-06	223/Wkp/A
67.	Chrobrego [ul.]	34	10 KM 42	ofcyzna [1]	kamienicy, ul. Chrobrego 34	1896	murowany		2005-04-06	223/Wkp/A
68.	Chrobrego [ul.]	34	10 KM 42	ofcyzna [2]	kamienicy, ul. Chrobrego 34	1896	murowany		2005-04-06	223/Wkp/A
69.	Chrobrego [ul.]	34	10 KM 42	ofcyzna [3]	kamienicy, ul. Chrobrego 34	przed 1914	murowany		2005-04-06	223/Wkp/A
70.	Chrobrego [ul.]	35	9 KM 42	kamienica		1896	murowany			
71.	Chrobrego [ul.]	36	8 KM 42	poczta	poczty	1890	murowany		2000-07-19	36/Wkp/A

72.	Chrobrego [ul.]	36	8 KM 42	budynek gospodarczy	poczty	1890	murowany		2000-07-19	36/Wkp/A
73.	Chrobrego [ul.]	36	8 KM 42	brama	poczty	1890	murowano- metalowy		2000-07-19	36/Wkp/A
74.	Chrobrego [ul.]	36	8 KM 42	ogrodzenie	poczty	1890	murowano- metalowy		2000-07-19	36/Wkp/A
75.	Chrobrego [ul.]	37	6 KM 42	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany			
76.	Chrobrego [ul.]	38	5 KM 42	kamienica		1897	murowany			
77.	Chrobrego [ul.]	40/41	59, 60 KM 29	rafasz		1830	murowany	1899, 1916	2000-05-05	26/Wkp/A
78.	Chrobrego [ul.]	42	34 KM 29	fabryka mydła R. Zwierzyńskiego, ob. kamienica		pocz. XX w.	murowany			
79.	Chrobrego [ul.]	43	33 KM 29	kamienica		k. XIX w.	murowany			
80.	Chrobrego [ul.]	44	32 KM 29	kamienica		1905	murowany			
81.	Chudoby [ul.]	7	17 KM 5	dom		30. lata XX w.	murowany			
82.	Chudoby [ul.]	9	16/1 KM 5	dom		30. lata XX w.	murowany			
83.	Cierpiegi [ul.]	6	62 KM 41	dom		k. XIX w.	murowany			
84.	Cierpiegi [ul.]	7	65 KM 41	dom		4. ćw. XIX w.	murowany			
85.	Cierpiegi [ul.]	7 a	70 KM 41	kamienica		1893	murowany		1996-02-06	2570/A
86.	Cierpiegi [ul.]	9	86 KM 41	dom		pocz. XX w.	murowany			
87.	Cierpiegi [ul.]	13	74 KM 41	dom		k. XIX w.	murowany			
88.	Cierpiegi [ul.]	14/15	69 KM 41	dom		k. XIX w.	murowany			
89.	Cierpiegi [ul.]	16	66 KM 41	dom		k. XIX w.	murowany			
90.	Cierpiegi [ul.]	17	66 KM 41	kamienica		1892	murowany			
91.	Cierpiegi [ul.]	18	61 KM 41	kamienica		1892	murowany			
92.	Cierpiegi [ul.]	19	60 KM 41	dom		k. XIX w.	murowany			
93.	Cierpiegi [ul.]	23	10 KM 41	dom		1932	murowany			
94.	Cierpiegi [ul.]	24	9/1 KM 41	kamienica		1904	murowany			
95.	Cierpiegi [ul.]	25	149/2 KM 41	dom		k. XIX w.	murowany			
95.	Cierpiegi [ul.]	26	8/3 KM 41	kamienica		k. XIX w.	murowany			
97.	Cieszkowskiego [ul.]	1	56 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
98.	Cieszkowskiego [ul.]	2	57/3 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			

99.	Cieszkowskiego [ul.]	4	58 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
100.	Cieszkowskiego [ul.]	5	53 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
101.	Cieszkowskiego [ul.]	8	60/1 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
102.	Cieszkowskiego [ul.]	11	47 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
103.	Cieszkowskiego [ul.]	14	64 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
104.	Cieszkowskiego [ul.]	16	66 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
105.	Cieszkowskiego [ul.]	18	67 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
106.	Cieszkowskiego [ul.]	19	41/3 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
107.	Cieszkowskiego [ul.]	22	70/1 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
108.	Czereśniowa [ul.]	4	194/1 KM 60	dom	Czereśniowa [ul.]	pocz. XX w.	murowany			
109.	Czereśniowa [ul.]	11	165 KM 60	dom	Czereśniowa [ul.]	pocz. XX w.	murowany			
110.	Czereśniowa [ul.]	21	172 KM 60	dom	Czereśniowa [ul.]	pocz. XX w.	murowany			
111.	Czysta [ul.]	1	15 KM 41	dom		k. XIX w.	murowany			
112.	Czysta [ul.]	1 a	15 KM 41	dom		k. XIX w.	murowany			
113.	Czysta [ul.]	2	14 KM 41	dom		k. XIX w.	murowany			
114.	Czysta [ul.]	2 a	13 KM 41	kamienica	Czysta [ul.]	k. XIX w.	murowany			
115.	Czysta [ul.]	2 b	12 KM 41	dom		k. XIX w.	murowany			
116.	Czysta [ul.]	3	137 KM 29	dom		k. XIX w.	murowany			
117.	Czysta [ul.]	4	138 KM 29	dom		k. XIX w.	murowany			
118.	Czysta [ul.]	5	139 KM 29	dom		k. XIX w.	murowany			
119.	Dąkoska [ul.]	12	98/2 KM 41	kamienica		k. XIX w.	murowany			
120.	Dąkoska [ul.]	15	100/2 KM 41	dom		pocz. XX w.	murowany			
121.	Dąkoska [ul.]	16	101 KM 41	kamienica		k. XIX w.	murowany			
122.	Dąkoska [ul.]	17	102 KM 41	kamienica		k. XIX w.	murowany			
123.	Dąkoska [ul.]	18	89 KM 41	kamienica		1911	murowany			
124.	Dąkoska [ul.]	18 a	88 KM 41	kamienica		1911	murowany			
125.	Dąkoska [ul.]	19	87 KM 41	kamienica		k. XIX w.	murowany			
126.	Dąkoska [ul.]	20	85 KM 41	kamienica		1899	murowany			
127.	Dąkoska [ul.]	21	84 KM 41	kamienica		k. XIX w.	murowany			

128.	Dalkoska [ul.]	22	83 KM 41	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
129.	Dalkoska [ul.]	23	82 KM 41	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
130.	Dalkoska [ul.]	24	81 KM 41	kamienica		k. XIX w.	murowany			
131.	Dalkoska [ul.]		199 KM 55	amentarz szpitalny	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych	1894			2004-03-10	158/Wkip/A
132.	Dalkoska [ul.]		199 KM 55	kaplica grobowa Piotrowskich	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych	ok. 1935	murowany		2004-03-10	158/Wkip/A
133.	Dąbrowskiego [ul.]	3	101 KM 31	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
134.	Dąbrowskiego [ul.]	5,5 a	102/1, 102/2 KM 31	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
135.	Dąbrowskiego [ul.]	6	97 KM 31	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
136.	Dąbrowskiego [ul.]	7	103 KM 31	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
137.	Dąbrowskiego [ul.]	9	104 KM 31	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
138.	Dąbrowskiego [ul.]	21	110 KM 31	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
139.	Dąbrówki [ul.]	1	147 KM 19	kamienica		1904	murowany			
140.	Dąbrówki [ul.]	3	78 KM 19	kamienica		k. XIX w.	murowany			
141.	Dąbrówki [ul.]	4	79 KM 19	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany			
142.	Dąbrówki [ul.]	5	80 KM 19	kamienica		2. poł. XIX w.	murowany			
143.	Dąbrówki [ul.]	7	48 KM 20	dom		2. ćw. XIX w.	murowany			
144.	Dąbrówki [ul.]	8	49 KM 20	kamienica		1897	murowany			
145.	Dąbrówki [ul.]	9	53 KM 20	dom		ok. poł. XIX w.	murowany			
146.	Dąbrówki [ul.]	11	57 KM 20	kamienica		pocz. XX w.	murowany			

147.	Dąbrówki [ul.]	12	58 KM 20	kamienica		1879	murowany		
148.	Dąbrówki [ul.]	13	59 KM 20	kamienica		ok. 1880	murowany		
149.	Dąbrówki [ul.]	14	62 KM 20	kamienica		1904	murowany		
150.	Dąbrówki [ul.]	15	63 KM 20	wiła		4. ćw. XIX w.	murowany		
151.	Dąbrówki [ul.]	15	63 KM 20	budynek z salą widowiskową, później fabryki wódek i likierów, ob. budynek usługowy		4. ćw. XIX w.	murowany		
152.	Dąbrówki [ul.]	16	10 KM 28	dom		2. poł. XIX w.	murowany		
153.	Dąbrówki [ul.]	17	9 KM 28	dom		ok. poł. XIX w.	murowany		
154.	Dąbrówki [ul.]	18	8 KM 28	kamienica		3. ćw. XIX w.	murowany		
155.	Dąbrówki [ul.]	19	7 KM 28	kamienica, ob. siedziba Banku Spółdzielczego		80. lata XIX w.	murowany	1891 (Z. Balenski), 1907 (L. Smiecki)	
156.	Dąbrówki [ul.]	19 a	7 KM 28	kamienica, ob. siedziba Banku Spółdzielczego		przed 1861	murowany	4. ćw. XIX w.	
157.	Dąbrówki [ul.]	20	6 KM 28	hotel "Du Nord"		ok. 1850	murowany		1998-12-29 2656/A
158.	Dąbrówki [ul.]	23	47 KM 29	kamienica		ok. 1880	murowany		
159.	Dąbrówki [ul.]	25	43 KM 29	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany		
160.	Dąbrówki [ul.]	26	42 KM 29	kamienica		3. ćw. XIX w.	murowany		
161.	Dąbrówki [ul.]	27	40 KM 29	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany		
162.	Dąbrówki [ul.]	28	39 KM 29	kamienica		k. XIX w.	murowany		
163.	Dąbrówki [ul.]	29	36 KM 29	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany		
164.	Drobną [ul.]	19	70 KM 16	dom		20-30. lata XX w.	murowany		
165.	Dworcowa [ul.]	17	1/1 KM 52	dom [1]	dworca kolejowego	k. XIX w.	murowany		
166.	Dworcowa [ul.]	21	1/13 KM 52	dom urzędników kolejowych z podziemnym administracyjno-recepcyjno-mieszkalnym [15]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolumną mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Józefa Popiełuszko	1906-ok. 1910	murowany		2009-12-08 772/Wkp/A
167.	Dworcowa [ul.]		1/21 KM 52	nastawnia dysponująca Gn-A z podziemnym administracyjno-recepcyjno-	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolumną mieszkalną	ok. 1911	murowany		2009-12-08 772/Wkp/A

				mieszkalnego [13]	kołonerzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko					
168.	Fama [ul.]	1	28 KM 29	kamienica		ok. 1890	murowany			
169.	Fama [ul.]	2	24 KM 29	kamienica		ok. poł. XX w.	murowany			
170.	Fama [ul.]	6	21 KM 29	kościół parafialny rzymskokatolicki pw. Św. Trójcy	kościół parafialny rzymskokatolickiego pw. Św. Trójcy	ok. 1420-1430	murowany	1611, ok. 1613, 1687	1964-11-23	18A
171.	Fama [ul.]	6	21 KM 29	plebania	kościół parafialny rzymskokatolickiego pw. Św. Trójcy	ok. poł. XX w.	murowany			
172.	Fama [ul.]	6	21 KM 29	ogrodzenie z fragmentami murów miejskich	kościół parafialny rzymskokatolickiego pw. Św. Trójcy	XIV w.	murowany			
173.	Fama [ul.]	8	20 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany		1969-09-12	72B/A
174.	Franciszkańska [ul.]	2	145 KM 19	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
175.	Franciszkańska [ul.]	3	144 KM 19	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
176.	Franciszkańska [ul.]	9	71/5 KM 19	budynek Sądu Ziemskiego i Okręgowego, ob. Sądu Rejonowego		1878-1881	murowany		2000-07-28	37/Wkp/A
177.	Franciszkańska [ul.]	10	71/5 KM 19	budynek aresztu śledczego, ob. Sądu Rejonowego		1901	murowany			
178.	Franciszkańska [ul.]	12	73 KM 19	kościół klasztorny Franciszkanów pw. Wniebowzięcia NMP i św. Antoniego	klasztoru Franciszkanów	ok. 1270	murowany	XIII-XIV w. (?), ok. 1613, 2. poł. XVIII w., 1892, 1900-1902	1964-11-19	15A
179.	Franciszkańska [ul.]	12	73 KM 19	klasztor Franciszkanów	klasztoru Franciszkanów	pocz. XV w.	murowany	ok. 1613, 2. poł. XVIII w.	1964-11-19	15A
180.	Gajowa [ul.]	6	111/2 KM 59	dom	domu, ul. Gajowa 6	pocz. XX w.	murowany			
181.	Gajowa [ul.]	6	111/2 KM 59	budynek gospodarczy	domu, ul. Gajowa 6	pocz. XX w.	ryglowy			
182.	Gajowa [ul.]	12	118 KM 59	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
183.	Gajowa [ul.]	14	133 KM 59	dom		pocz. XX w.	murowany			
184.	Gajowa [ul.]	15	207 KM 60	dom	domu, ul. Gajowa 15	pocz. XX w.	murowany			
185.	Gajowa [ul.]	15	207 KM 60	budynek gospodarczy	domu, ul. Gajowa 15	pocz. XX w.	ryglowy			
186.	Gajowa [ul.]	16	136 KM 59	dom		pocz. XX w.	murowany			

187.	Gajowa [ul.]	17	231 KM 60	dom	domu, ul. Gajowa 17	pocz. XX w.	murowany			
188.	Gajowa [ul.]	17	231 KM 60	budynek gospodarczy	domu, ul. Gajowa 17	pocz. XX w.	ryglowy			
189.	Gajowa [ul.]	18	146 KM 59	dom		pocz. XX w.	murowany			
190.	Gajowa [ul.]	20	147 KM 59	dom		pocz. XX w.	murowany			
191.	Gajowa [ul.]	25	276 KM 60	dom	domu, ul. Gajowa 25	pocz. XX w.	murowany			
192.	Gajowa [ul.]	25	276 KM 60	budynek gospodarczy	domu, ul. Gajowa 25	1835	murowany			
193.	Gajowa [ul.]	27	277/1 KM 60	dom	domu, ul. Gajowa 27	20-30. lata XX w.	murowany			
194.	Gajowa [ul.]	27	277/1 KM 60	budynek gospodarczy	domu, ul. Gajowa 27	20-30. lata XX w.	murowany			
195.	Gajowa [ul.]	28	175/1 KM 59	dom		pocz. XX w.	murowany			
196.	Gajowa [ul.]		135/2 KM 59	figura NMP Niepokalanej		1. poł. XX w.	sztuczny kamień			
197.	Gajowa [ul.]		2/12 KM 58	dróżniczówka kolejowa		k. XIX w.	murowany			
198.	Garbarska [ul.]	1	130 KM 29	dom		k. XIX w.	murowany			
199.	Garbarska [ul.]	2	131 KM 29	dom		XIX/XX w.	murowany			
200.	Garbarska [ul.]	3	133 KM 29	dom		4. ćw. XIX w.	murowany			
201.	Garbarska [ul.]	6	126 KM 29	dom		4. ćw. XIX w.	murowany			
202.	Garbarska [ul.]	7	125 KM 29	dom		XIX/XX w.	murowany			
203.	Głęboka [ul.]	16	62 KM 35	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
204.	Golebia [ul.]	7	106/4 KM 16	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
205.	Golebia [ul.]	8	8/2 KM 16	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
206.	Góma [ul.]	1	1/1 KM 17	dom pracowników stadniny [4] - budynek nr 10	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	pocz. XX w.	murowany			
207.	Góma [ul.]	1	1/1 KM 17	budynek gospodarczy [3]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	1900-1914	murowany			
208.	Góma [ul.]	3	1/3 KM 17	dom pracowników stadniny [5] - budynek nr 9	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	1907	murowany			
209.	Góma [ul.]	3	1/3 KM 17	budynek gospodarczy [4]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	1900-1914	murowany			

210.	Górnica [ul.]	9	1 KM 14	dom		k. XIX w.	murowany			
211.	Grunwaldzka [ul.]	18	17/1 KM 96	dom		pocz. XX w.	murowany			
212.	Grunwaldzka [ul.]	30	18/1, 41 KM 96	dom		pocz. XX w.	murowany			
213.	Grunwaldzka [ul.]	42	34/11, 46 KM 96	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
214.	Grunwaldzka [ul.]	46	9/1 KM 95	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
215.	Grzybowo [ul.]	3	75 KM 19	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
216.	Grzybowo [ul.]	4	83/2 KM 19	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
217.	Grzybowo [ul.]	5	84 KM 19	kamienica		1879	murowany			
218.	Grzybowo [ul.]	6	86 KM 19	dom		pocz. XX w.	murowany			
219.	Grzybowo [ul.]	7	87 KM 19	kamienica		k. XIX w.	murowany	2006-06-19	345/Wkp/A	
220.	Grzybowo [ul.]	10	90/2 KM 19	dom		pocz. XX w.	murowany			
221.	Grzybowo [ul.]	12	93 KM 19	dom		2. poł. XIX w.	murowany			
222.	Grzybowo [ul.]	13	94 KM 19	dom		pocz. XX w.	murowany			
223.	Grzybowo [ul.]	14	95 KM 19	dom		pocz. XX w.	murowany			
224.	Grzybowo [ul.]	15	96/1 KM 19	dom		ok. poł. XIX w.	murowany			
225.	Grzybowo [ul.]	16	97 KM 19	dom		pocz. XX w.	murowany			
226.	Grzybowo [ul.]	17	98 KM 19	dom		ok. poł. XIX w.	murowany			
227.	Grzybowo [ul.]	22	112 KM 19	dom		pocz. XX w.	murowany			
228.	Grzybowo [ul.]	23/24	113 KM 19	dom		pocz. XX w.	murowany			
229.	Grzybowo [ul.]	25	114 KM 19	dom		k. XIX w.	murowany			
230.	Grzybowo [ul.]	31	24 KM 20	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
231.	Grzybowo [ul.]	32	26 KM 20	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
232.	Grzybowo [ul.]	34	40 KM 20	dom		XIX/XX w.	murowany			
233.	Grzybowo [ul.]	35	41 KM 20	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
234.	Grzybowo [ul.]	36	45 KM 20	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
235.	Św. Jana [ul.]	1	85 KM 19	kościół klasztorny Bożogrobców, ob. rektorii rzymskokatolicki pw. Św. Jana Chrzciciela	klasztoru Bożogrobców	ok. poł. XV w. - XV/XXI w.	murowany	2. poł. XVII w., k. XVIII w., ok. poł. XVIII w., 1916-1920	1951-09-11	765/Wkp/A
236.	Św. Jana [ul.]	2	88/3 KM 19	kościół Bożogrobców	klasztoru Bożogrobców	2. poł. XIV w.	murowany	k. XVII w., ok. poł. XVIII w.	1954-11-19	765/Wkp/A

237.	Św. Jana [ul.]	2	85, 88/2, 88/5 i 68/6 KM 19	otoczenie klasztoru Bożogrobców	klasztoru Bożogrobców	2. poł. XIV-XVIII w.			2009-10-02	765/Wk/A
238.	Św. Jana [ul.]	2a	88/4 KM 19	Katolicka Szkoła Ludowa św. Jana, ob. Gimnazjum Nr 1 im. Zjazdu Gnieźnieńskiego		1901-1904	murowany		1999-10-04	19/Wk/A
239.	Św. Jana [ul.]	8	66 KM 19	dom		2. poł. XVIII w.	ryglowy	1841, 1867		
240.	Św. Jana [ul.]	9	65 KM 19	szpital wojskowy, ob. szpital Zespołu Opieki Zdrowotnej		1856	murowany			
241.	Jana Pawła II [ul.]	1	75 KM 28	dom		k. XIX w.	murowany			
242.	Jana Pawła II [ul.]	2	81/3 KM 28	Komenda Powiatowa Policji		1. ćw. XX w.	murowany			
243.	Jana Pawła II [ul.]	5	90 KM 28	Obwodowy Urząd Mar		1. ćw. XX w.	murowany			
244.	Jasna [ul.]	2	32 KM 10	dom		pocz. XX w.	murowany			
245.	Jasna [ul.]	3	111 KM 10	dom		pocz. XX w.	murowany			
246.	Jezioma [ul.]	1	124 KM 29	dom		3. ćw. XIX w.	murowany			
247.	Jezioma [ul.]	1a	124 KM 29	dom		k. XIX w.	murowany			
248.	Jezioma [ul.]	13	109 KM 29	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
249.	Jezioma [ul.]	13a	110 KM 29	willa, ob. Zespół Przychodni Rejonowo-Specjalistycznych Lekarzy Rodzinnych "MEDIPOM"		20-30. lata XX w.	murowany			
250.	Bl. Jolenty [ul.]	1	85 KM 10	dom		pocz. XX w.	murowany			
251.	Bl. Jolenty [ul.]	4	80 KM 10	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
252.	Bl. Jolenty [ul.]	6	15 KM 10	dom		pocz. XX w.	murowany			
253.	Bl. Jolenty [ul.]	8	44 KM 10	willa		20-30. lata XX w.	murowany			
254.	Bl. Jolenty [ul.]	8a	45 KM 10	willa		20-30. lata XX w.	murowany			
255.	Bl. Jolenty [ul.]	9	47 KM 10	willa		20-30. lata XX w.	murowany			
256.	Bl. Jolenty [ul.]	10	48 KM 10	willa		pocz. XX w.	murowany			
257.	Bl. Jolenty [ul.]	11	51 KM 10	dom		pocz. XX w.	murowany			
258.	Bl. Jolenty [ul.]	12	52 KM 10	dom		pocz. XX w.	murowany			
259.	Bl. Jolenty [ul.]	13	53 KM 10	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
260.	Bl. Jolenty [ul.]	14	54 KM 10	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
261.	Bl. Jolenty [ul.]	15	55 KM 10	kamienica		pocz. XX w.	murowany			

262.	Bl. Jolenty [ul.]	16	56 KM 10	dom		pocz. XX w.	murowany			
263.	Bl. Jolenty [ul.]	18	86 KM 10	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
264.	Bl. Jolenty [ul.]	19	88 KM 10	kamienica		k. XIX w.	murowany			
265.	Kasprowicza [ul.]	3	42 KM 27	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
266.	Kasprowicza [ul.]	13	80/3 KM 26	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
267.	Kasprowicza [ul.]	13 a	79 KM 26	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
268.	Kasprowicza [ul.]	14	26 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
269.	Kasprowicza [ul.]	16	28 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
270.	Kaszarska [ul.]	3	16 KM 29	kamienica		2. poł. XIX w.	murowany			
271.	Kaszarska [ul.]	4	15 KM 29	kamienica		2. poł. XIX w.	murowany			
272.	Kaszarska [ul.]	5	15 KM 29	kamienica		2. poł. XIX w.	murowany			
273.	Kawiary [ul.]	31	31 KM 73	rzędcówka (?) folwarku Kawiary		2. poł. XIX w.	murowany			
274.	Kilińskiego [ul.]	5/6	19 i 18 KM 20	kamienica		ok. 1907	murowany			
275.	Kilińskiego [ul.]	7	17 KM 20	kamienica		ok. 1907	murowany			
276.	Kilińskiego [ul.]	8	16 KM 20	kamienica		ok. 1907	murowany			
277.	Kilińskiego [ul.]	9/10	15 KM 20	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
278.	Kilińskiego [ul.]	12	32 KM 20	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
279.	Kilińskiego [ul.]	13	31 KM 20	kamienica		ok. 1910	murowany			
280.	Kilińskiego [ul.]	14	30 KM 20	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
281.	Kilińskiego [ul.]	17	35 KM 20	kamienica		30. lata XX w.	murowany			
282.	Klonowa [ul.]	5	32 KM 65	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
283.	Kleckoska [ul.]	4/8	2 KM 17	ośrodek parafialny rzymskokatolicki pw. św. Piotra	ośrodek parafialny rzymskokatolickiego pw. św. Piotra	1833			1987-03-30	2119/A
284.	Kleckoska [ul.]	4/8	2 KM 17	brama główna	ośrodek parafialny rzymskokatolickiego pw. św. Piotra	1901	murowano-metalowy		1987-03-30	2119/A
285.	Kleckoska [ul.]	4/8	2 KM 17	kościół filialny rzymskokatolicki pw. św. św. Piotra i Pawła		1780	murowany		1966-11-28	413/A
286.	Kleckoska [ul.]	9	47/9 KM 31	dom pracowników stadniny [6] - budynek nr 21	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada	1904	murowany			

					Ogierów					
287.	Klekoska [ul.]	9	47/9 KM 31	budynek gospodarczy [10]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	pocz. XX w.	murowany			
288.	Klekoska [ul.]	10/16	1/5 KM 17	wiła dyrektora - budynek nr 16	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	1883-1885	murowany			
289.	Klekoska [ul.]	10/16	1/5 KM 17	budynek kancelaryjny - budynek nr 17	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	1883-1885	murowany			
290.	Klekoska [ul.]	10/16	1/5 KM 17	stajnia główna z ujeżdżalnią - budynki nr 1 i 13	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	1883-1885	murowany			
291.	Klekoska [ul.]	10/16	1/5 KM 17	stajnia wyjazdowa z kuźnią - budynek nr 15	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	1883-1885	murowany			
292.	Klekoska [ul.]	10/16	1/5 KM 17	stajnia polna - budynek nr 2	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	1904	murowany			
293.	Klekoska [ul.]	10/16	1/5 KM 17	stajnia - budynek nr 4	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	1883-1885	murowany			
294.	Klekoska [ul.]	10/16	1/5 KM 17	stajnia remontowa - budynek nr 12	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	1912	murowany			
295.	Klekoska [ul.]	10/16	1/5 KM 17	stajnia - budynek nr 19	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	1900-1914	murowany			
296.	Klekoska [ul.]	10/16	1/5 KM 17	budynek gospodarczy przy budynku kancelaryjnym [1]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	1900-1914	murowany			
297.	Klekoska [ul.]	10/16	1/5 KM 17	budynek gospodarczy przy stajni wyjazdowej z kuźnią [2]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	1900-1914	murowany			
298.	Klekoska [ul.]	10/16	1/5 KM 17	wozownia - budynek nr 14	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	1900-1914	murowany			
299.	Klekoska [ul.]	10/16	1/5 KM 17	ambulatorium - budynek nr 20	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	1900-1914	murowany			
300.	Klekoska [ul.]	10/16	1/5 KM 17	kryta ujeżdżalnia - budynek nr 3	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada	1900-1914	murowany			

					Ogierów					
301.	Klekoska [ul.]	10/16	1/5 KM 17	stodola - budynek nr 16	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	1900-1914	drewniany			
302.	Klekoska [ul.]	10/16	1/1, 1/2, 1/3, 1/4 i 1/5 KM 17	park	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	4. ćw. XIX w.				
303.	Klekoska [ul.]	11	2/2 KM 31	dom pracowników stadniny [7] - budynek nr 22	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	k. XIX w.	murowany			
304.	Klekoska [ul.]	17	36/6 KM 16	dom		1926	murowany			
305.	Klekoska [ul.]	18	37/8 KM 14	dom pracowników stadniny [8] - budynek nr 11	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	k. XIX w.	murowany			
306.	Klekoska [ul.]	18	37/8 KM 14	budynek gospodarczy [5]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	pocz. XX w.	murowany			
307.	Klekoska [ul.]	20	37/7 KM 14	dom pracowników stadniny [9] - budynek nr 8	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	k. XIX w.	murowany			
308.	Klekoska [ul.]	20	37/7 KM 14	budynek gospodarczy [6]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	pocz. XX w.	murowany			
309.	Klekoska [ul.]	21	34/2 KM 18	dom		pocz. XX w.	murowany			
310.	Klekoska [ul.]	22	37/1 KM 14	dom pracowników stadniny [10]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	k. XIX w.	murowany			
311.	Klekoska [ul.]	22	37/5 KM 14	budynek gospodarczy [7]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	pocz. XX w.	murowany			
312.	Klekoska [ul.]	22	37/4 KM 14	budynek gospodarczy [8]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	pocz. XX w.	murowany			
313.	Klekoska [ul.]	24	37/2 KM 14	dom pracowników stadniny [11]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	k. XIX w.	murowany			
314.	Klekoska [ul.]	26	37/6 KM 14	dom pracowników stadniny [12]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	k. XIX w.	murowany			
315.	Klekoska [ul.]	26	37/6 KM 14	budynek gospodarczy [9]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	pocz. XX w.	murowany			

Ogierów									
316.	Kleckoska [ul.]	28	36 KM 14	dom		pocz. XX w.	murowano-drewniany		
317.	Kleckoska [ul.]	29	31 KM 16	dom		1932	murowany		
318.	Kleckoska [ul.]	31	30/1 KM 16	dom		1932	murowany		
319.	Kleckoska [ul.]	35	28/1 KM 16	dom		30. lata XX w.	murowany		
320.	Kleckoska [ul.]	36	33 KM 14	dom		1938	murowany		
321.	Kleckoska [ul.]	38	32 KM 14	dom		1932	murowany		
322.	Kleckoska [ul.]	39	20 KM 16	dom		30. lata XX w.	murowany		
323.	Kleckoska [ul.]	41	18/7 KM 16	dom		30. lata XX w.	murowany		
324.	Kleckoska [ul.]	42	29 KM 14	dom		30. lata XX w.	murowany		
325.	Kleckoska [ul.]	43	17/5 KM 16	dom		30. lata XX w.	murowany		
326.	Kleckoska [ul.]	50	24/1 KM 14	dom		30. lata XX w.	murowany		
327.	Kleckoska [ul.]	51	5/8 KM 16	dom		30. lata XX w.	murowany		
328.	Kleckoska [ul.]	62	58/96 KM 152	figura Chrystusa błogosławiącego		1. ćw. XX w.	murowany		
329.	Kleckoska [ul.]	62	65/96 KM 152	dwór	dworu, ul. Klekowska 62	k. XIX w.	murowany		
330.	Kleckoska [ul.]	62	12/2, 21 i 22 KM 152	park dworski	dworu, ul. Klekowska 62	3. ćw. XIX w.			
331.	Kleckoska [ul.]	62	65/96 KM 152	budynek gospodarczy	dworu, ul. Klekowska 62	k. XIX w.	murowany		
332.	Kleckoska [ul.]	72	91/96 KM 151	dom	domu, ul. Klekowska 72	30. lata XX w.	murowany		
333.	Kleckoska [ul.]	72	91/96 KM 151	budynek gospodarczy	domu, ul. Klekowska 72	30. lata XX w.	szachulcowy		
334.	Kleckoska [ul.]	77	1 KM 149	dom		pocz. XX w.	murowany		
335.	Kochanowskiego [ul.]	4	37/2 KM 45	dom		20-30. lata XX w.	murowany		
336.	Kochanowskiego [ul.]	12	26/2 KM 45	dom		20-30. lata XX w.	murowany		
337.	Kochanowskiego [ul.]	23	15/1 KM 46	dom		20-30. lata XX w.	murowany		
338.	Kolegiaty [ul.]	1	50 KM 18	kanonia	kanoni, ul. Kolegiaty	2. ćw. XVIII w.	murowany		1964-11-18 12/A
339.	Kolegiaty [ul.]	2	50 KM 18	kanonia wikariacka	kanoni, ul. Kolegiaty	1736-1738	murowany	1835-1836 (Roch Jax)	1964-11-19 11/A

340.	Kolegiaty [ul.]	3	50 KM 18	kanonia	kanonia, ul. Kolegiaty	2. ćw. XVII w.	murowany		1964-11-18	12A
341.	Kolegiaty [ul.]	3a	50 KM 18	ławca, ob. garaż	kanonia, ul. Kolegiaty	2. ćw. XVII w.	murowany		1964-11-18	12A
342.	Kolegiaty [ul.]	4	50 KM 18	kanonia	kanonia, ul. Kolegiaty	1733	murowany		1964-11-18	12A
343.	Kolegiaty [ul.]	4a	50 KM 18	kanonia	kanonia, ul. Kolegiaty	2. ćw. XVII w.	murowany		1964-11-18	12A
344.	Kolegiaty [ul.]	5	50 KM 18	kanonia	kanonia, ul. Kolegiaty	1748	murowany	1799 (?)	1974-07-18	15571A
345.	Kolegiaty [ul.]	6	50 KM 18	kanonia	kanonia, ul. Kolegiaty	1851-1853	murowany		1964-11-18	12A
346.	Kolegiaty [ul.]		50 KM 18	kościół kolegiaty, ob. Natny czynakokobok ob. pł. św. Jerzego		XII w.	murowany	1615-1632, 1782 (Bernard Langwiber)	1964-11-18	14A
347.	Kolejowa [ul.]	13	5 KM 201	czajdówka	folwarku Arkuszewo	4. ćw. XIX w.	murowany			
348.	Kolejowa [ul.]	13	5 KM 201	park	folwarku Arkuszewo	4. ćw. XIX w.				
349.	Kolejowa [ul.]	13	5 KM 201	grota	folwarku Arkuszewo	4. ćw. XIX w.	murowany			
350.	Kolejowa [ul.]	13	5 KM 201	łódźnia	folwarku Arkuszewo	4. ćw. XIX w.	murowany			
351.	Kolejowa [ul.]	13	5 KM 201	budynek gospodarczy, ob. kumik	folwarku Arkuszewo	4. ćw. XIX w.	murowany			
352.	Kolejowa [ul.]	13	5 KM 201	obora	folwarku Arkuszewo	4. ćw. XIX w.	murowany			
353.	Kolejowa [ul.]	13	5 KM 201	stodoła, ob. magazyn	folwarku Arkuszewo	4. ćw. XIX w.	murowany			
354.	Kolejowa [ul.]	13	5 KM 201	stajnia, ob. chlewnia	folwarku Arkuszewo	4. ćw. XIX w.	murowany			
355.	Kolejowa [ul.]	13	5 KM 201	chlewnia	folwarku Arkuszewo	4. ćw. XIX w.	murowany			
356.	Kolejowa [ul.]	13	5 KM 201	kuźnia i stelmacharnia, ob. budynek gospodarczy	folwarku Arkuszewo	4. ćw. XIX w.	murowany			
357.	Kolejowa [ul.]	13	5 KM 201	dom pracowników sezonowych [1], ob. magazyn	folwarku Arkuszewo	4. ćw. XIX w.	murowany			
358.	Kolejowa [ul.]	13	5 KM 201	dom pracowników sezonowych [2], ob. magazyn	folwarku Arkuszewo	4. ćw. XIX w.	murowany			
359.	Kolejowa [ul.]		9/22 KM 50	dworzec towarowy	stacji towarowo-rozrządowej Gniezno	1942-1943	murowany			
360.	Kolejowa [ul.]		55/1 KM 131	magazyn wojskowy	stacji towarowo-rozrządowej Gniezno	ok. 1942	murowany			
361.	Kolejowa [ul.]		55/1 KM 131	nastawnia wykonawcza Gn- 13, ob. nastawnia dysponująca Gn-C	stacji towarowo-rozrządowej Gniezno	ok. 1942	murowany			
362.	Kolejowa [ul.]		9/11 KM 50	nastawnia dysponująca Gn- B	stacji towarowo-rozrządowej Gniezno	ok. 1942	murowany			

363.	Kolątaja [ul.]		9/1 KM 50	wiadukt kolejowy północny [1]	stacji towarowo-maszynowej Gniezno	1915-1917, 1941	żelazny			
364.	Kolątaja [ul.]		9/1 KM 50	wiadukt kolejowy środkowy [2]	stacji towarowo-maszynowej Gniezno	1942-1943	żelazny			
365.	Kolątaja [ul.]		9/1 KM 50	wiadukt kolejowy południowy [3]	stacji towarowo-maszynowej Gniezno	1942-1943	żelazny			
366.	Kolątaja [ul.]	4	67 KM 45	dom		1932	murowany			
367.	Kolątaja [ul.]	9	55/1 KM 26	dom		1936	murowany			
368.	Kolątaja [ul.]	12	71/1 KM 45	dom	domu, ul. Kolątaja 12	20-30. lata XX w.	murowany			
369.	Kolątaja [ul.]	12	71/1 KM 45	budynek gospodarczy	domu, ul. Kolątaja 12	20-30. lata XX w.	murowany			
370.	Kolątaja [ul.]	12	71/1 KM 45	warsztat	domu, ul. Kolątaja 12	20-30. lata XX w.	murowany			
371.	Konikowo [ul.]	1	104 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
372.	Konikowo [ul.]	5	102 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
373.	Konikowo [ul.]	6/8	7 KM 51	budynek przemysłowy, ob. Zakład Przetwórczy Centrali Rybnej		pocz. XX w.	murowany			
374.	Konikowo [ul.]	7	101 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
375.	Konikowo [ul.]	15	88/2 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
376.	Konikowo [ul.]	19	79/1 KM 44	dom		2. ćw. XX w.	murowany			
377.	Konikowo [ul.]	20	4 KM 50	obora	folwarku Konikowo	4. ćw. XIX w. - pocz. XX w.	murowany			
378.	Konikowo [ul.]	20	4 KM 50	stodola	folwarku Konikowo	4. ćw. XIX w. - pocz. XX w.	murowany			
379.	Konikowo [ul.]	20	4 KM 50	magazyn	folwarku Konikowo	4. ćw. XIX w. - pocz. XX w.	murowany			
380.	Konikowo [ul.]	20	4 KM 50	owczarnia	folwarku Konikowo	4. ćw. XIX w. - pocz. XX w.	murowany			
381.	Konikowo [ul.]	21	78 KM 44	dom		2. ćw. XX w.	murowany			
382.	Konikowo [ul.]	23	77/2 KM 44	rzędcówka	folwarku Konikowo	1899	murowany	ok. 1910		
383.	Konopnickiej [ul.]	1-2	32 KM 64	kamienica	kamienic spółdzielni mieszkaniowej urzędników, ob. Gnieźnieńskiej Spółdzielni Mieszkaniowej przy ul. Wrzesińskiej 9-11, 13, 20 i 22 oraz ul. Konopnickiej 1-2	1911-1912	murowany		2013-01-18	881/Wkp/A
384.	Konopnickiej [ul.]	4	17 KM 64	wiła		20-30. lata XX w.	murowany			

385.	Konopnickiej [ul.]	6	27 KM 64	budynek z salą sportową		pocz. XX w.	murowany			
386.	Koźmżyńska [ul.]	44	67 KM 144	dwór	dwórko-parkowy Skarżyski	60. lata XIX w.	murowany	1987-09-09 2014-11-05	1948/Wkp/A	2131/A
387.	Koźmżyńska [ul.]	44	67 KM 144	park	dwórko-parkowy Skarżyski	60. lata XIX w.		1987-09-09 2014-11-05	1948/Wkp/A	2131/A
388.	Koźmżyńska [ul.]	1	54 KM 42	wiła		4. ćw. XIX w.	murowany			
389.	Koźmżyńska [ul.]	20	52 KM 42	budynek przemysłowy, ob. budynek administracyjny Przetwórnicy Owoców		2. poł. XIX w.	murowany			
390.	Koźmżyńska [ul.]	4	51 KM 42	wiła		1916	murowany	1925 (Edward Günther)		
391.	Koźmżyńska [ul.]	5	24/2 KM 42	wiła, ob. Zespół Przychodni Rejonowo-Specjalistycznych Lekarzy Rodzinnych "MEDIPOM"		1890	murowany			
392.	Koźmżyńska [ul.]	6	55/2 KM 42	wiła, d. loża masońska Ghesener Odd-Fellow- Logenheim		1895	murowany			
393.	Koźmżyńska [ul.]	12	66/1 KM 42	kamienica		k. XIX w.	murowany			
394.	Koźmżyńska [ul.]		71, 72 KM 42	Park Miejski im. Tadeusza Koźmżyński		1899				
395.	Krzywe Kolo [ul.]	5	36 KM 20	dom		pocz. XX w.	murowany			
396.	Krzywe Kolo [ul.]	5 a	37 KM 20	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
397.	Krzywe Kolo [ul.]	5 b	38 KM 20	kamienica		1911	murowany			
398.	Krzywe Kolo [ul.]	5 c	39 KM 20	dom		pocz. XX w.	murowany			
399.	Krzywe Kolo [ul.]	6	51 KM 20	dom-magazyn		pocz. XX w.	murowany			
400.	Krzywe Kolo [ul.]	7	53 KM 20	dom		pocz. XX w.	murowany			
401.	Ks. Ludwiczaka [ul.]	1 a	131/1 KM 80	dom		1. poł. XX w.	murowany			
402.	Ks. Ludwiczaka [ul.]	1 b	133 KM 80	dom		1. poł. XX w.	murowany			
403.	Ks. Ludwiczaka [ul.]	1 c	134 KM 80	dom		1. poł. XX w.	murowany			
404.	Ks. Ludwiczaka [ul.]	3 a	138 KM 80	dom		1. poł. XX w.	murowany			
405.	Ks. Ludwiczaka [ul.]	3 d	148 KM 80	dom		1. poł. XX w.	murowany			
406.	Ks. Ludwiczaka [ul.]	4	189 KM 59	czworak, ob. dom	dworu Dalki	k. XIX w.	murowany			
407.	Ks. Ludwiczaka [ul.]	9	155/1 KM 80	budynek inwentarski, ob. dom	dworu Dalki	k. XIX w.	murowany			

408.	Ks. Ludwiczaka [ul.]	9	155/1 KM 80	owczarnia, ob. budynek inwentarski	dworu Dalki	pol. XIX w.	murowany			
409.	Ks. Ludwiczaka [ul.]	11	17 1/3 KM 80	owczarnia, ob. dom i budynek gospodarczy	dworu Dalki	pol. XIX w.	murowany			
410.	Ks. Ludwiczaka [ul.]	15	2/2 KM 81	dom		1. ćw. XX w.	murowany			
411.	Ks. Ludwiczaka [ul.]	16	204 KM 59	dom pracowników folwarcznych, ob. dom	dworu Dalki	k. XIX w.	murowany			
412.	Ks. Ludwiczaka [ul.]	20	215/4 KM 59	dwór, później siedziba Uniwersytetu Ludowego, ob. Dom Towarzystwa Czytelni Ludowych	dworu Dalki	1919-1921	murowany		1998-12-30	2655/A
413.	Ks. Ludwiczaka [ul.]	20	215/4 KM 59	park	dworu Dalki	k. XIX w.		1921 ok.	1998-12-30	2655/A
414.	Ks. Ludwiczaka [ul.]	32	22 1 KM 59	dom		1. dekada XX w.	ryglowy			
415.	Ks. Ludwiczaka [ul.]	44	1 KM 139	dom z częścią gospodarczą		1. dekada XX w.	murowany			
416.	Ks. Ludwiczaka [ul.]		17 1/5 KM 80	figura Chrystusa		1. poł. XX w.	szlaczny kamień			
417.	Ks. Ludwiczaka [ul.]			dróżniczówka kolejowa		k. XIX w.	murowany			
418.	Kwiatowa [ul.]	1	15 KM 5	dom		1933	murowany			
419.	Kwiatowa [ul.]	2	3 KM 9	willa		1933	murowany			
420.	Kwiatowa [ul.]	3	14/2 KM 5	willa		20-30. lata XX w.	murowany			
421.	Kwiatowa [ul.]	4	10/2 KM 9	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
422.	Kwiatowa [ul.]	5	13/1 KM 5	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
423.	Kwiatowa [ul.]	6	11/1 KM 9	dom		1934	murowany			
424.	Lecha [ul.]	1	28 KM 42	kamienica		1914-1915	murowany			
425.	Lecha [ul.]	2	25 KM 42	kamienica		ok. 1870	murowany			
426.	Lecha [ul.]	3	47 KM 42	willa		ok. 1870	murowany			
427.	Lecha [ul.]	4	50 KM 42	kamienica		ok. 1880	murowany			
428.	Lecha [ul.]	5	57 KM 42	kamienica		1893	murowany			
429.	Lecha [ul.]	6	56/2 KM 42	budynek Starostwa, ob. Urzędu Miasta	Starostwa	1899	murowany		1999-05-17	5Wikip/A
430.	Lecha [ul.]	6	56/2 KM 42	stajnia z wozownią	Starostwa	pocz. XX w.	murowany		1999-05-17	5Wikip/A
431.	Lecha [ul.]	6	56/2 KM 42	brama główna	Starostwa	pocz. XX w.	murowano-metalowy		1999-05-17	5Wikip/A
432.	Lecha [ul.]	6	56/2 KM 42	brama wewnętrzna	Starostwa	pocz. XX w.	murowano-		1999-05-17	5Wikip/A

433.	Lecha [ul.]	6	56/2 KM 42	ogrodzenie	Starostwa	pocz. XX w.	metalowy		1999-05-17	5/Wkp/A
434.	Lecha [ul.]	10	59/2 KM 42	kamienica, ob. budynek administracyjny PKP Przewozy Regionalne Sp. z o.o. Warszawa		1870	murowany		2003-08-21	144/Wkp/A
435.	Lecha [ul.]	11	48 KM 42	willa Ellerbeck, ob. przedszkole Sióstr Miłosierdzia Św. Wincentego a Paulo		1872	murowany		2003-05-07	129/Wkp/A
436.	Lecha [ul.]	12	31 KM 42	kamienica		ok. 1880	murowany			
437.	Lecha [ul.]	12 a	30/1 KM 42	dom		XIX/XX w.	murowany			
438.	Lecha [ul.]	13	29/2 KM 42	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
439.	Lefewela [ul.]	3	86/1 KM 44	dom		1938	murowany			
440.	Lefewela [ul.]	4	124 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
441.	Lefewela [ul.]	5	85 KM 44	dom		30. lata XX w.	murowany			
442.	Lefewela [ul.]	6	123 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
443.	Lefewela [ul.]	7	84 KM 44	dom		30. lata XX w.	murowany			
444.	Lefewela [ul.]	8	122 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
445.	Leśna [ul.]	1	20 KM 93	dom z częścią gospodarczą		pocz. XX w.	murowany			
446.	Leśna [ul.]	2	16/2 KM 93	dom		30. lata XX w.	murowany			
447.	Leśna [ul.]	3	69 KM 93	dom		30. lata XX w.	murowany			
448.	Leśna [ul.]	7	71/2 KM 93	dom		30. lata XX w.	murowany			
449.	Leśna [ul.]	11	73/1 KM 93	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
450.	Leśna [ul.]	16	64/2 KM 93	dom		30. lata XX w.	murowany			
451.	Libelta [ul.]	2	89/2 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
452.	Libelta [ul.]	3	98 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
453.	Libelta [ul.]	4	90 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
454.	Libelta [ul.]	5	97 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
455.	Libelta [ul.]	9	95 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
456.	Libelta [ul.]	10	96 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
457.	Libelta [ul.]	11	62 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			

458.	Libeła [ul.]	15	51/1 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
459.	Libeła [ul.]	17	15 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
460.	Libeła [ul.]	19	14 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
461.	Libeła [ul.]	22	16/4 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
462.	Libeła [ul.]	23	9 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
463.	Libeła [ul.]	26	18/2 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
464.	Libeła [ul.]	30	21/2 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
465.	Libeła [ul.]	31	26 KM 27	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
466.	Libeła [ul.]	33	25 KM 27	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
467.	Libeła [ul.]	35/37	23, 24 KM 27	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
468.	Libeła [ul.]	36	74/1 KM 26	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
469.	Libeła [ul.]	39	22 KM 27	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
470.	Libeła [ul.]	40	67/1 KM 26	dom		1931	murowany			
471.	Libeła [ul.]	42	65 KM 26	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
472.	Libeła [ul.]	45	12/2 KM 27	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
473.	Libeła [ul.]	46	44/1 KM 26	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
474.	Libeła [ul.]	48	43/1 KM 26	dom		1930	murowany			
475.	Libeła [ul.]	49	9 KM 27	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
476.	Libeła [ul.]	52	6 KM 26	dom		pocz. XX w.	murowany			
477.	Libeła [ul.]Roosevelta [ul.]	53/62/64	8 KM 27	dom		1901	murowany			
478.	Libeła [ul.]	56	4 KM 26	dom		pocz. XX w.	murowany			
479.	Libeła [ul.]	56 a	3 KM 26	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
480.	Kanclerza Łaskiego [ul.]	1	1 KM 29	kanonia	kanoni, ul. Kanclerza Łaskiego i Tumską	pocz. XVI w.	murowany	XVIII w.	1968-11-21	359/A
481.	Kanclerza Łaskiego [ul.]	1 a	1 KM 29	kanonia	kanoni, ul. Kanclerza Łaskiego i Tumską	2. poł. XVIII w.	murowano- ryglowy		1968-11-21	360/A
482.	Kanclerza Łaskiego [ul.]	2	50 KM 18	pałac biskupi	pałacu biskupiego	przed poł. XIX w.	murowany	1928 (Stefan Cybichowski)	1968-11-21	358/A
483.	Kanclerza Łaskiego [ul.]	2	50 KM 18	lamus	pałacu biskupiego	2. poł. XVIII w.	murowany		1968-11-21	358/A
484.	Kanclerza Łaskiego [ul.]	3	1 KM 29	kanonia	kanoni, ul. Kanclerza Łaskiego i Tumską	ok. 1830-1835	murowany		1968-11-21	361/A

485.	Kancelerza Laskiego [u.]	5	1 KM 29	kanonia	kanoni, ul. Kancelerza Laskiego i Tumskie	ok. 1830-1835	murowany		1968-11-21	362/A
486.	Kancelerza Laskiego [u.]	7	1 KM 29	pałac arcybiskup		ok. 1830-1836	murowany	1928 (Stefan Cybichowski)	1968-11-21	357/A
487.	Kancelerza Laskiego [u.]	8	2/2 KM 18	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
488.	Kancelerza Laskiego [u.]	9	12 KM 30	kanonia, ob. plebania katedralna	kanoni, ul. Kancelerza Laskiego i Tumskie	ok. 1830-1835	murowany		1968-11-21	363/A
489.	Kancelerza Laskiego [u.]	11	11 KM 30	budynek Muzeum Archidiecezjalnego, później Trybunału Metropolitalnego, ob. Prymasowskiego Wydawnictwa "Gauderinum"	Muzeum Archidiecezjalnego, później Trybunału Metropolitalnego, ob. Prymasowskiego Wydawnictwa "Gauderinum"	1937-1938	murowany		2006-09-20	411/Wkp/A
490.	Kancelerza Laskiego [u.]	11	11 KM 30	relikty baszty zamku prymasowskiego	Muzeum Archidiecezjalnego, później Trybunału Metropolitalnego, ob. Prymasowskiego Wydawnictwa "Gauderinum"	XVI w.	murowany		2006-09-20	411/Wkp/A
491.	Kancelerza Laskiego [u.]	11	11 i 12 KM 30	ogród	Muzeum Archidiecezjalnego, później Trybunału Metropolitalnego, ob. Prymasowskiego Wydawnictwa "Gauderinum"	30. lata XX w.			2006-09-20	411/Wkp/A
492.	Kancelerza Laskiego [u.]	14	6 KM 18	kamienica		k. XIX w.	murowany			
493.	Kancelerza Laskiego [u.]	15	10 KM 30	dom [1]	domu, ul. Kancelerza Laskiego 15	k. XIX w.	murowano-szachulcowy			
494.	Kancelerza Laskiego [u.]	15	10 KM 30	dom [2]	domu, ul. Kancelerza Laskiego 15	k. XIX w.	murowany			
495.	Kancelerza Laskiego [u.]	15	10 KM 30	budynek administracyjny młyna parowego		70. lata XIX w.	murowany			
496.	Kancelerza Laskiego [u.]	17	9 KM 30	kamienica		2. poł. XIX w.	murowany			
497.	Kancelerza Laskiego [u.]	21	7/2 KM 30	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
498.	Kancelerza Laskiego [u.]	23	7/1 KM 23	kamienica		1. ćw. XX w.	murowany			
499.	Kancelerza Laskiego [u.]	25	6 KM 30	kamienica		k. XIX w.	murowany			

500.	Kanclerza Łaskiego [ul.]	27	5 KM 30	kamienica		k. XIX w.	murowany			
501.	Łącznica [ul.]	5	4 KM 20	dom		pocz. XX w.	murowany			
502.	Łącznica [ul.]	6	5 KM 20	dom		pocz. XX w.	murowany			
503.	Łącznica [ul.]	7	6/1 i 6/2 KM 20	dom		pocz. XX w.	murowany			
504.	Lubińskiego [ul.]	1	21 KM 28	dom		k. XIX w.	murowany			
505.	Lubińskiego [ul.]	3/5	20 KM 28	szk ośa, ob. II Liceum Ogólnokształcące im. Dąbrówki		4. ćw. XIX w.	murowany			
506.	Lubińskiego [ul.]	4	11 KM 28	dom		4. ćw. XIX w.	murowany			
507.	Lubińskiego [ul.]	8	13 KM 28	kamienica		1907	murowany			
508.	Lubińskiego [ul.]	10	6 KM 42	dom		XIX/XX w.	murowany			
509.	Lubińskiego [ul.]	10 a	6 KM 42	dom		XIX/XX w.	murowany			
510.	Lubińskiego [ul.]	11	7 KM 42	loża masońska, ob. Miejski Ośrodek Kultury	loży masońskiej, ul. Lubińskiego 11	pocz. XX w.	murowany		1999-05-18	6Wikip/A
511.	Lubińskiego [ul.]	11	7 KM 42	ogród	loży masońskiej, ul. Lubińskiego 11	pocz. XX w.			1999-05-18	6Wikip/A
512.	Lubińskiego [ul.]	13	38/1 KM 42	dom		4. ćw. XIX w.	murowany			
513.	Lubińskiego [ul.]	15	39 KM 42	dom		4. ćw. XIX w.	murowany			
514.	Lubińskiego [ul.]	17	40 KM 42	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
515.	3 Maja [ul.]	1	64/2 KM 20	willa		ok. 1880	murowany			
516.	3 Maja [ul.]	3	61 KM 20	dom		4. ćw. XIX w.	murowany			
517.	3 Maja [ul.]	5	60 KM 20	dom		k. XIX w.	murowany			
518.	3 Maja [ul.]	7	55/2 KM 20	dom		XIX/XX w.	murowany			
519.	3 Maja [ul.]	9	33 KM 20	willa		1886	murowany	1905		
520.	3 Maja [ul.]	11	15 KM 20	kamienica		ok. 1910	murowany			
521.	3 Maja [ul.]	12	129 KM 10	willa		ok. 1890	murowany			
522.	3 Maja [ul.]	13	14 KM 20	kamienica		ok. 1905	murowany			
523.	3 Maja [ul.]	14	130 KM 10	dom		k. XIX w.	murowany			
524.	3 Maja [ul.]	15	13 KM 20	dom		pocz. XX w.	murowany			
525.	3 Maja [ul.]	16	131 KM 10	kamienica		ok. 1905	murowany			
526.	3 Maja [ul.]	17	12 KM 20	dom		1919	murowany			

527.	3 Maja [ul.]	18	91 KM 10	kamienica		ok. 1915	murowany			
528.	3 Maja [ul.]	20	90 KM 10	dom		pocz. XX w.	murowany			
529.	3 Maja [ul.]	21	10 KM 20	dom		pocz. XX w.	murowany			
530.	3 Maja [ul.]	23	2 KM 20	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
531.	3 Maja [ul.]	25	1 KM 20	dom		k. XIX w.	murowany			
532.	3 Maja [ul.]	26	85 KM 10	dom		pocz. XX w.	murowany			
533.	3 Maja [ul.]	27	115/2 KM 19	dom		pocz. XX w.	murowany			
534.	3 Maja [ul.]	29	116 KM 19	dom		4. ćw. XIX w.	murowany			
535.	3 Maja [ul.]	30	82 KM 10	dom		4. ćw. XIX w.	murowany			
536.	3 Maja [ul.]	32	81 KM 10	willa		k. XIX w.	murowany			
537.	3 Maja [ul.]	34	79/1 KM 10	dom		k. XIX w.	murowany			
538.	3 Maja [ul.]	35	118 KM 19	dom		k. XIX w.	murowany			
539.	3 Maja [ul.]	36	78/2 KM 10	kamienica		XIXXX w.	murowany	1994-07-25	2308/A	
540.	3 Maja [ul.]	37/39	109/6 KM 19	szpital Bethesda, ob. szpital Zespołu Opieki Zdrowotnej		1899	murowany			
541.	3 Maja [ul.]	38	78/1 KM 10	kamienica		XIXXX w.	murowany	1994-07-25	2308/A	
542.	3 Maja [ul.]	40	77/1 KM 10	dom		pocz. XX w.	murowany			
543.	3 Maja [ul.]	41	108 KM 19	dom		4. ćw. XIX w.	murowany			
544.	3 Maja [ul.]	42	76/1 KM 10	dom		4. ćw. XIX w.	murowany			
545.	3 Maja [ul.]	43	28 KM 11	dom		4. ćw. XIX w.	murowany			
546.	3 Maja [ul.]	45	27/1 KM 11	dom		k. XIX w.	murowany			
547.	3 Maja [ul.]	46	75/1 KM 10	dom		pocz. XX w.	murowany			
548.	3 Maja [ul.]	47	26/2 KM 11	dom		k. XIX w.	murowany			
549.	3 Maja [ul.]	49	25 KM 11	dom		XIXXX w.	murowany			
550.	3 Maja [ul.]	51	24/2 KM 11	willa		1903	murowany	1934		
551.	Marcinkowskiego [ul.]	5	4 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
552.	Marcinkowskiego [ul.]	6	106 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
553.	Marcinkowskiego [ul.]	7	3 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
554.	Marcinkowskiego	8	107 KM 44	dom		20-30. lata XX w.	murowany			

	[ul.]									
555.	Marcinkowskiego [ul.]	10	108 KM 44	dom			20-30. lata XX w.	murowany		
556.	Marcinkowskiego [ul.]	16	55/1 KM 44	dom			1932	murowany		
557.	Marcinkowskiego [ul.]	22	8/1 KM 44	dom			20-30. lata XX w.	murowany		
558.	Matejki [ul.]	7	40 KM 25	dom			20-30. lata XX w.	murowany		
559.	Matejki [ul.]	9	39 KM 25	dom			20-30. lata XX w.	murowany		
560.	Matejki [ul.]	15	38/1 KM 26	dom			20-30. lata XX w.	murowany		
561.	Matejki [ul.]	19	40/1 KM 26	dom			20-30. lata XX w.	murowany		
562.	Św. Michała [ul.]	1	126/1 KM 10	plebania	kościół parafialny rzymskokatolickiego pw. św. Michała		ok. poł. XIX w.	murowany		
563.	Św. Michała [ul.]	2	124/1 KM 10	grodzisko „Zbar”			XII w.		1972-03-28, 2012-03-13	1359/A, 426/WkpC
564.	Św. Michała [ul.]	2	124/1 KM 10	kościół parafialny rzymskokatolicki pw. św. Michała Archanioła	kościół parafialny rzymskokatolicki pw. św. Michała Archanioła		1. ćw. XV w. (?)	murowany	ok. 1613, 1811-1815, 1900 (Julius Kohle)	1964-11-23 19A
565.	Św. Michała [ul.]	2	124/1 KM 10	ogrodzenie	kościół parafialny rzymskokatolickiego pw. św. Michała		pocz. XX w.	murowany		
566.	Św. Michała [ul.]	6	124/1 KM 10	dom			XXXXX w.	murowany		
567.	Św. Michała [ul.]	8	121 KM 10	dom			ok. poł. XIX w.	murowany		
568.	Św. Michała [ul.]	9	28 KM 10	willa			20-30. lata XX w.	murowany		
569.	Św. Michała [ul.]	10	120 KM 10	willa			ok. 1911	murowany		
570.	Św. Michała [ul.]	12	101 KM 10	willa			1. ćw. XX w.	murowany		
571.	Św. Michała [ul.]	14	102 KM 10	willa			1. ćw. XX w.	murowany		
572.	Św. Michała [ul.]	17	99 KM 10	willa			20-30. lata XX w.	murowany		
573.	Św. Michała [ul.]	18	39 KM 10	dom			pocz. XX w.	murowany		
574.	Św. Michała [ul.]	19	98 KM 10	willa			20-30. lata XX w.	murowany		
575.	Św. Michała [ul.]	20	40 KM 10	willa			pocz. XX w.	murowany		
576.	Św. Michała [ul.]	22	41 KM 10	willa			pocz. XX w.	murowany		
577.	Św. Michała [ul.]	24/26	42, 43/3, 43/4 KM 10	dom			ok. poł. XIX w.	murowany	30. lata XX w.	

578.	Św. Michała [ul.]	25	95/1 KM 10	willa		20-30. lata XX w.	murowany			
579.	Św. Michała [ul.]	27	50 KM 10	willa		20-30. lata XX w.	murowany			
580.	Św. Michała [ul.]	28	43/17 KM 10	dom		pocz. XX w.	murowany			
581.	Św. Michała [ul.]	31	46 KM 10	willa		30. lata XX w.	murowany			
582.	Mickiewicza [ul.]	3/3 a/3 b/4/4 a	43/7 KM 42	dom [1]	koloni mieszkalnej pracowników kolei	30. lata XX w.	murowany			
583.	Mickiewicza [ul.]	6/6 a	164 KM 29	kamienica		1898-1899	murowany	2001-07-03		62/Wkp/A
584.	Mickiewicza [ul.]	7	37/2 KM 42	kamienica		1900	murowany			
585.	Mickiewicza [ul.]	7 a	34 KM 42	dom		XXXXX w.	murowany			
586.	Mickiewicza [ul.]	7 a	36/2 KM 42	magazyn, ob. kaplica Kościoła Chrześcijan Baptystów		XXXXX w.	murowany			
587.	Mickiewicza [ul.]	8	33/4 KM 42	kamienica		ok. 1905	murowany			
588.	Mickiewicza [ul.]	9	12/2 KM 42	kinoteatr "Apollo", ob. Teatr im. Aleksandra Fredry		przed 1929	murowany			
589.	Mieszka I [ul.]	2	50 KM 29	kamienica		2. poł. XIX w.	murowany			
590.	Mieszka I [ul.]	3	5 KM 28	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
591.	Mieszka I [ul.]	4	51 KM 29	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany			
592.	Mieszka I [ul.]	5	4 KM 28	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany			
593.	Mieszka I [ul.]	6	52 KM 29	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany			
594.	Mieszka I [ul.]	7	3 KM 28	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany			
595.	Mieszka I [ul.]	8	53 KM 29	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany			
596.	Mieszka I [ul.]	9	2 KM 28	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
597.	Mieszka I [ul.]	10	54 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany			
598.	Mieszka I [ul.]	11	1 KM 28	kamienica		k. XIX w.	murowany			
599.	Mieszka I [ul.]	14	58 KM 29	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany			
600.	Mieszka I [ul.]	15	4 KM 42	kamienica		1896	murowany			
601.	Mieszka I [ul.]	17	3 KM 42	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
602.	Mieszka I [ul.]	19	2/2 KM 42	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
603.	Mieszka I [ul.]	20	61/3 KM 29	budynek siedziby gminy żydowskiej, ob. Zespół Państwowych Szkół		ok. 1880	murowany	2008-07-24		696/Wkp/A

				Muzycznych						
604.	Mieszka I [ul.]	21	40 KM 42	kamienica		3. ćw. XIX w.	murowany			
605.	Mieszka I [ul.]	22	65 KM 29	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany			
606.	Mieszka I [ul.]	23	41 KM 42	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany			
607.	Mieszka I [ul.]	25	84/1 KM 42	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
608.	Mieszka I [ul.]	27	42 KM 42	budynek główny Królewskiego Gimnazjum Gnieźnieńskiego, ob. Wielkopolskiego Samorządowego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Gnieźnie	Królewskiego Gimnazjum Gnieźnieńskiego, ob. Wielkopolskiego Samorządowego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Gnieźnie	1863	murowany	1884 (G. Herschenz), 1911, 1929	1991-04-24	2203/A
609.	Mieszka I [ul.]	27	42 KM 42	sala gimnastyczna Królewskiego Gimnazjum Gnieźnieńskiego, ob. Wielkopolskiego Samorządowego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Gnieźnie	Królewskiego Gimnazjum Gnieźnieńskiego, ob. Wielkopolskiego Samorządowego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Gnieźnie	1875	murowany		1991-04-24	2203/A
610.	Mieszka I [ul.]	27	42 KM 42	ogrodzenie	Królewskiego Gimnazjum Gnieźnieńskiego, ob. Wielkopolskiego Samorządowego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Gnieźnie	XIX/XX w.	murowany		1991-04-24	2203/A
611.	Mieszka I [ul.]	28	160 KM 29	siedziba Towarzystwa Rolniczego, ob. kamienica		pocz. XX w.	murowany			
612.	Mieszka I [ul.]	29/31/33/35	43/10 KM 42	dom [2]	koloni mieszkalnej pracowników kolei	30. lata XX w.	murowany			
613.	Mieszka I [ul.]	30	162 KM 29	kamienica	kamienicy, ul. Mieszka I 30	80. lata XIX w.	murowany	1935		
614.	Mieszka I [ul.]	30	162 KM 29	brama	kamienicy, ul. Mieszka I 30	80. lata XIX w.	murowany			
615.	Mieszka I [ul.]	30	162 KM 29	ogrodzenie	kamienicy, ul. Mieszka I 30	80. lata XIX w.	murowany			
616.	Mieszka I [ul.]	34	164 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	80. lata XIX w.		
617.	Mieszka I [ul.]	36	27 KM 41	kamienica		3. ćw. XIX w.	murowany			
618.	Mieszka I [ul.]	37	45 KM 42	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
619.	Mieszka I [ul.]	38	28 KM 41	kamienica		k. XIX w.	murowany			
620.	Mieszka I [ul.]	39	70 KM 42	dom		k. XIX w.	murowany			

621.	Mieszka I [ul.]	40	29/1 KM 41	kamienica		20-30. lata XX w.	murowany			
622.	Mieszka I [ul.]	42	30 KM 41	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
623.	Mieszka I [ul.]	43	68 KM 42	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
624.	Mieszka I [ul.]	44	32 KM 41	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
625.	Mieszka I [ul.]	46	33 KM 41	wiła		3. ćw. XIX w.	murowany			
626.	Mieszka I [ul.]	48	110/2 KM 41	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
627.	Mieszka I [ul.]	52	111 KM 41	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
628.	Mieszka I [ul.]	54	112/1 KM 41	kamienica		k. XIX w.	murowany			
629.	Mieszka I [ul.]	56	113/1 KM 41	dom		k. XIX w.	murowany			
630.	Mieszka I [ul.]	60	115/1 KM 41	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
631.	Mieszka I [ul.]	62	116 KM 41	kamienica		1902	murowany			
632.	Młodzieży Polskiej [ul.]	9	86/1 KM 16	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
633.	Młodzieży Polskiej [ul.]	10	87/1 KM 16	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
634.	Młodzieży Polskiej [ul.]	13	85/2 KM 16	dom		20. lata XX w.	murowany			
635.	Młodzieży Polskiej [ul.]	20	92 KM 16	dom		30. lata XX w.	murowany			
636.	Młodzieży Polskiej [ul.]	22	95 KM 16	dom		30. lata XX w.	murowany			
637.	Młodzieży Polskiej [ul.]	29	57 KM 32	dom		1938	murowany			
638.	Młodzieży Polskiej [ul.]	31	58 KM 32	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
639.	Młyńska [ul.]	9	62 KM 31	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
640.	Młyńska [ul.]	17	47/6 KM 31	dom pracowników stadniny [1]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	pocz. XX w.	murowany			
641.	Młyńska [ul.]	17	47/6 KM 31	budynek gospodarczy [11]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	pocz. XX w.	murowany			
642.	Młyńska [ul.]	19	47/5 KM 31	dom pracowników stadniny [2]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	pocz. XX w.	murowany			

643.	Młyńska [ul.]	19	47/5 KM 31	budynek gospodarczy [12]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	pocz. XX w.	murowany			
644.	Młyńska [ul.]	21	47/4 KM 31	dom pracowników stadniny [3]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	pocz. XX w.	murowany			
645.	Młyńska [ul.]	21	47/4 KM 31	budynek gospodarczy [13]	Królewskiej Stadniny, ob. Państwowego Stada Ogierów	pocz. XX w.	murowany			
646.	Mnichowska [ul.]			dróżniczówka kolejowa		k. XIX w.	murowany			
647.	Moniuszki [ul.]	1	159/2 KM 29	kamienica		k. XIX w.	murowany			
648.	Moniuszki [ul.]	2	151 KM 29	budynek przemysłowy		pocz. XX w.	murowany			
649.	Moniuszki [ul.]	2	151 KM 29	brama z ogrodzeniem		pocz. XX w.	murowany			
650.	Moniuszki [ul.]	3	69 KM 29	kamienica		1896	murowany			
651.	Moniuszki [ul.]	3 a	69 KM 29	kamienica		1896	murowany			
652.	Moniuszki [ul.]	4	68 KM 29	kamienica		k. XIX w.	murowany			
653.	Moniuszki [ul.]	4 a	67 KM 29	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
654.	Moniuszki [ul.]	5	66 KM 29	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
655.	Moniuszki [ul.]	5/6 a		dom		1899	murowany			
656.	Mysłwiecka [ul.]	1	104 KM 16	dom		1932	murowany			
657.	Mysłwiecka [ul.]	2	105 KM 16	dom		30. lata XX w.	murowany			
658.	Mysłwiecka [ul.]	3	103 KM 16	dom		30. lata XX w.	murowany			
659.	Mysłwiecka [ul.]	4	107/2 KM 16	dom		30. lata XX w.	murowany			
660.	Mysłwiecka [ul.]	6	108/1 KM 16	dom		30. lata XX w.	murowany			
661.	Mysłwiecka [ul.]	7	101 KM 16	dom		30. lata XX w.	murowany			
662.	Mysłwiecka [ul.]	12	111/1 KM 16	dom		1938	murowany			
663.	Mysłwiecka [ul.]	14	113 KM 16	dom		30. lata XX w.	murowany			
664.	Mysłwiecka [ul.]	17	97/1 KM 16	dom		1933	murowany			
665.	Niska [ul.]	3	45 KM 31	dom		30. lata XX w.	murowany			
666.	Orcholska [ul.]	38	9/2 KM 176	dom		2. dekada XX w.	murowany			
667.	Orcholska [ul.]	47	10/2	dom		30. lata XX w.	murowany			

			KM 176							
668.	Orcholska [ul.]	49	11/3 KM 176	dom		1. ćw. XX w.	murowany			
669.	Orcholska [ul.]	72 a	21 KM 174	dom		1933	murowany			
670.	Orcholska [ul.]	76	1 KM 175	dom		30. lata XX w.	murowany			
671.	Orcholska [ul.]	82	5 KM 175	dom		1933	murowany			
672.	Orcholska [ul.]	84	7 KM 175	dom		30. lata XX w.	murowany			
673.	Paderewskiego [ul.]	5	15 KM 45	dom		30. lata XX w.	murowany			
674.	Paderewskiego [ul.]	12	7 KM 46	dom		30. lata XX w.	murowany			
675.	Paderewskiego [ul.]	18	4 KM 46	dom		30. lata XX w.	murowany			
676.	Paderewskiego [ul.]	24	1/1 KM 46	dom		30. lata XX w.	murowany			
677.	Paderewskiego [ul.]	39	49 KM 25	dom		1938	murowany			
678.	Paderewskiego [ul.]	54	30/1 KM 25	dom		30. lata XX w.	murowany			
679.	Pałucka [ul.]	20		stacja kolejowa Gniezno-Winiary		pocz. XX w.	murowany			
680.	Pławnik [ul.]	5	9/10 KM 103	dom	domu, ul. Pławnik 5	1902	murowany			
681.	Pławnik [ul.]	5	9/10 KM 103	budynek gospodarczy	domu, ul. Pławnik 5	pocz. XX w.	murowany			
682.	Pławnik [ul.]	5	9/10 KM 103	stodoła	domu, ul. Pławnik 5	1902	murowany			
683.	Pocztowa [ul.]	8	12/12 KM 51	dom z kłoni domów robotników kolejowych z podzespółu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [17 o]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kłonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1906-ok. 1910	murowany		2009-12-08	772/Wkp/A
684.	Pocztowa [ul.]	8	12/12 KM 51	budynek gospodarczy z kłoni domów robotników kolejowych z podzespółu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [17 u]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kłonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1906-ok. 1910	murowany		2009-12-08	772/Wkp/A

685.	Pocztowa [ul.]	9	7/12 KM 43	blok koszarowy [2], ob. Wojskowa Komenda Uzupelnień - budynek nr 20	koszar 6. Regimentu Piechoty Pomorskiej, później 69. Pułku Piechoty	1876-1884	murowany	pocz. XX w.		
686.	Pocztowa [ul.]	9	7/20 KM 43	pralnia, ob. pralnia PRAL-BIEL s.c. - budynek nr 21	koszar 6. Regimentu Piechoty Pomorskiej, później 69. Pułku Piechoty	1876-1884	murowany			
687.	Pocztowa [ul.]	9	7/21 KM 43	areszt, ob. Wojskowa Komenda Uzupelnień - budynek nr 19	koszar 6. Regimentu Piechoty Pomorskiej, później 69. Pułku Piechoty	1876-1884	murowany			
688.	Pocztowa [ul.]	10	12/12 KM 51	dom z kolonii domów robotników kolejowych z podzespółu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [17 p]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszkio	1906-ok. 1910	murowany		2009-12-08	772/Wkp/A
689.	Pocztowa [ul.]	11	6 KM 43	blok koszarowy [3], ob. Gimnazjum Nr 2 im. Powstańców Wielkopolskich 1918/1919 - budynek nr 15	koszar 6. Regimentu Piechoty Pomorskiej, później 69. Pułku Piechoty	pocz. XX w.	murowany			
690.	Pocztowa [ul.]	12	12/12 KM 51	dom z kolonii domów robotników kolejowych z podzespółu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [17 r]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszkio	1906-ok. 1910	murowany		2009-12-08	772/Wkp/A
691.	Pocztowa [ul.]	13	7/27 KM 43	garnizonowy węzeł łączności - budynek nr 13	koszar 6. Regimentu Piechoty Pomorskiej, później 69. Pułku Piechoty	pocz. XX w.	murowany			
692.	Pocztowa [ul.]	14	12/12 KM 51	dom z kolonii domów robotników kolejowych z podzespółu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [17 s]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszkio	1906-ok. 1910	murowany		2009-12-08	772/Wkp/A
693.	Pocztowa [ul.]	16	12/12 KM 51	dom z kolonii domów robotników kolejowych z podzespółu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [17 t]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym	1906-ok. 1910	murowany		2009-12-08	772/Wkp/A

694.	Pocztowa [ul.]		12/1 KM 52	nastawnia wykonawcza Gn-2 z podziespołu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego [14]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	ok. 1941	murowany		2009-12-08	772/Wkp/A
695.	Pocztowa [ul.]		12/6 KM 51	nastawnia wykonawcza Gn-11	stacji towarowo-rozrządowej Gniezno	ok. 1941	murowany			
696.	Pocztowa [ul.]		12/16 KM 51	budynek administracyjny ekspedycji towarowej	stacji kolejowej Gniezno	1908-1909, 40. lata XX w.	murowany			
697.	Pocztowa [ul.]		12/16 KM 51	wieża wodna	stacji kolejowej Gniezno	1888, ok. 1900	murowany			
698.	Podgórna [ul.]	3	9 KM 19	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
699.	Podgórna [ul.]	7	133 KM 19	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
700.	Podgórna [ul.]	7 a	134 KM 19	kamienica		k. XIX w.	murowany			
701.	Pogodna [ul.]	15	108 KM 32	dom		30. lata XX w.	murowany			
702.	Polna [ul.]	4	13 KM 53	dom		pocz. XX w.	murowany			
703.	Polna [ul.]	5	11 KM 53	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
704.	Polna [ul.]	7	8 KM 53	dom		1928	murowany			
705.	Polna [ul.]	8	7/1 KM 53	kamienica		1905	murowany			
706.	Polna [ul.]	28	19 KM 53	budynek pomocniczy	dworca kolei wąskotorowej	20. lata XX w.	murowany			
707.	Polna [ul.]		10 KM 53	elektrownia	dworca kolei wąskotorowej	k. XIX w.	murowany			
708.	Powstańców Wielkopolskich [ul.]	8	10/2 KM 18	dom		ok. poł. XX w.	murowany			
709.	Powstańców Wielkopolskich [ul.]	9	6 KM 17	dom		pocz. XX w.	murowany			
710.	Powstańców Wielkopolskich [ul.]	13	4 KM 17	wiła		1896	murowany			
711.	Powstańców Wielkopolskich [ul.]	17	1/22 KM 12	dom pracowników folwarcznych	pałacu i folwarku Kustodia	4. ćw. XIX w.	murowany			
712.	Powstańców Wielkopolskich [ul.]	17	1/22 KM 12	budynek gospodarczy	pałacu i folwarku Kustodia	4. ćw. XIX w.	murowany			
713.	Powstańców Wielkopolskich [ul.]	19	1/22 KM 12	dom pracowników folwarcznych	pałacu i folwarku Kustodia	4. ćw. XIX w.	murowany			
714.	Powstańców Wielkopolskich [ul.]	19	1/22 KM 12	łódźnia	pałacu i folwarku Kustodia	4. ćw. XIX w.	murowany			

715.	Powstańców Wielkopolskich [u.]	21	1/21 KM 12	kuźnia, ob. magazyn	pałacu i folwarku Kustodia	4. ćw. XIX w.	murowany			
716.	Powstańców Wielkopolskich [u.]	21	1/21 KM 12	spichlerz i stajnia	pałacu i folwarku Kustodia	4. ćw. XIX w.	murowany			
717.	Powstańców Wielkopolskich [u.]	21	1/41 KM 13	stodoła	pałacu i folwarku Kustodia	4. ćw. XIX w.	murowany			
718.	Powstańców Wielkopolskich [u.]	24	1/41 KM 13	obora	pałacu i folwarku Kustodia	4. ćw. XIX w.	murowany			
719.	Powstańców Wielkopolskich [u.]	21	1/26 KM 12	spichlerz, ob. dom	pałacu i folwarku Kustodia	4. ćw. XIX w.	murowany			
720.	Powstańców Wielkopolskich [u.]	21	1/25 KM 12	stajnia i magazyn	pałacu i folwarku Kustodia	4. ćw. XIX w.	murowany			
721.	Powstańców Wielkopolskich [u.]	21	1/21 KM 12	budynek inwentarski, ob. zakład rzemieślniczy	pałacu i folwarku Kustodia	4. ćw. XIX w.	murowany			
722.	Powstańców Wielkopolskich [u.]	21	1/40 i 1/41 KM 12	podwórze folwarczne	pałacu i folwarku Kustodia	4. ćw. XIX w.				
723.	Powstańców Wielkopolskich [u.]	22	1/23 KM 12	pałac	pałacu i folwarku Kustodia	4. ćw. XIX w.	murowany	1995-08-11	2553/A	
724.	Powstańców Wielkopolskich [u.]	33	5/2 KM 157	dom		1. ćw. XX w.	murowany			
725.	Powstańców Wielkopolskich [u.]	41	16 KM 156	dom		1. ćw. XX w.	murowany			
726.	Poznańska [u.]	5	1/111 i 1/113 KM 37	wiła lekarzy [2]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych	1910-1911	murowany			
727.	Poznańska [u.]	15	1/8 KM 37	budynek dyrekcji i administracji	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych	1890-1894	murowany		2001-11-23	72/Wkp/A
728.	Poznańska [u.]	15	1/8 KM 37	wiła lekarzy [28]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego	1890-1894	murowany	po 1900	2001-11-23	72/Wkp/A

					"Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych					
729.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	wiła dyrektora [29]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	1890-1894	murowany		2001-11-23	72/Wkp/A
730.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału żeńskiego IV, ob. oddziału psychiatrycznego rehabilitacyjnego [4]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	1894	murowany		2001-11-23	72/Wkp/A
731.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału żeńskiego V, ob. oddziału leczenia uzależnień [5]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	1894	murowany		2001-11-23	72/Wkp/A
732.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału żeńskiego X	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	1900	murowany		2001-11-23	72/Wkp/A
733.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału męskiego XV, ob. oddziału detoksykacyjnego [15]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie	1894	murowany		2001-11-23	72/Wkp/A

					Chorych					
734.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału męskiego XVI, ob. oddziału psychiatrycznego ogólnego [16]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych	1894	murowany		2001-11-23	72/Wkp/A
735.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału męskiego XIX	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych	1900	murowany		2001-11-23	72/Wkp/A
736.	Poznańska [ul.]	15	1/14 KM 37	izba przyjęć, ob. portlemia [35]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych	1894	murowany		2001-11-23	72/Wkp/A
737.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	prosektorium [34]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych	1894	murowany		2001-11-23	72/Wkp/A
738.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek gospodarczy [7]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych	1890-1894	murowany		2001-11-23	72/Wkp/A
739.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	domki ogrodnika, ob.	Zakładu Psychiatrycznego	1894	murowany		2001-11-23	72/Wkp/A

				budynek mieszkalny (36 a)	"Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych					
740.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału I	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	XIXXX w.	murowany			
741.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału II	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	XIXXX w.	murowany			
742.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału III	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	XIXXX w.	murowany			
743.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału VI	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	XIXXX w.	murowany			
744.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału VII	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego	XIXXX w.	murowany			

					"Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych					
745.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału żeńskiego, ob. oddziału psychiatrycznego ogólnego [8]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	XIXXX w.	murowany			
746.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału żeńskiego, ob. oddziału psychiatrycznego ogólnego [8]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	XIXXX w.	murowany			
747.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału XI	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	XIXXX w.	murowany			
748.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału męskiego, ob. oddziału psychiatrycznego dziecięco- młodzieżowego [12]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	XIXXX w.	murowany			
749.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału męskiego, ob. oddziału psychiatrycznego ogólnego [13]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	1890-1894	murowany			

					Chorych					
750.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału męskiego XIV, ob. oddziału psychosomatycznego [14]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych	XXXXX w.	murowany			
751.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału męskiego XVII, ob. budynek pracowni diagnostycznej [17]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych	XXXXX w.	murowany			
752.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału XVIII	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych	XXXXX w.	murowany			
753.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału męskiego XX, ob. apteki i laboratorium	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych	XXXXX w.	murowany			
754.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału XXI	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych	XXXXX w.	murowany			
755.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału XXII	Zakładu Psychiatrycznego	XXXXX w.	murowany			

					"Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych					
756.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału XXIII	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	XXXXX w.	murowany			
757.	Poznańska [ul.]	15	1/8 KM 37	budynek oddziału męskiego ob. laboratorium i apteki [20]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	1890-1894	murowany			
758.	Poznańska [ul.]	15	1/3, 1/8 i 1/9 KM 37	park szpitalny	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	k. XIX w.			1984-08-10	23120A
759.	Poznańska [ul.]	15	1/5 KM 37	kaplica dwuwieżowa rymokatolicka i ewangelicka	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	1895-1894	murowany		1992-10-20	23511A
760.	Poznańska [ul.]	16	104/53 KM 32	dom kolonii mieszkaniowej [1]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego	pocz. XX w.	murowany			

					"Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych					
761.	Poznańska [ul.]	18	104/54 KM 32	dom kolonii mieszkaniowej [2]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	pocz. XX w.	murowany			
762.	Poznańska [ul.]	20	104/55 KM 32	dom kolonii mieszkaniowej [3]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	pocz. XX w.	murowany			
763.	Poznańska [ul.]	22	104/56 KM 32	dom kolonii mieszkaniowej [4]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	pocz. XX w.	murowany			
764.	Poznańska [ul.]	24	104/57 KM 32	dom kolonii mieszkaniowej [5]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	pocz. XX w.	murowany			
765.	Poznańska [ul.]	26	104/58 KM 32	dom kolonii mieszkaniowej [6]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	pocz. XX w.	murowany			

					Chorych					
766.	Poznańska [ul.]	30	104/59 KM 32	dom kolonii mieszkaniowej [7]	Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", od 1919 Krajowego Zakładu Psychiatrycznego "Dziekanka", ob. Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwów i Psychicznie Chorych	pocz. XX w.	murowany			
767.	Półwiejska [ul.]	2	1/1 KM 85	dom		pocz. XX w.	murowany			
768.	Półwiejska [ul.]	45	15 KM 99	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
769.	Półwiejska [ul.]	49	13 KM 99	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
770.	Promienista [ul.]	2	71 KM 16	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
771.	Prosta [ul.]	2	149/2 KM 80	stajnia, ob. budynek inwentarski	dworu Dalki	pol. XIX w.	murowany			
772.	Prosta [ul.]	3	143 KM 80	dom		1. pol. XX w.	murowany			
773.	Prosta [ul.]	4	150/1 KM 80	dom		1. pol. XX w.	murowany			
774.	Prosta [ul.]	4	150/1 KM 80	stodoła	dworu Dalki	k. XIX w.	murowany			
775.	Prosta [ul.]	4	150/1 KM 80	stajnia i obora	dworu Dalki	k. XIX w.	murowany			
776.	Prosta [ul.]	5	142 KM 80	dom		1. pol. XX w.	murowany			
777.	Prosta [ul.]	7	14 1/1 KM 80	dom		1. pol. XX w.	murowany			
778.	Przeznica [ul.]	1	100 KM 19	dom		pocz. XX w.	murowany			
779.	Pstrowskiego [ul.]	13	1/2 KM 77	budynek biurowo-mieszkalny	zespół budynków mieszkalnych garbami	1922	murowany		2004-12-30	216/Wkp/A
780.	Pstrowskiego [ul.]	14	1/1 KM 63	budynek mieszkalny	zespół budynków mieszkalnych garbami i zespół budynków mieszkalnych garbami	1921	murowany		2004-12-30	215/Wkp/A
781.	Pstrowskiego [ul.]	15	1/1 KM 77	budynek socjalno- mieszkalny	zespół budynków mieszkalnych garbami i zespół budynków mieszkalnych garbami	1922	murowany		2004-12-30	216/Wkp/A
782.	Pułkowa [ul.]	16	31 KM 96	dom		30. lata XX w.	murowany			
783.	Pustachowska [ul.]	10	92 KM 99	dom		20-30. lata XX w.	murowany			

784.	Pustachowska [ul.]	11	124/1 KM 99	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
785.	Pustachowska [ul.]	16	96 KM 99	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
786.	Pustachowska [ul.]	32	217/1 KM 99	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
787.	Pustachowska [ul.]	35	5/2 KM 109	szkoła, ob. dom		k. XIX w.	murowany			
788.	Pustachowska [ul.]	58	9/1 KM 110	dom		1. ćw. XX w.	murowany			
789.	Reja [ul.]	6	75/2 KM 26	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
790.	Reja [ul.]	12	63/13 KM 26	dom		1934	murowany			
791.	Reja [ul.]	14/14 a	45/4 i 45/8 KM 26	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
792.	Roosevelta [ul.]	45	16/8 KM 21	willa		1907	murowany			
793.	Roosevelta [ul.]	46	1/1 i 1/4 KM 27	dom		1907	murowany			
794.	Roosevelta [ul.]	50	2 KM 27	młyn		1. ćw. XX w.	murowany			
795.	Roosevelta [ul.]	53	1/2 KM 22	willa		pocz. XX w.	murowany			
796.	Roosevelta [ul.]	55	27 KM 22	cmentarz żydowski	cmentarz żydowski, ul. Roosevelta	ok. 1890				
797.	Roosevelta [ul.]	55	27 KM 22	kościelnia	cmentarz żydowski, ul. Roosevelta	XIX/XX w.	murowany			
798.	Roosevelta [ul.]	55	27 KM 22	dom grabarza	cmentarz żydowski, ul. Roosevelta	XIX/XX w.	murowany			
799.	Roosevelta [ul.]	55	27 KM 22	brama główna	cmentarz żydowski, ul. Roosevelta	ok. 1890	murowano- metalowy			
800.	Roosevelta [ul.]	55	27 KM 22	ogrodzenie	cmentarz żydowski, ul. Roosevelta	ok. 1890	murowano- metalowy			
801.	Roosevelta [ul.]	57	21/2 KM 22	dom		k. XIX w.	murowany			
802.	Roosevelta [ul.]	57	21/2 KM 22	cmentarz ewangelicki, ob. Park III Kultur		ok. 1880				
803.	Roosevelta [ul.]	58	6/3 KM 27	dom		pocz. XX w.	murowany			
804.	Roosevelta [ul.]	60	7 KM 27	dom		XIX/XX w.	murowany			
805.	Roosevelta [ul.]	63	31/25 KM 22	kamienica		ok. 1919	murowany			
806.	Roosevelta [ul.]	76	10 KM 26	dom		1906	murowany			
807.	Równa [ul.]	4	13 KM 131	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
808.	Rybna [ul.]	68	59, 60	dom, ob. przedszkole Nr 5		1. ćw. XX w.	murowany			

			KM 19							
809.	Rybna [ul.]	11 a	54 KM 19	dom		XIXXX w.	murowany			
810.	Rybna [ul.]	13	49 KM 19	dom		XIXXX w.	murowany			
811.	Rybna [ul.]	14	48 KM 19	kamienica		pocz. XX w.	murowana			
812.	Rybna [ul.]	15	47 KM 19	dom		XIXXX w.	murowany			
813.	Rybna [ul.]	16	46 KM 19	dom		XIXXX w.	murowany			
814.	Rybna [ul.]	18	104/2 KM 19	dom		XIXXX w.	murowany			
815.	Rybna [ul.]	19	103 KM 19	dom		XIXXX w.	murowany			
816.	Rybna [ul.]	20	102/1 KM 19	dom		XIXXX w.	murowany			
817.	Rybna [ul.]	21	101/1 KM 19	dom		XIXXX w.	murowany			
818.	Rybna [ul.]	28	92 KM 19	dom		XIXXX w.	murowany			
819.	Rynek	2	31 KM 29	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
820.	Rynek	3	30 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	1964-12-02	21/A	
821.	Rynek	4	29 KM 29	kamienica		30. lata XIX w.	murowany			
822.	Rynek	5	19 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	k. XIX w., pocz. XX w.	1968-11-21	364/A
823.	Rynek	6	18 KM 29	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany			
824.	Rynek	7	17 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	90. lata XIX w.	1968-11-22	365/A
825.	Rynek	8	14 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	20. lata XX w.	1968-11-22	366/A
826.	Rynek	9	13 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	2. poł. XIX w.	2003-03-26	124/Wkp/A
827.	Rynek	10	140 KM 19	budynek Sądu Ziemskiego, później Powiatowego, ob. kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	k. XIX w.	1968-11-22	367/A
828.	Rynek	11	139 KM 19	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	1858, 1874, 1907, 1926	1964-12-02	22/A
829.	Rynek	12	138 KM 19	kamienica		3. ćw. XIX w.	murowany	80. lata XIX w., 1928	1968-11-22	368/A
830.	Rynek	14	142 KM 19	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	2. poł. XIX w.		
831.	Rynek	15	143 KM 19	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany		1969-09-12	725/A
832.	Rynek	16	144 KM 19	kamienica		ok. 1890	murowany			
833.	Rynek	17	145 KM 19	kamienica		3. ćw. XIX w.	murowany			

834.	Rynek	18	146 KM 19	kamienica		XIX/XX w.	murowany	XIX/XX w., 1918-1939		
835.	Rynek	19	36 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	1841 (Schlöner), 1843 (Wolferl), 1893, 1900, 1909, 1924	1969-09-12	726/A
836.	Rynek	20	35 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	1838 (Schlöner), 1845, 1875 (K. Ballensiedt), 1899, 1915, 1937, 1938	1969-09-12	727/A
837.	Rzemieśnicza [ul.]	20	38 KM 149	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
838.	Rzeźnicka [ul.]	1	62 KM 29	kamienica		3. ćw. XIX w.	murowany			
839.	Rzeźnicka [ul.]	3	64 KM 29	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany			
840.	Rzeźnicka [ul.]	4	73 KM 29	kamienica		k. XIX w.	murowany			
841.	Rzeźnicka [ul.]	5	27 KM 29	kamienica		20-30. lata XX w.	murowany			
842.	Rzeźnicka [ul.]	6	30 KM 29	kamienica		k. XIX w.	murowany			
843.	Rzeźnicka [ul.]	7	34 KM 29	fabryka mydła R. Zwierzyńskiego, ob. kamienica		pocz. XX w.	murowany			
844.	Seminaryjna [ul.]	2	49/3 KM 18	Seminarium Duchowne z kaplicą, ob. Prymasowskie Wyższe Seminarium Duchowne	Seminarium Duchownego, ob. Prymasowskiego Wyższego Seminarium Duchownego	1782-1788	murowany	1848, 1827-1928	1968-11-21	356/A
845.	Seminaryjna [ul.]	2	49/3 KM 18	konwikt	Seminarium Duchownego, ob. Prymasowskiego Wyższego Seminarium Duchownego	k. XIX w.	murowany			
846.	Seminaryjna [ul.]	2	49/3 KM 18	ogród	Seminarium Duchownego, ob. Prymasowskiego Wyższego Seminarium Duchownego	XVIII-XX w.				
847.	Seminaryjna [ul.]	4	12 KM 19	wiła		1. ćw. XX w.	murowany			
848.	Sienkiewicza [ul.]	1	39 KM 28	dom		2. ćw. XIX w.	murowany			
849.	Sienkiewicza [ul.]	3	37/2 KM 28	dom		1. poł. XIX w.	murowany			
850.	Sienkiewicza [ul.]	5	35 KM 28	dom		1. poł. XIX w.	murowany			
851.	Sienkiewicza [ul.]	6	34 KM 28	dom, ob. Zespół Szkół Zawodowych Nr 3		pocz. XX w.	murowany			

852.	Sienkiewicza [ul.]	8	32 KM 28	dom		1. poł. XIX w.	murowany			
853.	Sienkiewicza [ul.]	9	31 KM 28	dom		4. ćw. XIX w.	murowany			
854.	Sienkiewicza [ul.]	10	30/2 KM 28	dom		XIX/XX w.	murowany			
855.	Sienkiewicza [ul.]	11	29/2 KM 28	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
856.	Sienkiewicza [ul.]	16	69 KM 28	kamienica		1906	murowany			
857.	Sienkiewicza [ul.]	17	65 KM 28	Bank Rzeszy, później Bank Polski, ob. Bank Zachodni WBK S.A.		1905-1907	murowany	1921 (Józef Wefelger), 1929-1930		
858.	Sienkiewicza [ul.]	18	64 KM 28	dom		po poł. XIX w.	murowany			
859.	Sienkiewicza [ul.]	19	63 KM 28	kamienica		1903	murowany			
860.	Sienkiewicza [ul.]	20	61 KM 28	dom		1. poł. XIX w.	murowany			
861.	Sienkiewicza [ul.]	21	60 KM 28	dom		1. poł. XIX w.	murowany			
862.	Sienkiewicza [ul.]	22	58 KM 28	dom		1. poł. XIX w.	murowany			
863.	Sienkiewicza [ul.]	23	57 KM 28	dom		po poł. XIX w.	murowany			
864.	Sienkiewicza [ul.]	24	53 KM 28	dom		1. poł. XIX w.	murowany			
865.	Sienkiewicza [ul.]	25	52 KM 28	dom		1. poł. XIX w.	murowany			
866.	Sienkiewicza [ul.]	26	49 KM 28	dom		1. poł. XIX w.	murowany			
867.	Sienkiewicza [ul.]	27	48 KM 28	kamienica		1. poł. XIX w.	murowany			
868.	Sienkiewicza [ul.]	28	44 KM 28	dom		1. ćw. XIX w.	murowany			
869.	Składowa [ul.]		1/16 KM 52	lokomotywnia wachlarzowa z podziemiu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [1]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolumną mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1908-1909, 1941, 1942	murowany		2009-12-08	772/Wkp/A
870.	Składowa [ul.]		1/16 KM 52	hala napraw lokomotyw lokomotywowni wachlarzowej z podziemiu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [1 a]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolumną mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1908-1909, 1941, 1942	murowany		2009-12-08	772/Wkp/A
871.	Składowa [ul.]		1/16 KM 52	skrzydło warsztatowe lokomotywowni wachlarzowej	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolumną mieszkalną	1908-1909, 1941, 1942	murowany		2009-12-08	772/Wkp/A

				z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [14]	kolje przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko					
872.	Skłodowa [ul.]		1/16 KM 52	bazen przemysłowy lokomotywowni wachlarzowej z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [14]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Skłodowej wraz z kotłownią mieszkalną kolje przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1908-1909, 1941, 1942	murowany		2009-12-08	772/WkplA
873.	Skłodowa [ul.]		1/16 KM 52	obrotnica przegubowa lokomotywowni wachlarzowej z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [14]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Skłodowej wraz z kotłownią mieszkalną kolje przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1941	metalowy		2009-12-08	772/WkplA
874.	Skłodowa [ul.]		1/16, 1/17 i 1/20 KM 52	lokomotywnia wachlarzowa z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [2]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Skłodowej wraz z kotłownią mieszkalną kolje przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1888, 1894, 1914, 1939-1941, 1963	murowany		2009-12-08	772/WkplA
875.	Skłodowa [ul.]		1/18 i 1/17 KM 52	warsztaty lokomotywowni wachlarzowej z podzespołem techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [2 e]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Skłodowej wraz z kotłownią mieszkalną kolje przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1888, 1894, 1914, 1939-1941, 1963	murowany		2009-12-08	772/WkplA
876.	Skłodowa [ul.]		1/11 KM 52	obrotnica zrównoważona lokomotywowni wachlarzowej z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [2 f]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Skłodowej wraz z kotłownią mieszkalną kolje przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1910	metalowy		2009-12-08	772/WkplA
877.	Skłodowa [ul.]		1/16 KM 52	podregowia z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [3]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Skłodowej wraz z kotłownią mieszkalną kolje przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1888-1890, 1913-1914, 1941	murowany		2009-12-08	772/WkplA

					przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko					
878.	Składowa [ul.]		1/16 KM 52	wieża wodna typu grzybek z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [4]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1906	murowany		2009-12-08	772/Wkp/A
879.	Składowa [ul.]		1/20 KM 52	buraw wodny z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [20]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1906	metalowy		2009-12-08	772/Wkp/A
880.	Składowa [ul.]		1/20 KM 52	dyspozytornia lokomotywna z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [5]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1942	murowany		2009-12-08	772/Wkp/A
881.	Składowa [ul.]		1/16 KM 52	stołownia z umywalką i portiernią z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [6]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1941–1942	murowany		2009-12-08	772/Wkp/A
882.	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	kolonna centralnego ogrzewania z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [7]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1941–1942	murowany		2009-12-08	772/Wkp/A
883.	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	siłownia spalnicza z trafostacją z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [8]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz	1942	murowany		2009-12-08	772/Wkp/A

					wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszk					
884.	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	warsztaty naprawy wagonów z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [9]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszk	1941–1942	murowany		2009-12-08	772/Wikip/A
885.	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	przesuwnica wagonów warsztatów naprawy wagonów z podzespołu techniczno-ruchowo-eksploatacyjnego [9 g]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszk	1941	metalowy		2009-12-08	772/Wikip/A
886.	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	два dwutorowe kanały oczyszczkowe z basenami szlaki z podzespołu ciągu technicznego obrządzania parowozów [12 h]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszk	ok. 1941	murowany		2009-12-08	772/Wikip/A
887.	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	żuraw wodny z podzespołu ciągu technicznego obrządzania parowozów [12 i]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszk	ok. 1941	metalowy		2009-12-08	772/Wikip/A
888.	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	два kanały rewizyjne z podzespołu ciągu technicznego obrządzania parowozów [12 j]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszk	1941	murowany		2009-12-08	772/Wikip/A
889.	Składowa [ul.]		12/8 KM 51	rezewowy kanał oczyszczkowy z podzespołu ciągu technicznego obrządzania parowozów [12 k]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym	ok. 1941	murowany		2009-12-08	772/Wikip/A

890.	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	suszarnia piasku z wyposażeniem (piec suszarniczy i instalacja pneumatycznego przesysku piasku na wieżę zapliaszczania) z podzespołu ciągu technicznego obrządzania parowozów [12 l]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszkó	1941	metalowy		2009-12-08	772/Wkp/A
891.	Składowa [ul.]		1/17 KM 52	wieża napliaszczania lokomotyw z podzespołu ciągu technicznego obrządzania parowozów [12 m]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszkó	ok. 1941	metalowy		2009-12-08	772/Wkp/A
892.	Składowa [ul.]		1/18, 1/32, 1/31 i 1/30 KM 52	ogrodzenie	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kolonią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszkó	40. lata XX w.	murowane			
893.	Składowa [ul.]			kompresorownia z magazynem drewna	stacji kolejowej Gniezno	1941-1942	murowane			
894.	Ślomińska [ul.]	1	93 KM 29	kamienica		1910	murowany			
895.	Ślomińska [ul.]	2	95 KM 29	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
896.	Ślomińska [ul.]	6	99 KM 29	Dom Katolicki Parafii Rzymskokatolickiej pw. Św. Trójcy im. Ks. Mateusza Zabłockiego		1. ćw. XX w.	murowany			
897.	Ślomińska [ul.]	7	100 KM 29	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
898.	Ślomińska [ul.]	10	9 KM 29	kamienica		1. ćw. XX w.	murowany			
899.	Ślomińska [ul.]	10 a	9 KM 29	kamienica		1. ćw. XX w.	murowany			
900.	Ślomińska [ul.]	10 b	9 KM 29	kamienica		1. ćw. XX w.	murowany			
901.	Ślomińska [ul.]	11	10/2 KM 29	dom		XVIII/XX w.	murowany			
902.	Śloneczna [ul.]	1	68/1 KM 74	dom		30. lata XX w.	murowany			

903.	Słoneczna [ul.]	4	102/1 KM 74	dom		30. lata XX w.	murowany			
904.	Słoneczna [ul.]	6	103 KM 74	dom		1932	murowany			
905.	Słoneczna [ul.]	10	105 KM 74	dom		1934	murowany			
906.	Słoneczna [ul.]	13	37 KM 74	dom		30. lata XX w.	murowany			
907.	Słoneczna [ul.]	14	107/1 KM 74	dom		30. lata XX w.	murowany			
908.	Słoneczna [ul.]	17	33 KM 74	dom		30. lata XX w.	murowany			
909.	Słoneczna [ul.]	20	39/1 KM 74	dom		30. lata XX w.	murowany			
910.	Słoneczna [ul.]	22	36 KM 74	dom		30. lata XX w.	murowany			
911.	Słowackiego [ul.]	19	35/2 KM 44	dom		30. lata XX w.	murowany			
912.	Słowackiego [ul.]	20	51 KM 45	dom		30. lata XX w.	murowany			
913.	Słowackiego [ul.]	21	34/4 KM 44	dom		30. lata XX w.	murowany			
914.	Słowackiego [ul.]	23	33/2 KM 44	dom		30. lata XX w.	murowany			
915.	Słowackiego [ul.]	25	32 KM 44	dom		30. lata XX w.	murowany			
916.	Słowackiego [ul.]	26	59/3 KM 45	dom		30. lata XX w.	murowany			
917.	Słowackiego [ul.]	28	60 KM 45	dom		30. lata XX w.	murowany			
918.	Słowackiego [ul.]	30	63 KM 45	dom		30. lata XX w.	murowany			
919.	Słowackiego [ul.]	31	78 KM 26	dom		30. lata XX w.	murowany			
920.	Słowackiego [ul.]	32	64 KM 45	dom		30. lata XX w.	murowany			
921.	Słowackiego [ul.]	34	66/1 KM 45	dom		30. lata XX w.	murowany			
922.	Słowackiego [ul.]	39	62/2 KM 26	dom		30. lata XX w.	murowany			
923.	Słowackiego [ul.]	43	41/3 KM 26	dom		30. lata XX w.	murowany			
924.	Słowackiego [ul.]	46	28/2 KM 26	dom		30. lata XX w.	murowany			
925.	Sobieckiego [ul.]	2	47 KM 28	kamienica		XXXXX w.	murowany			
926.	Sobieckiego [ul.]	2	38/2 KM 28	rzeźnia miejska		1895	murowany			
927.	Sobieckiego [ul.]	7	59 KM 28	kamienica		20. lata XX w.	murowany			
928.	Sobieckiego [ul.]	8	59 KM 28	kamienica		20. lata XX w.	murowany			
929.	Sobieckiego [ul.]	11	66 KM 28	kamienica		1. dekada XX w.	murowany			
930.	Sobieckiego [ul.]	11 a	67 KM 28	kamienica		ok. 1914	murowany			
931.	Sobieckiego [ul.]	12 a	68 KM 28	kamienica		1. dekada XX w.	murowany			

932.	Sobiekiego [ul.]	13/13 a	72 KM 28	kamienica		1908	murowany			
933.	Sobiekiego [ul.]	14	73/1 KM 28	kamienica	kamienicy ul. Sobieskiego 14/14 a	ok. 1915	murowany			
934.	Sobiekiego [ul.]	14 a	73/1 KM 28	oficyna		ok. 1915	murowany			
935.	Sobiekiego [ul.]	16	88/4 KM 28	dom ogrodnika		1913	murowany	1940		
936.	Sobiekiego [ul.]	20	7/4 KM 43	blok koszarowy [1] - budynek nr 1, ob. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 1 i budynek Powiatowego Urzędu Pracy	koszar 6. Regimentu Piechoty Pomorskiej, później 69. Pułku Piechoty	1876-1884	murowany			
937.	Sobiekiego [ul.]	20	7/24 KM 43	ujęźdźnia, ob. budynek hotelowo-konferencyjny Towarzystwa Inwestycyjnego NEST Sp. z o.o. - budynek nr 8	koszar 6. Regimentu Piechoty Pomorskiej, później 69. Pułku Piechoty	1876-1884	murowany	80. lata XIX w.		
938.	Sobiekiego [ul.]	20	7/4 KM 43	stajnia [1], ob. budynek nieużytkowany - budynek nr 4	koszar 6. Regimentu Piechoty Pomorskiej, później 69. Pułku Piechoty	pocz. XX w.	murowany			
939.	Sobiekiego [ul.]	20	7/4 KM 43	stajnia [2], ob. budynek nieużytkowany - budynek nr 6	koszar 6. Regimentu Piechoty Pomorskiej, później 69. Pułku Piechoty	pocz. XX w.	murowany			
940.	Sobiekiego [ul.]	20	7/4 KM 43	magazyn [1], ob. warsztat MOTO PANDA - budynek nr 5	koszar 6. Regimentu Piechoty Pomorskiej, później 69. Pułku Piechoty	pocz. XX w.	murowany			
941.	Sobiekiego [ul.]	20	7/4 KM 43	magazyn [2], ob. sklep - budynek nr 7	koszar 6. Regimentu Piechoty Pomorskiej, później 69. Pułku Piechoty	pocz. XX w.	murowany			
942.	Sobiekiego [ul.]	21	91 KM 28	budynek d. przychodni dla matek i dzieci "Kropla mleka", ob. proleżoania		20-30. lata XX w.	murowany			
943.	Sobiekiego [ul.]	22	112 KM 43	cementarz ewangelicki		ok. 1880				
944.	Sobiekiego [ul.]	22	112 KM 43	ogrodzenie	cementarza ewangelickiego, ul. Sobieskiego	ok. 1880	murowany			
945.	Sobiekiego [ul.]		34 KM 27	rodzisko „Gnieźnik”		XIII w.		1972-05-15	1308 A	
946.	Sobiekiego [ul.]		1, 2, 10/1, 10/2, 3/2, 3/4, 3/5 i 5 KM 28; 34, 41, 13/4, 3/68, 14/1	Park Miejski		1898		1908		

			14/21 15/2 KM 27							
947.	Staszica [ul.]	2	31/24 KM 22	dom		1919	murowany			
948.	Stroma [ul.]	5	90 KM 29	dom		ok. 1930	murowany			
949.	Strumykowa [ul.]	2	1/116 KM 55	dom pracowników folwarcznych [2]	folwarku "Dziekanka", ul. Strumykowa 5	1. poł. XX w.	murowany			
950.	Strumykowa [ul.]	2	1/116 KM 55	budynek gospodarczy	folwarku "Dziekanka", ul. Strumykowa 5	poł. XIX w.	murowany	1. poł. XX w.		
951.	Strumykowa [ul.]	4	1/116 KM 55	wozownia	folwarku "Dziekanka", ul. Strumykowa 5	k. XIX w.	murowany			
952.	Strumykowa [ul.]	4	1/116 KM 55	stodoła	folwarku "Dziekanka", ul. Strumykowa 5	XIX/XX w.	murowany			
953.	Strumykowa [ul.]	4	1/116 KM 55	owczarnia	folwarku "Dziekanka", ul. Strumykowa 5	pocz. XX w.	murowany			
954.	Strumykowa [ul.]	4	1/116 KM 55	obora [1]	folwarku "Dziekanka", ul. Strumykowa 5	przed 1888	murowany	pocz. XX w.		
955.	Strumykowa [ul.]	5	5/6 KM 40	rzędówka	folwarku "Dziekanka", ul. Strumykowa 5	poł. XIX w.	murowany			
956.	Strumykowa [ul.]	6	1/116 KM 55	stajnia	folwarku "Dziekanka", ul. Strumykowa 5	XIX/XX w.	murowany			
957.	Strumykowa [ul.]	6	1/116 KM 55	obora [2]	folwarku "Dziekanka", ul. Strumykowa 5	XIX/XX w.	murowany			
958.	Strumykowa [ul.]	6	1/116 KM 55	mleczarnia, ob. dom	folwarku "Dziekanka", ul. Strumykowa 5	XIX/XX w.	murowany			
959.	Strumykowa [ul.]	7	5/5 KM 40	chlewnia	folwarku "Dziekanka", ul. Strumykowa 5	przed 1888	murowany			
960.	Strumykowa [ul.]	7	5/5 KM 40	dom pracowników folwarcznych [1]	folwarku "Dziekanka", ul. Strumykowa 5	XIX/XX w.	murowany			
961.	21 Stycznia [pl.]	2	20/4 KM 41	kamienica	kamienicy, pl. 21 Stycznia 2	1882	murowany	k. XIX lub pocz. XX w.	2000-12-22	41/Wkp/A
962.	21 Stycznia [pl.]	2	20/4 KM 41	oścyna wschodnia	kamienicy, pl. 21 Stycznia 2	1882	murowany	k. XIX lub pocz. XX w.	2000-12-22	41/Wkp/A
963.	21 Stycznia [pl.]	2	20/4 KM 41	oścyna zachodnia	kamienicy, pl. 21 Stycznia 2	1882	murowany	k. XIX lub pocz. XX w.	2000-12-22	41/Wkp/A
964.	21 Stycznia [pl.]	5	17/2 KM 41	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
965.	21 Stycznia [pl.]	8	83 KM 29	kamienica		k. XIX w.	murowany			
966.	21 Stycznia [pl.]	9	82 KM 29	kamienica		1905-1907	murowany		1995-06-20	2545/A
967.	21 Stycznia [pl.]	10	143 KM 29	kamienica		XIX/XX w.	murowany			

968.	21 Stycznia [pl.]	12	147/1, 147/2 KM 29	kamienica		2. poł. XIX w.	murowany			
969.	21 Stycznia [pl.]	13	148 KM 29	dom		3. ćw. XIX w.	murowany			
970.	Surowieckiego [ul.]	66	108 KM 74	dom		30. lata XX w.	murowany			
971.	Świątkorzyska [ul.]	1	20 KM 19	dom		ok. 1912	murowany			
972.	Świątkorzyska [ul.]	1 a	21 KM 19	dom		1912	murowany			
973.	Świątkorzyska [ul.]	1 b	22 KM 19	dom		ok. 1912	murowany			
974.	Świątkorzyska [ul.]	3	24 KM 19	dom		2. dekada XX w.	murowany			
975.	Świątkorzyska [ul.]	4	30 KM 19	dom		2. dekada XX w.	murowany			
976.	Świątkorzyska [ul.]	5	33 KM 19	dom		2. dekada XX w.	murowany			
977.	Świątkorzyska [ul.]	6	34 KM 19	dom		2. dekada XX w.	murowany			
978.	Świątkorzyska [ul.]	6 a	34 KM 19	dom		2. dekada XX w.	murowany			
979.	Świątkorzyska [ul.]	7	36 KM 19	dom		1 lub. 2. dekada XX w.	murowany			
980.	Świątkorzyska [ul.]	10	41 KM 19	dom		2. dekada XX w.	murowany			
981.	Świątkorzyska [ul.]	17	30/2 KM 18	dom		1 lub. 2. dekada XX w.	murowany			
982.	Świątkorzyska [ul.]	18	28/2 KM 18	dom		1 lub. 2. dekada XX w.	murowany			
983.	Świątkorzyska [ul.]	20	25/6 KM 18	dom		1. ćw. XX w.	murowany			
984.	Świątkorzyska [ul.]	24	12 KM 11	kościół filialny rzymskokatolicki pw. Św. Krzyża		1834-1836	murowany		1968-11-28	412/A
985.	Świątkorzyska [ul.] Żóławy [ul.]	24/19/20	7, 7 a, 8, 9/1, 9/2, 10, 11, 12, 13 i 14 KM 11	cementerz parafialny rzymskokatolicki pw. Św. Krzyża	cementerz parafialnego rzymskokatolickiego pw. Św. Krzyża	1804		1917	1987-03-25	2121A
986.	Świątkorzyska [ul.] Żóławy [ul.]	24/19/20	7, 7 a, 8, 9/1, 9/2, 10, 11, 12, 13 i 14 KM 11	brama główna	cementerz parafialnego rzymskokatolickiego pw. Św. Krzyża	2. poł. XIX w.	murowano- metalowy		1987-03-25	2121A
987.	Świątkorzyska [ul.]	25	46 KM 19	dom		1909	murowany			
988.	Świątkorzyska [ul.]	26	45 KM 19	dom		1 lub. 2. dekada XX w.	murowany			
989.	Świątkorzyska [ul.]	27	51 KM 19	dom		1 lub. 2. dekada XX w.	murowany			

990.	Świętokrzyska [ul.]	28	52 KM 19	dom		1 lub. 2. dekada XX w.	murowany			
991.	Świętokrzyska [ul.]	29	53 KM 19	dom		1 lub. 2. dekada XX w.	murowany			
992.	Tumska [ul.]	1	12 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	1897, 1925	1968-11-23	369A
993.	Tumska [ul.]	2	11 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	1918-1939	1964-12-07	23/A
994.	Tumska [ul.]	3	5/1 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany		1964-12-07	24/A
995.	Tumska [ul.]	4	4 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	1910, 1924	1964-12-07	25/A
996.	Tumska [ul.]	5	3 KM 29	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	4. ćw. XIX w.		
997.	Tumska [ul.]	6	2 KM 29	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
998.	Tumska [ul.]	7/8	1 KM 29	kanonia Karukowskiego	kanonia, ul. Kancelarza Łaskiego i Tumska	2. ćw. XVIII w.	murowany	1. ćw. XIX w.	1968-11-23	370/A
999.	Tumska [ul.]	9	50 KM 18	kościół katedralny rzymskokatolicki pw. Wniebowzięcia NMP i św. Wojciecha	kościół katedralny rzymskokatolickiego pw. Wniebowzięcia NMP i św. Wojciecha	ok. poł. XIV w. - 1512	murowany	1528-k. XVI w., ok. 1613, 1638, ok. poł. XVII w., 1732 (Cygier), 1761-ok. 1790 (Etraim Schroeger), 1927-1930	1931-03-04	2374/A*
1000.	Tumska [ul.]	10	1 KM 19	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	2. poł. XIX w.		
1001.	Tumska [ul.]	11/11 a	2/3, 2/4 KM 19	kamienica		1914	murowany			
1002.	Tumska [ul.]	12	6 KM 19	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	1862, 1889, 1925, 1927	1968-11-23	371/A
1003.	Tumska [ul.]	12	5 KM 19	magazyn		XIX/XX w.	murowany			
1004.	Tumska [ul.]	13	7 KM 19	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	1883 (Aleksander Tyrocke), 1888 (Aleksander Tyrocke), 1891 (Godyński), 1892, 1895, 1896, 1900, 1906	1968-11-23	372/A
1005.	Tumska [ul.]	14	8/2 KM 19	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany		1964-12-09	26/A
1006.	Tumska [ul.]	16	137 KM 19	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	80. lata XIX w.	1968-11-23	373/A
1007.	Tumska [ul.]	17	140 KM 19	kamienica		2. ćw. XIX w.	murowany	80. lata XIX w.		

1008	Tumska [ul.]		50 KM 18	grodzisko na Wzgórzu Lecha		VIII-X w.			1935-06-19	K.K.15/12/35
<del>1009</del>	<del>Warszawska [ul.]</del>	<del>1</del>	<del>22 KM 26</del>	<del>dom</del>		<del>2. ćw. XIX w.</del>	<del>murowany</del>			
1010	Warszawska [ul.]	2	26/2 KM 29	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany			
1011	Warszawska [ul.]	3	26/1 KM 29	kamienica "Comer"		k. XIX w.	murowany			
1012	Warszawska [ul.]	4	73 KM 29	kamienica		1881	murowany			
1013	Warszawska [ul.]	5	72 KM 29	kamienica		1863	murowany	1870, 1903		
1014	Warszawska [ul.]	6	71 KM 29	kamienica		1904-1905	murowany			
1015	Warszawska [ul.]	7	70 KM 29	kamienica		1887	murowany			
1016	Warszawska [ul.]	8	69 KM 29	kamienica		1896	murowany			
1017	Warszawska [ul.]	9	151 KM 29	kamienica		3. ćw. XIX w.	murowany	1933 (Fr. Schmelting)		
1018	Warszawska [ul.]	10	152 KM 29	kamienica	kamienicy, ul. Warszawska 10	70/80. lata XIX w.	murowany	90. lata XIX w., 1918-1939	1993-07-13	2276/A
1019	Warszawska [ul.]	10	152 KM 29	oficyna [1]	kamienicy, ul. Warszawska 10	70/80. lata XIX w.	murowany		1993-07-13	2276/A
1020	Warszawska [ul.]	10	152 KM 29	oficyna [2]	kamienicy, ul. Warszawska 10	70/80. lata XIX w.	murowany		1993-07-13	2276/A
1021	Warszawska [ul.]	10	152 KM 29	budynek gospodarczy	kamienicy, ul. Warszawska 10	90. lata XIX w.	murowany		1993-07-13	2276/A
1022	Warszawska [ul.]	10	152 KM 29	magazyn [1]	kamienicy, ul. Warszawska 10	90. lata XIX w.	murowany		1993-07-13	2276/A
1023	Warszawska [ul.]	10	152 KM 29	magazyn [2]	kamienicy, ul. Warszawska 10	90. lata XIX w.	murowany		1993-07-13	2276/A
1024	Warszawska [ul.]	11	153 KM 29	kamienica		k. XIX w.	murowany			
1025	Warszawska [ul.]	12	154 KM 29	kamienica		k. XIX w.	murowany			
1026	Warszawska [ul.]	13	155 KM 29	kamienica		2. poł. XIX w.	murowany			
1027	Warszawska [ul.]	14	156 KM 29	kamienica		1847	murowany	1886 (Ludwik Ballensiedt), 1887 (Gadow)		
1028	Warszawska [ul.]	16	31 KM 41	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany			
1029	Warszawska [ul.]	17	31 KM 41	dom		4. ćw. XIX w.	szachulcowy			
1030	Warszawska [ul.]	18/19	34 KM 41	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
1031	Warszawska [ul.]	20	35 KM 41	dom		k. XIX w.	murowany			
1032	Warszawska [ul.]	26	39 KM 41	kamienica		1897-1898	murowany			

1033.	Warszawska [ul.]	26 a	37 KM 41	kamienica		1905-1906	murowany			
1034.	Warszawska [ul.]	27	36 KM 41	kamienica		1894	murowany	1900, 1905	1994-06-24	2306/A
1035.	Warszawska [ul.]	28	24 KM 41	kamienica		1893-1894	murowany	1926, 1934, 1937		
1036.	Warszawska [ul.]	29	23 KM 41	dom		k. XIX w.	murowany			
1037.	Warszawska [ul.]	30	22 KM 41	kamienica	kamienicy, ul. Warszawska 30	1879-1880	murowany			
1038.	Warszawska [ul.]	30	22 KM 41	magazyn	kamienicy, ul. Warszawska 30	1932	murowany			
1039.	Warszawska [ul.]	30 a	21/1 KM 41	kamienica		k. XIX w.	murowany			
1040.	Warszawska [ul.]	32	149 KM 29	kamienica, ob. hotel AWO		3. ćw. XIX w.	murowany			
1041.	Warszawska [ul.]	33	150 KM 29	dom		1827	murowany	1839, 1882, 1890, 1906, 1916, 1934		
1042.	Warszawska [ul.]	34	80 KM 29	kamienica		k. XIX w.	murowany			
1043.	Warszawska [ul.]	35	78 KM 29	kamienica		k. XIX w.	murowany			
1044.	Warszawska [ul.]	36	77 KM 29	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
1045.	Warszawska [ul.]	37	76 KM 29	kamienica		k. XIX w.	murowany			
1046.	Warszawska [ul.]	38	75 KM 29	kamienica		XIXXX w.	murowany			
1047.	Warszawska [ul.]	39	74 KM 29	kamienica		k. XIX w.	murowany			
1048.	Warszawska [ul.]	40	92/2 KM 29	kamienica		1840	murowany	1855, 1880 (N. Zeliński), 1913 (M. Splotkowski), 1919, 1925 (C. Jankowski), 30. lata XX w.	1994-12-20	2325/A
1049.	Warszawska [ul.]		116, 117, 118/1, 119/3 KM 41	cmentarz żydowski		2. poł. XVIII w. (?)				
1050.	Warszawska [ul.]		3, 5/1, 5/2, 4/1, 4/2, 4/3 i 4/4 KM 52	wiadukt drogowy im. Ks. Jerzego Popiełuszko [18]	stacji kolejowej przy ulicach Dworcowej i Składowej wraz z kotłownią mieszkalną kolejarzy przy ulicy Pocztowej oraz wiaduktem drogowym im. Ks. Jerzego Popiełuszko	1916	żelbetnowo-stalowy		2009-12-08	772/Włkp/A

1051.	Św. Wawrzyńca [ul.]	6/7	16 KM 41	kościół parafialny rzymskokatolicki pw. św. Wawrzyńca	kościół parafialnego rzymskokatolickiego pw. św. Wawrzyńca	1. poł. XVI w.	murowany	1817, 1896, 1935-1936 (Lucjan Michałowski)	1968-11-28	414/A
1052.	Św. Wawrzyńca [ul.]	6/7	16 KM 41	wikaariat	kościół parafialnego rzymskokatolickiego pw. św. Wawrzyńca	pocz. XX w.	murowany			
1053.	Św. Wawrzyńca [ul.]	8	16 KM 41	plebania	kościół parafialnego rzymskokatolickiego pw. św. Wawrzyńca	pocz. XX w.	murowany			
1054.	Św. Wawrzyńca [ul.]	10	43 KM 41	dom		k. XIX w.	murowany			
1055.	Św. Wawrzyńca [ul.]	11	42 KM 41	kamienica		1885	murowany			
1056.	Św. Wawrzyńca [ul.]	12	126 KM 41	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
1057.	Św. Wawrzyńca [ul.]	13	125 KM 41	kamienica		1897	murowany			
1058.	Św. Wawrzyńca [ul.]	13 a	124 KM 41	kamienica		1898	murowany			
1059.	Św. Wawrzyńca [ul.]	13 b	123 KM 41	kamienica		1897	murowany			
1060.	Św. Wawrzyńca [ul.]	14	121 KM 41	kamienica		k. XIX w.	murowany			
1061.	Św. Wawrzyńca [ul.]	15	108/3 KM 41	fabryka powozów	fabryki powozów	pocz. XX w.	murowany			
1062.	Św. Wawrzyńca [ul.]	15	108/3 KM 41	brama z parkanem	fabryki powozów	pocz. XX w.	murowano-metalowy			
1063.	Św. Wawrzyńca [ul.]	17	80 KM 41	dom		k. XIX w.	murowany			
1064.	Św. Wawrzyńca [ul.]	18	72 KM 41	kamienica		ok. 1885	murowany			
1065.	Św. Wawrzyńca [ul.]	21 a	63 KM 41	dom		1910	murowany			
1066.	Św. Wawrzyńca [ul.]	22	53/1 KM 41	dom	domu, ul. Św. Wawrzyńca 22	pocz. XX w.	murowany			
1067.	Św. Wawrzyńca [ul.]	22	53/1 KM 41	brama z parkanem	domu, ul. Św. Wawrzyńca 22	pocz. XX w.	murowano-metalowy			
1068.	Św. Wawrzyńca [ul.]	23	52 KM 41	kamienica		3. ćw. XIX w.	murowany			
1069.	Św. Wawrzyńca [ul.]	24	45 KM 41	kamienica		k. XIX w.	murowany		1999-07-12	11/Wkp/A
1070.	Św. Wawrzyńca [ul.]	25	15 KM 41	kamienica		1884	murowany	1885		
1071.	Św. Wawrzyńca [ul.]	28	187 KM 29	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
1072.	Św. Wawrzyńca [ul.]	34	114 KM 29	kamienica		1890	murowany			
1073.	Św. Wawrzyńca [ul.]	38	94 KM 29	kamienica		k. XIX w.	murowany			
1074.	Św. Wawrzyńca [ul.]	39	10/2 KM 29	kamienica		1930	murowany			

1075.	Św. Wawrzyńca [ul.]	40	7 KM 29	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
1076.	Św. Wawrzyńca [ul.]	41	6 KM 29	kamienica		1904	murowany			
1077.	Św. Wawrzyńca [ul.]	42	5/1 KM 29	magazyn		1. ćw. XX w.	murowany			
1078.	Wąska [ul.]	7	30 KM 74	dom		30. lata XX w.	murowany			
1079.	Wetnicka [ul.]	15	11 KM 179	obora		k. XIX w.	murowany			
1080.	Wierzbową [ul.]	1	47 KM 65	dom		30. lata XX w.	murowany			
1081.	Wierzbową [ul.]	2	81/3, 81/4 KM 74	dom		XIXXX w.	murowany			
1082.	Wierzbową [ul.]	4	80/2 KM 74	dom		20. lata XX w.	murowany			
1083.	Wierzbową [ul.]	10	60 KM 74	dom		30. lata XX w.	murowany			
1084.	Winiary [ul.]	5		dom	domu, ul. Winiary 5	k. XIX w.	murowany			
1085.	Winiary [ul.]	5		budynek gospodarczy	domu, ul. Winiary 5	1910	murowany			
1086.	Winiary [ul.]	8		dom	domu, ul. Winiary 8	k. XIX w.	murowany			
1087.	Winiary [ul.]	8		obora	domu, ul. Winiary 8	1937	murowany			
1088.	Winiary [ul.]	8		chlewnia	domu, ul. Winiary 8	1928	murowany			
1089.	Winiary [ul.]	8		stodoła	domu, ul. Winiary 8	1929	murowany			
1090.	Wiśniowa [ul.]	1 b	211 KM 60	dom		1. ćw. XX w.	murowany			
1091.	Wiśniowa [ul.]	4	236 KM 60	dom		1905-1910	murowany			
1092.	Wiśniowa [ul.]	5	218 KM 60	dom		1905-1910	murowany			
1093.	Wiśniowa [ul.]	10	243 KM 60	dom	domu, ul. Wiśniowa 10	1905-1910	murowany			
1094.	Wiśniowa [ul.]	10	243 KM 60	budynek gospodarczy	domu, ul. Wiśniowa 10	1905-1910	murowany			
1095.	Wiśniowa [ul.]	13	230 KM 60	dom		1905-1910	murowany			
1096.	Wiłkowska [ul.]	4	11 KM 64	dom		pocz. XX w.	murowany			
1097.	Wiłkowska [ul.]	6	12 KM 64	dom		k. XIX w.	murowany			
1098.	Wiłkowska [ul.]	7	31/4 KM 65	dom		pocz. XX w.	murowany			
1099.	Wiłkowska [ul.]	8/10	13, 14 KM 64	dom		1938	murowany			
1100.	Wiłkowska [ul.]	9	61 KM 65	dom		pocz. XX w.	murowany			
1101.	Wiłkowska [ul.]	12	15/4 KM 64	dom		XIXXX w.	murowany			
1102.	Wiłkowska [ul.]	12 a	15/7 KM 64	budynek gospodarczy		30. lata XX w.	murowany			
1103.	Wiłkowska [ul.]	14	19 KM 64	dom		pocz. XX w.	murowany			

1104.	Wilkowska [ul.]	15	65 KM 65	kamienica		30. lata XX w.	murowany			
1105.	Wilkowska [ul.]	16	21 KM 64	dom		30. lata XX w.	murowany			
1106.	Wilkowska [ul.]	21	68 KM 65	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
1107.	Wilkowska [ul.]	23	69 KM 65	willa		30. lata XX w.	murowany			
1108.	Wilkowska [ul.]	25/27	70, 71 KM 65	dom		30. lata XX w.	murowany			
1109.	Wilkowska [ul.]	33	74 KM 65	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
1110.	Wilkowska [ul.]	35	75 KM 65	dom		30. lata XX w.	murowany			
1111.	Wilkowska [ul.]	37	82 KM 74	willa		30. lata XX w.	murowany			
1112.	Wilkowska [ul.]	39	83 KM 74	willa		30. lata XX w.	murowany			
1113.	Wilkowska [ul.]	41	84 KM 74	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
1114.	Wilkowska [ul.]	42	9 KM 75	dom		1 lub. 2. dekada XX w.	murowany			
1115.	Wilkowska [ul.]	43	85 KM 74	dom		1 lub. 2. dekada XX w.	murowany			
1116.	Wilkowska [ul.]	44	10 KM 75	dom		1 lub. 2. dekada XX w.	murowany			
1117.	Wilkowska [ul.]	45	86 KM 74	dom		1 lub. 2. dekada XX w.	murowany			
1118.	Wilkowska [ul.]	46	11 KM 75	dom		1. dekada XX w.	murowany			
1119.	Wilkowska [ul.]	47	87/1 KM 74	dom		1 lub. 2. dekada XX w.	murowany			
1120.	Wilkowska [ul.]	48	12 KM 75	dom		1908	murowany			
1121.	Wilkowska [ul.]	49	88 KM 74	dom		1 lub. 2. dekada XX w.	murowany			
1122.	Wilkowska [ul.]	52	14 KM 75	dom		ok. 1910	murowany			
1123.	Wilkowska [ul.]	53	71 KM 74	dom		30. lata XX w.	murowany			
1124.	Wilkowska [ul.]	54	15 KM 75	dom		pocz. XX w.	murowany			
1125.	Wilkowska [ul.]	55	69 KM 74	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
1126.	Wilkowska [ul.]	56	16 KM 75	dom		pocz. XX w.	murowany			
1127.	Wilkowska [ul.]	57	68/9 KM 74	dom		pocz. XX w.	murowany			
1128.	Wilkowska [ul.]	58	17/2 KM 75	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
1129.	Wilkowska [ul.]	60	18 KM 75	dom		1 lub. 2. dekada XX w.	murowany			

1130.	Wilkowska [ul.]	62	19/8 KM 75	dom		XIX/XX w.	murowany			
1131.	Wilkowska [ul.]	64	1/4 i 28 KM 86	orientarz parafialny rzymskokatolicki pw. Św. Trójcy	orientarz parafialnego rzymskokatolickiego pw. Św. Trójcy	1906			1987-03-24	2122IA
1132.	Wilkowska [ul.]	64	1/4 KM 86	dom grabarza	orientarz parafialnego rzymskokatolickiego pw. Św. Trójcy	1912	murowany		1987-03-24	2122IA
1133.	Wilkowska [ul.]	64	1/4 KM 86	kaplica	orientarz parafialnego rzymskokatolickiego pw. Św. Trójcy	1912	murowany		1987-03-24	2122IA
1134.	Wilkowska [ul.]	64	28 KM 86	brama główna	orientarz parafialnego rzymskokatolickiego pw. Św. Trójcy	1912	murowano- metalowy		1987-03-24	2122IA
1135.	Wilkowska [ul.]	64	1/4 i 28 KM 86	ogrodzenie	orientarz parafialnego rzymskokatolickiego pw. Św. Trójcy	1912	murowano- metalowy		1987-03-24	2122IA
1136.	Wilkowska [ul.]	72	11 KM 88	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
1137.	Wilkowska [ul.]	75	173 KM 74	dom		pocz. XX w.	murowany			
1138.	Wilkowska [ul.]	93	19 KM 89	Dom Wiktoria		pocz. XX w.	murowany			
1139.	Wilkowska [ul.]	94	15/2 KM 94	dom		1905-1910	murowany			
1140.	Wilkowska [ul.]	104	112 KM 94	dom		30. lata XX w.	murowany			
1141.	Wilkowska [ul.]	106	42/8 KM 94	dom z częścią gospodarczą		1905-1910	murowany			
1142.	Wilkowska [ul.]	107	44 KM 89	dom		1930	murowany			
1143.	Wilkowska [ul.]	109	46 KM 89	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
1144.	Wilkowska [ul.]	128	14/1 KM 105	dom		1 lub. 2. dekada XX w.	murowany			
1145.	Wodna [ul.]	2	13/1 KM 4	dom		XIX/XX w.	murowany			
1146.	Wodna [ul.]	8	10/2 KM 4	dom		pocz. XX w.	murowany			
1147.	Wodna [ul.]	10	10/2 KM 4	dom		pocz. XX w.	murowany			
1148.	Św. Włodzisława [ul.]	1	11/2 KM 19	dom		1. poł. XIX w.	murowany			
1149.	Św. Włodzisława [ul.]	1	18 KM 19	Osłona Św. Włodzisława, os. Specjalny Os.rodz. Opiekunczo-Wychowawczy Siostr. Służebniczek Niepełnospełnianego Poopiecznia NMP		1870	murowany		1987-03-28	2020IA

1150.	Św. Wójciecha [ul.]	5	69/1 KM 19	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
1151.	Św. Wójciecha [ul.]	7	10 KM 19	dom		2. poł. XIX w.	murowany			
1152.	Wrzesińska [ul.]	1/3	7, 8 KM 64	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
1153.	Wrzesińska [ul.]	2	22/2 KM 53	budynek dworca kolejki wąskotorowej	dworca kolejki wąskotorowej	1896	murowany			
1154.	Wrzesińska [ul.]	2	22/2 KM 53	warsztat mechaniczny	dworca kolejki wąskotorowej	1919	murowany			
1155.	Wrzesińska [ul.]	2	22/2 KM 53	warsztat naprawy wagonów	dworca kolejki wąskotorowej	20. lata XX w.	murowany			
1156.	Wrzesińska [ul.]	2	22/2 KM 53	budynek ekspedycji towarowej	dworca kolejki wąskotorowej	1920	murowany			
1157.	Wrzesińska [ul.]	2	22/2 KM 53	budynek gospodarczy	dworca kolejki wąskotorowej	20. lata XX w.	murowany			
1158.	Wrzesińska [ul.]	2	22/2 KM 53	portiernia, ob. akumulatornia	dworca kolejki wąskotorowej	20. lata XX w.	murowany			
1159.	Wrzesińska [ul.]	3	7 KM 64	kamienica		20-30. lata XX w.	murowany			
1160.	Wrzesińska [ul.]	4	22/2 KM 53	akumulatornia	dworca kolejki wąskotorowej	20. lata XX w.	murowany			
1161.	Wrzesińska [ul.]	4	22/2 KM 53	wiata warsztatowa	dworca kolejki wąskotorowej	20. lata XX w.	murowany			
1162.	Wrzesińska [ul.]	4	22/2 KM 53	parowozownia	dworca kolejki wąskotorowej	20. lata XX w.	murowany			
1163.	Wrzesińska [ul.]	5	6 KM 64	willa		1904-1905	murowany			
1164.	Wrzesińska [ul.]	7	5 KM 64	kamienica		1905	murowany			
1165.	Wrzesińska [ul.]	9-11	32 KM 64	kamienica	kamienic spółdzielni mieszkaniowej urzędników, ob. Gnieźnieńskiej Spółdzielni Mieszkaniowej przy ul. Wrzesińskiej 9-11, 13, 20 i 22 oraz ul. Konopnickiej 1-2	1908	murowany	1909	2013-01-18	881/Wkpl/A
1166.	Wrzesińska [ul.]	13	32 KM 64	kamienica	kamienic spółdzielni mieszkaniowej urzędników, ob. Gnieźnieńskiej Spółdzielni Mieszkaniowej przy ul. Wrzesińskiej 9-11, 13, 20 i 22 oraz ul. Konopnickiej 1-2	1911-1912	murowany		2013-01-18	881/Wkpl/A
1167.	Wrzesińska [ul.]	14	14 KM 63	kamienica		ok. 1900	murowany			
1168.	Wrzesińska [ul.]	15/17	3/2, 3/3, 3/6 KM 64	dom		pocz. XX w.	murowany			
1169.	Wrzesińska [ul.]	16	12 KM 63	młyn	młyna, ul. Wrzesińska 16	1928	murowany			
1170.	Wrzesińska [ul.]	16	12 KM 63	wozownia, stajnia i warsztat	młyna, ul. Wrzesińska 16	1928	murowany			

				ob. budynek gospodarczy						
1171.	Wrzesińska [ul.]	16	12 KM 63	dom młynarza	młyna, ul. Wrzesińska 16	1928	murowany			
1172.	Wrzesińska [ul.]	19	2 KM 64	willa		1904	murowany			
1173.	Wrzesińska [ul.]	20	9 KM 63	kamienica	kamienic spółdzielni mieszkaniowej urzędników, ob. Gnieźnieńskiej Spółdzielni Mieszkaniowej przy ul. Wrzesińskiej 9-11, 13, 20 i 22 oraz ul. Konopnickiej 1-2	1906	murowany		2013-01-18	881/Wkp/A
1174.	Wrzesińska [ul.]	21	1 KM 64	dom, ob. Dom Pomocy Społecznej		pocz. XX w.	murowany			
1175.	Wrzesińska [ul.]	22	9 KM 63	kamienica	kamienic spółdzielni mieszkaniowej urzędników, ob. Gnieźnieńskiej Spółdzielni Mieszkaniowej przy ul. Wrzesińskiej 9-11, 13, 20 i 22 oraz ul. Konopnickiej 1-2	1906	murowany		2013-01-18	881/Wkp/A
1176.	Wrzesińska [ul.]	23	6 KM 76	dom		pocz. XX w.	murowany			
1177.	Wrzesińska [ul.]	24/26	5/4 KM 63	willa dyrektora	cukrowni	1883	murowany	20. lata XX w.	2004-12-28	214/Wkp/A
1178.	Wrzesińska [ul.]	24/26	5/4 KM 63	oranżeria	cukrowni	1927	murowany			
1179.	Wrzesińska [ul.]	24/26	5/4 i 6/2 KM 63	park	cukrowni	k. XIX w.			2004-12-28	214/Wkp/A
1180.	Wrzesińska [ul.]	27/29	4/3 KM 76	trybuna hipodromu, ob. stadionu żuźlowego	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	20. lata XX w.	murowano-drewniany			
1181.	Wrzesińska [ul.]	28	4/1 KM 63	budynek dyrekcji, ob. przychodnia lekarzy rodzinnych "Ambulatorium" s.c.	cukrowni	1924	murowany		2004-12-28	214/Wkp/A
1182.	Wrzesińska [ul.]	28 a	4/2 i 4/3 KM 63	garaż, ob. Bank Spółdzielczy i przychodnia lekarska ortopedyczna	cukrowni	1921	murowany			
1183.	Wrzesińska [ul.]	43-56	7/13 KM 88	budynek sztabowy (1), ob. budynek dydaktyczny Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Gnieźnie - budynek nr 12 (10)	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	69/Wkp/A

1184	Wrzesnia [ul.]	43-55	7/6 KM 96	budynek sztabu kwatermistrzowskiego ob. budynek hotelowy PWSZ w Gnieźnie - budynek nr 2 [11]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułk Ułanów, a następnie 17. Pułk Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	89WkpGA
1185	Wrzesnia [ul.]	43-55	7/6 KM 96	blok kaszarowy duży [1] ob. budynek Wydziału Elektroniki i Komunikacji PWSZ w Gnieźnie - budynek nr 18 [1]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułk Ułanów, a następnie 17. Pułk Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	89WkpGA
1186	Wrzesnia [ul.]	43-55	7/6 KM 96	blok kaszarowy duży [2] ob. budynek Wydziału Ochrony Środowiska PWSZ w Gnieźnie - budynek nr 17 [2]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułk Ułanów, a następnie 17. Pułk Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	89WkpGA
1187	Wrzesnia [ul.]	43-55	7/6 KM 96	blok kaszarowy duży [3] ob. budynek Wydziału Pielęgniarskiego PWSZ w Gnieźnie - budynek nr 15 [3]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułk Ułanów, a następnie 17. Pułk Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	89WkpGA
1188	Wrzesnia [ul.]	43-55	7/10 KM 96	blok kaszarowy duży [4] ob. budynek kaszarowo- szkoleniowy - budynek nr 14 [4]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułk Ułanów, a następnie 17. Pułk Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	89WkpGA
1189	Wrzesnia [ul.]	43-55	7/12 KM 96	blok kaszarowy duży [5] ob. budynek kaszarowo- szkoleniowy - budynek nr 13 [5]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułk Ułanów, a następnie 17. Pułk Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	89WkpGA
1190	Wrzesnia [ul.]	43-55	1. 1/4 KM 96	blok kaszarowy mały ob. budynek kaszarowo- szkoleniowy - budynek nr 3 [6]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułk Ułanów, a następnie 17. Pułk Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	89WkpGA
1191	Wrzesnia [ul.]	43-55	7/14 KM 96	budynek mieszkalny kadry oficerskiej, ob. izba chorych - budynek nr 35 [6]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułk Ułanów, a następnie 17. Pułk Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	89WkpGA
1192	Wrzesnia [ul.]	43-55	1. 1/4 KM 96	kuchnia - budynek nr 1 [7]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułk Ułanów, a następnie 17. Pułk Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	89WkpGA
1193	Wrzesnia [ul.]	43-55	7/9 KM 96	kuchnia i stołówka, ob. rejon PWSZ w Gnieźnie - budynek nr 8 [8]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułk Ułanów, a następnie 17.	1890-1894	murowany		2001-11-20	89WkpGA

					Pułku Artylerii Lekkiej					
1194.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	stajnia z ujeżdżalnią [3], ob. garaż - budynek nr 19 [15]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	69Wkp/A
1195.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	stajnia [1] - budynek nr 22 [16]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	69Wkp/A
1196.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	stajnia [2], ob. garaż - budynek nr 24 [17]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	69Wkp/A
1197.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	stajnia z ujeżdżalnią [1], ob. garaż - budynek nr 25 [13]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	69Wkp/A
1198.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	stajnia z ujeżdżalnią [2], ob. garaż - budynek nr 23 [14]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	69Wkp/A
1199.	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/21 KM 86	stodola [1], ob. magazyn - budynek nr 30 [24]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	ryglowy	20-30. lata XX w.	2001-11-20	69Wkp/A
1200.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	stodola [2], ob. magazyn - budynek nr 31 [25]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	ryglowy		2001-11-20	69Wkp/A
1201.	Wrzesińska [ul.]	43-55	7/22 KM 86	ustęp pułkowy [2] - budynek nr 4 [18]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	69Wkp/A
1202.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	magazyn mundurowy, ob. magazyn - budynek nr 11 [19]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	69Wkp/A
1203.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	magazyn [3], ob. akumulatornia - budynek nr 28 [20]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	69Wkp/A
1204.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4	magazyn sprzętu,	koszar 12. Regimentu	1890-1894	murowany		2001-11-20	69Wkp/A

			KM 86	ob. magazyn - budynek nr 26 [21]	Dragonów, później 17. Pułk. Ułanów, a następnie 17. Pułk. Artylerii Lekkiej					
1205.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	magazyn paszowy [1], ob. magazyn - budynek nr 37 [22]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułk. Ułanów, a następnie 17. Pułk. Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	BNW&P/A
1206.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	stara magazynowa ob. budynek administracyjny - budynek nr 5 [13]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułk. Ułanów, a następnie 17. Pułk. Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	BNW&P/A
1207.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	magazyn paszowy [2] - budynek nr 38 [23]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułk. Ułanów, a następnie 17. Pułk. Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany		2001-11-20	BNW&P/A
1208.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	stolarnia [1] - budynek nr 7	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułk. Ułanów, a następnie 17. Pułk. Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany	pocz. XX w.		
1209.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	stolarnia [2], ob. magazyn - budynek nr 8	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułk. Ułanów, a następnie 17. Pułk. Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany	pocz. XX w.		
1210.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	magazyn [1] - budynek nr 10	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułk. Ułanów, a następnie 17. Pułk. Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany			
1211.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	magazyn [2] - budynek nr 27	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułk. Ułanów, a następnie 17. Pułk. Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany			
1212.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	magazyn żywności, ob. magazyn - budynek nr 32	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułk. Ułanów, a następnie 17. Pułk. Artylerii Lekkiej	1890-1894	ryglowy			
1213.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	ustęp pułkowy [1], ob. magazyn - budynek nr 9	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułk. Ułanów, a następnie 17. Pułk. Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany			
1214.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	chlewnia, ob. magazyn - budynek nr 21	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułk. Ułanów, a następnie 17. Pułk. Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany			

1215.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	piekarnia wojskowa - budynek nr 33	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany	1918-1939		
1216.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	magazyn [4], ob. warsztat - budynek nr 34	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany			
1217.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	bunkier przeciwlotniczy - budynek nr 36	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej		murowany			
1218.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	ogrodzenie	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowano- metalowy			
1219.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	brama [1]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowano- metalowy			
1220.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	brama [2]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowano- metalowy			
1221.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	brama [3]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowano- metalowy			
1222.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	brama [4]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowano- metalowy			
1223.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	brama [5]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowano- metalowy			
1224.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	brama [6]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowano- metalowy			
1225.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	brama [7]	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17.	1890-1894	murowano- metalowy			

1226.	Wrzesińska [ul.]	43-55	1, 7/4 KM 86	brama [8]	Pułku Artylerii Lekkiej koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowano- metalowy			
1227.	Wrzesińska [ul.]	56/74	1/25, 1/26 i 1/31 KM 77	garbarnia	garbarnia	1. ćw. XX w.	murowany			
1228.	Wrzesińska [ul.]	56/74	1/36 KM 77	warsztat	garbarnia	1. ćw. XX w.	murowany			
1229.	Wrzesińska [ul.]	56/74	1/35 KM 77	budynek gospodarczy	garbarnia	1. ćw. XX w.	murowany			
1230.	Wrzesińska [ul.]	56/74	1/30 KM 77	wartownia	garbarnia	1. ćw. XX w.	murowany			
1231.	Wrzesińska [ul.]	58	15 KM 85	budynek koszarowy, ob. budynek Agencji "Secura-Security" - budynek nr 16	koszar 12. Regimentu Dragonów, później 17. Pułku Ułanów, a następnie 17. Pułku Artylerii Lekkiej	1890-1894	murowany			
1232.	Wrzesińska [ul.]	74	12 KM 85	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
1233.	Wrzesińska [ul.]	76	11 KM 85	dom		30. lata XX w.	murowany			
1234.	Wrzesińska [ul.]	78	10/1 KM 81	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
1235.	Wrzesińska [ul.]			drożniczówka kolejowa		k. XIX w.	murowany			
<del>1236.</del>	<del>Wrzesińska [ul.]</del>	<del></del>	<del>19 KM 82</del>	<del>magazyn</del>	<del>czukrowca</del>	<del>poct. XX w.</del>	<del>murowany</del>			
1237.	Ks. Prymasa Wyszyńskiego [ul.]	4	23/2 KM 28	willa, ob. Zakład Opieki Zdrowotnej		ok. 1890	murowany			
1238.	Ks. Prymasa Wyszyńskiego [ul.]	6	24/1 KM 28	kamienica		70. lata XIX w.	murowany			
1239.	Ks. Prymasa Wyszyńskiego [ul.]	7	123 KM 10	kamienica		1905	murowany			
1240.	Ks. Prymasa Wyszyńskiego [ul.]	8	25/1 KM 28	kamienica		ok. 1896	murowany			
1241.	Ks. Prymasa Wyszyńskiego [ul.]	10	26/1 KM 28	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
1242.	Ks. Prymasa Wyszyńskiego [ul.]	11	119 KM 10	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
1243.	Ks. Prymasa Wyszyńskiego [ul.]	12	26/1 KM 28	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
1244.	Ks. Prymasa Wyszyńskiego [ul.]	14	75 KM 28	kamienica		1901	murowany			
1245.	Ks. Prymasa Wyszyńskiego [ul.]	15	117 KM 10	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			

1246.	Ks. Prymasa Wyszyńskiego [ul.]	17	116 KM 10	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
1247.	Ks. Prymasa Wyszyńskiego [ul.]	18	78 KM 28	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
1248.	Ks. Prymasa Wyszyńskiego [ul.]	19	115 KM 10	kamienica		XIX/XX w.	murowany			
1249.	Ks. Prymasa Wyszyńskiego [ul.]	21	114 KM 10	kamienica		1. tercja XX w.	murowany			
1250.	Ks. Prymasa Wyszyńskiego [ul.]	33	28 KM 10	wiła		k. XIX w.	murowany			
1251.	Ks. Prymasa Wyszyńskiego [ul.]	38	86 KM 28	wiła, ob. siedziba Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej		pocz. XX w.	murowany			
1252.	Zabłockiego [ul.]	1	10/7 KM 22	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
1253.	Zabłockiego [ul.]	3	1/2 KM 8	dom		20-30. lata XX w.	murowany			
1254.	Zamęjska [ul.]	7		szkoła, ob. magazyn		1912	murowany			
1255.	Zamęjska [ul.]		4/1 KM 183	dwór z Młonic gm. Skiemiewice, pow. kutnowski, woj. łódzkie		XVIII w.	drewniany		2015-01-28	944/Wsp/A
1256.	Zaulek [ul.]	2	103 KM 29	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
1257.	Zaulek [ul.]	6	108 KM 29	dom		k. XIX w.	murowany			
1258.	Zaulek [ul.]	7	113 KM 29	dom		k. XIX w.	murowany			
1259.	Zielony Rynek	2	76 KM 29	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
1260.	Zielony Rynek	3	77 KM 29	dom		k. XIX w.	murowany			
1261.	Zielony Rynek	4	79 KM 29	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
1262.	Zielony Rynek	5	145 KM 29	budynek magazynowy		3. ćw. XIX w.	murowany			
1263.	Zielony Rynek	6	144 KM 29	kamienica		4. ćw. XIX w.	murowany			
1264.	Zielony Rynek	7	142 KM 29	kamienica		ok. poł. XIX w.	murowany			
1265.	Zielony Rynek	8	81 KM 29	kamienica		2. poł. XIX w.	murowany			
1266.	Zielony Rynek	9	85 KM 29	kamienica		1905	murowany			
1267.	Zielony Rynek	10	86 KM 29	kamienica		pocz. XX w.	murowany			
1268.	Zielony Rynek	11	88 KM 29	kamienica	kamienicy, Zielony Rynek 11	1874	murowany	1908		
1269.	Zielony Rynek	11	88 KM 29	budynek gospodarczy	kamienicy, Zielony Rynek 11	k. XIX w.	murowano-drewniany			
1270.	Zielony Rynek	12	91/2 KM 29	kamienica		k. XIX w.	murowany			

1271.	Zabia [ul.]	2	12/4 KM 18	dom		pocz. XX w.	muruwany			
1272.	Zemki [ul.]	4	23/7 KM 149	dom		1927	muruwany			
1273.	Zemki [ul.]	7	6/1 KM 148	dom		1912	muruwany			
1274.	Zemki [ul.]	8	5 KM 148	dom		1912	muruwany			
1275.	Żeromskiego [ul.]	6	17/1 KM 45	dom		1934	muruwany			
1276.	Żeromskiego [ul.]	8	14 KM 45	dom		30. lata XX w.	muruwany			
1277.	Żeromskiego [ul.]	9	54/3 KM 45	dom		30. lata XX w.	muruwany			
1278.	Żeromskiego [ul.]	18	5 KM 45	dom		30. lata XX w.	muruwany			
1279.	Żeromskiego [ul.]	22	1/1 KM 45	dom		30. lata XX w.	muruwany			
1280.	Żeromskiego [ul.]	23	54 KM 26	dom		30. lata XX w.	muruwany			
1281.	Żeromskiego [ul.]	28	75/1 KM 25	dom		30. lata XX w.	muruwany			
1282.	Żeromskiego [ul.]	35	34 KM 26	dom		30. lata XX w.	muruwany			
1283.	Żeromskiego [ul.]	36	51 KM 25	dom		30. lata XX w.	muruwany			
1284.	Żuławy [ul.]	2	47 KM 18	dom		20-30. lata XX w.	muruwany			
1285.	Żuławy [ul.]	8	42/1 KM 18	dom		pocz. XX w.	muruwany			
1286.	Żuławy [ul.]	22	6 KM 11	dom		20-30. lata XX w.	muruwany			
1287.	Żuławy [ul.]	31 a	36 KM 19	dom		pocz. XX w.	muruwany			
1288.	Żuławy [ul.]	32	35 KM 19	dom		pocz. XX w.	muruwany			
1289.	Żuławy [ul.]	34	31 KM 19	dom		pocz. XX w.	muruwany			
1290.	Żuławy [ul.]	35	28 KM 19	dom		pocz. XX w.	muruwany			
1291.	Żuławy [ul.]	35 a	27 KM 19	dom		pocz. XX w.	muruwany			
1292.	Żuławy [ul.]	36	26 KM 19	dom		pocz. XX w.	muruwany			
1293.	Żuławy [ul.]	37	26 KM 19	dom		pocz. XX w.	muruwany			
1294.	Żwirki i Wigury [ul.]	22	20 KM 5	Katolicka Szkoła Ludowa św. Michała, ob. Szkoła Podstawowa Nr 8 im. Henryka Sienkiewicza		1913-1915	muruwany		1999-10-04	12Wkp/A
1295.	Żwirki i Wigury [ul.]	25	13/2 KM 10	kamienica		1. ćw. XX w.	muruwany			
1296.	Żwirki i Wigury [ul.]	29	11 KM 10	wieża ciśnień		1889	muruwany		1983-04-12	1905/A
1297.				torowisko Witkowskiej Kolei Powiatowej, późniejszej		1883				

				Gnieźnieńskiej Kolei Dojazdowej							
--	--	--	--	------------------------------------	--	--	--	--	--	--	--

- \* kościół katedralny rzymskokatolicki pw. Wniebowzięcia NMP i św. Wojciecha wraz ze Wzgórzem Lecha w Gnieźnie (działka nr 50 KM 18) uznane zostały nadto za pomnik historii Zarządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 września 1994 r. (MP Nr 50 poz. 416)